

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

खुद्दकनिकाये

थेरगाथापाळि

निदानगाथा

सीहानं व नदन्तानं, दाठीनं गिरिगम्भरे ।
सुणाथ भावित्तानं, गाथा अत्थूपनायिका [अत्थूपनायिका (सी० क०)] ॥

यथानामा यथागोत्ता, यथाधम्मविहारिनो ।
यथाधिमुत्ता सप्पज्जा, विहरिंसु अतन्दिता ॥

तत्थ तत्थ विपस्सित्वा, फुसित्वा अच्चुतं पदं ।
कतन्तं पच्चवेक्खन्ता, इममत्थमभासिसुं ॥

१. एककनिपातो

१. पठमवग्गो

१. सुभूतित्थेरगाथा

१. “छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता, वस्स देव यथासुखं ।
चित्तं मे सुसमाहितं विमुत्तं, आतापी विहरामि वस्स देवा”ति ॥

इत्थं सुदं [इत्थं सुमं (क० अट्ठ०)] आयस्मा सुभूतित्थेरो गाथं अभासित्थाति ।

२. महाकोट्टिकत्थेरगाथा

२. “उपसन्तो उपरतो, मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे, दुमपत्तं व मालुतो”ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा महाकोट्टिको [महाकोट्टितो (सी० स्या०)] थेरो गाथं अभासित्थाति ।

३. कङ्कारेवतत्थेरगाथा

३. “पज्जं इमं पस्स तथागतानं, अग्गि यथा पज्जलितो निसीथे ।

आलोकदा चक्खुददा भवन्ति, ये आगतानं विनयन्ति कङ्खु'न्ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा कङ्खारेवतो थेरो गाथं अभसित्थाति ।

४. पुण्णत्थेरगाथा

४. “सम्भरेव समासेथ, पण्डितेहत्थदस्सिभि ।
अत्थं महन्तं गम्भीरं, दुद्दसं निपुणं अणुं ।
धीरा समधिगच्छन्ति, अप्पमत्ता विचक्खणा’ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा पुण्णो मन्ताणिपुत्तो [मन्तानिपुत्तो (स्या० क०)] थेरो गाथं अभसित्थाति ।

५. दब्बत्थेरगाथा

५. “यो दुद्दमियो दमेन दन्तो, दब्बो सन्तुसितो वितिण्णकङ्खो ।
विजितावी अपेतभेरवो हि, दब्बो सो परिनिब्बुतो ठित्तो’ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा दब्बो थेरो गाथं अभसित्थाति ।

६. सीतवनियत्थेरगाथा

६. “यो सीतवनं उपगा भिक्खु, एको सन्तुसितो समाहित्तो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो, रक्खं कायगतासतिं धितिमा’ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा सीतवनियो थेरो गाथं अभसित्थाति ।

७. भल्लियत्थेरगाथा

७. “योपानुदी मच्चुराजस्स सेनं, नळसेतुंव सुदुब्बलं महोघो ।
विजितावी अपेतभेरवो हि, दन्तो सो परिनिब्बुतो ठित्तो’ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा भल्लियो थेरो गाथं अभसित्थाति ।

८. वीरत्थेरगाथा

८. “यो दुद्दमियो दमेन दन्तो, वीरो सन्तुसितो वितिण्णकङ्खो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो, वीरो सो परिनिब्बुतो ठित्तो’ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा वीरो थेरो गाथं अभसित्थाति ।

९. पिलिन्दवच्छत्थेरगाथा

९. “स्वागतं न दुरागतं [नापगतं (सी० स्या०)], नयिदं दुमन्तितं मम ।
संविभत्तेसु धम्मेषु, यं सेट्ठं तदुपागमि”न्ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा पिलिन्दवच्छो [पिलिन्दिवच्छो (सी०)] थेरो गाथं अभासित्थाति ।

१०. पुण्णमासत्थेरगाथा

१०. “विहरि अपेक्खं इध वा हरं वा, यो वेदऊऊ समितो यतत्तो ।
सब्बेषु धम्मेषु अनूपलित्तो, लोकस्स जज्जा उदयब्बयज्जा”ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा पुण्णमासो थेरो गाथं अभासित्थाति ।

वग्गो पठमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

सुभूति कोट्टिको थेरो, कङ्गारेवतसम्मतो ।
मन्ताणिपुत्तो दब्बो च, सीतवनियो च भल्लियो ।
वीरो पिलिन्दवच्छो च, पुण्णमासो तमोनुदोति ॥

२. दुतियवग्गो

१. चूळवच्छत्थेरगाथा

११. “पामोज्जबहुलो भिक्खु, धम्मे बुद्धप्पवेदिते ।
अधिगच्छे पदं सन्तं, सङ्गारूपसमं सुखं”न्ति ॥

... चूळवच्छो [चूलगवच्छो (सी०)] थेरो... ।

२. महावच्छत्थेरगाथा

१२. “पज्जाबली सीलवतूपपन्नो, समाहितो ज्ञानरतो सतीमा ।
यदत्थियं भोजनं भुज्जमानो, कङ्कथे कालं इध वीतरागो”ति ॥

... महावच्छो [महागवच्छो (सी०)] थेरो... ।

३. वनवच्छत्थेरगाथा

१३. “नीलम्भवण्णा रुचिरा, सीतवारी सुचिन्धरा ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति म”न्ति ॥

... वनवच्छो थेरो... ।

४. सिवकसामणेरगाथा

१४. “उपज्झायो मं अवच, इतो गच्छाम सीवक ।
गामे मे वसति कायो, अरज्जं मे गतो मनो ।
सेमानकोपि गच्छामि, नत्थि सङ्गो विजानत”न्ति ॥

... सिवको सामणरो... ।

५. कुण्डधानत्थेरगाथा

१५. “पञ्च छिन्दे पञ्च जहे, पञ्च चुत्तरि भावये ।
पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु, ओघतिण्णोति वुच्चती”ति ॥

... कुण्डधानो थेरो... ।

६. बेलट्टसीसत्थेरगाथा

१६. “यथापि भद्दो आजज्जो, नङ्गलावत्तनी सिखी ।
गच्छति अप्पकसिरेन, एवं रत्तिन्दिवा मम ।
गच्छन्ति अप्पकसिरेन, सुखे लद्धे निरामिसे”ति ॥

... बेलट्टसीसो थेरो... ।

७. दासकत्थेरगाथा

१७. “मिद्धी यदा होति महग्घसो च, निदायिता सम्परिवत्तसायी ।
महावराहोव निवापपुट्ठो, पुनप्पुनं गब्भमुपेति मन्दो”ति ॥

... दासको थेरो... ।

८. सिङ्गालपितुत्थेरगाथा

१८. “अहु बुद्धस्स दायादो, भिक्खु भेसकळावने ।
केवलं अट्टिसज्जाय, अफरी पथविं [पठविं (सी० स्या०)] इमं ।

मञ्जेहं कामरागं सो, खिप्पमेव पहिस्सती”ति [पहीयभि (सब्बत्थ पाळियं)] ॥

... सिङ्गालपिता [सीगालपिता (सी०)] थेरो... ।

९. कुलत्थेरगाथा

१९. [ध० प० ८०, १४५ धम्मपदेपि] “उदकं हि नयन्ति नेत्तिका, उसुकारा नमयन्ति [दमयन्ति (क०)] तेजनं ।
दारुं नमयन्ति तच्छका, अत्तानं दमयन्ति सुब्बता”ति ॥

... कुलो [कुण्डलो (सी०), कुळो (स्या० क०)] थेरो... ।

१०. अजितत्थेरगाथा

२०. “मरणे मे भयं नत्थि, निकन्ति नत्थि जीविते ।
सन्देहं निक्खिपिस्सामि, सम्पजानो पटिस्सतो”ति [पतिस्सतोति (सी० स्या०)] ॥

... अजितो थेरो ... ।

वग्गो दुतियो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

चूळवच्छो महावच्छो, वनवच्छो च सीवको ।
कुण्डधानो च बेलट्ठि, दासको च ततोपरि ।
सिङ्गालपित्तिको थेरो, कुलो च अजितो दसाति ॥

३. ततियवग्गो

१. निग्रोधत्थेरगाथा

२१. “नाहं भयस्स भायामि, सत्था नो अमतस्स कोविदो ।
यत्थ भयं नावतिट्ठति, तेन मग्गेन वजन्ति भिक्खवो”ति ॥

... निग्रोधो थेरो... ।

२. चित्तकत्थेरगाथा

२२. “नीला सुगीवा सिखिनो, मोरा कारम्भियं [कारंविंयं (सी०), कारविंयं (स्या०)] अभिनदन्ति ।
ते सीतवातकीळिता [सीतवातकद्वितकलिता (सी०), सीतवातकलिता (स्या०)], सुत्तं ज्ञायं [ज्ञानं (स्या०),
ज्ञायिं (?)] निबोधेन्ती”ति ॥

... चित्तको थेरो... ।

३. गोसालत्थेरगाथा

२३. “अहं खो वेळुगुम्बस्मिं, भुत्वान मधुपायसं ।
पदक्खिणं सम्मसन्तो, खन्धानं उदयब्बयं ।
सानुं पटिगमिस्सामि, विवेकमनुबूहय”न्ति ॥

... गोसालो थेरो... ।

४. सुगन्धत्थेरगाथा

२४. “अनुवस्सिको पब्बजितो, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... सुगन्धो थेरो... ।

५. नन्दियत्थेरगाथा

२५. “ओभासजातं फलगं, चित्तं यस्स अभिण्हसो ।
तादिसं भिक्खुमासज्ज, कण्ह दुक्खं निगच्छसी”ति ॥

... नन्दियो थेरो... ।

६. अभयत्थेरगाथा

२६. “सुत्वा सुभासितं वाचं, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
पच्चव्यधिं हि निपुणं, वालगं उसुना यथा”ति ॥

... अभयो थेरो... ।

७. लोमसकङ्गियत्थेरगाथा

२७. “दब्बं कुसं पोटकिलं, उसीरं मुञ्जपब्बजं ।
उरसा पनुदिस्सामि, विवेकमनुबूहय”न्ति ॥

... लोमसकङ्गियो थेरो... ।

८. जम्बुगामिकपुत्तत्थेरगाथा

२८. “कच्चि नो वत्थपसुतो, कच्चि नो भूसनारतो ।
कच्चि सीलमयं गन्धं, किं त्वं वायसि [कच्चि सीलमयं गन्धं, त्वं वासि (स्या०)] नेतरा पजा”ति ॥

... जम्बुगामिकपुत्तो थेरो... ।

९. हारितत्थेरगाथा

२९. “समुन्नमयमत्तानं, उसुकारोव तेजनं ।
चित्तं उजुं करित्वान, अविज्जं भिन्द हारिता”ति ॥

... हारितो थेरो... ।

१०. उत्तियत्थेरगाथा

३०. “आबाधे मे समुप्पन्ने, सति मे उदपज्जथ ।
आबाधो मे समुप्पन्नो, कालो मे नप्पमज्जितु”न्ति ॥

... उत्तियो थेरो... ।

वग्गो ततियो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

निग्रोधो चित्तको थेरो, गोसालथेरो सुगन्धो ।
नन्दियो अभयो थेरो, थेरो लोमसकङ्गियो ।
जम्बुगामिकपुत्तो च, हारितो उत्तियो इसीति ॥

४. चतुत्थवग्गो

१. गह्वरतीरियत्थेरगाथा

३१. “फुट्ठो डंसेहि मकसेहि, अरञ्जस्मिं ब्रहावने ।
नागो संगामसीसेव, सतो तत्राधिवासये”ति ॥

... गह्वरतीरियो थेरो... ।

२. सुप्पियत्थेरगाथा

३२. “अजरं जीरमानेन, तप्पमानेन निब्बुतिं ।
निमियं [निम्मिस्सं (सी०), निरामिसं (स्या०), निमिनेय्यं (?)] परमं सन्तिं, योगक्खेमं अनुत्तर”न्ति ॥

... सुप्पियो थेरो... ।

३. सोपाकत्थेरगाथा

३३. “यथापि एकपुत्तस्मिं, पियस्मिं कुसली सिया ।
एवं सब्बेसु पाणेसु, सब्बत्थ कुसलो सिया”ति ॥

... सोपाको थेरो... ।

४. पोसियत्थेरगाथा

३४. “अनासन्नवरा एता, निच्चमेव विजानता ।
गामा अरञ्जमागम्म, ततो गेहं उपाविसि [उपाविसिं (सी०)] ।
ततो उट्ठाय पक्कामि, अनामन्तेत्वा [अनामन्तिय (सी०)] पोसियो”ति ॥

... पोसियो थेरो... ।

५. सामञ्जकानित्थेरगाथा

३५. “सुखं सुखत्थो लभते तदाचरं, कित्तिञ्च पप्पोति यसस्स वड्ढति ।
यो अरियमट्ठङ्गिकमञ्जसं उजुं, भावेति मग्गं अमतस्स पत्तिया”ति ॥

... सामञ्जकानित्थेरो... ।

६. कुमापुत्तत्थेरगाथा

३६. “साधु सुतं साधु चरितकं, साधु सदा अनिकेतविहारो ।
अत्थपुच्छनं पदक्खिणकम्मं, एतं सामञ्जमकिञ्चनस्सा”ति ॥

... कुमापुत्तो थेरो... ।

७. कुमापुत्तसहायकत्थेरगाथा

३७. “नानाजनपदं यन्ति, विचरन्ता असञ्जता ।
समाधिञ्च विराधेन्ति, किंसु रट्ठचरिया करिस्सति ।
तस्मा विनेय्य सारम्भं, ज्ञायेय्य अपुरक्खतो”ति ॥

... कुमापुत्तत्थेरस्स सहायको थेरो... ।

८. गवम्पत्तिथेरगाथा

३८. “यो इद्धिया सरभुं अट्टपेसि, सो गवम्पति असितो अनेजो ।
तं सब्बसङ्गातिगतं महामुनिं, देवा नमस्सन्ति भवस्स पारगु”न्ति ॥

... गवम्पतित्थेरो... ।

९. तिस्सत्थेरगाथा

३९. [सं० नि० १.२१, ९७] “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्य्हमानोव [ड्य्हमानेव (सब्बत्थ)] मत्थके ।
कामरागप्पहानाय, सतो भिक्खु परिब्बजे”ति ॥

... तिस्सो थेरो... ।

१०. वट्ठमानत्थेरगाथा

४०. “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्य्हमानोव मत्थके ।
भवरागप्पहानाय, सतो भिक्खु परिब्बजे”ति ॥

... वट्ठमानो थेरो... ।

वग्गो चतुत्थो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

गह्वरतीरियो सुप्पियो, सोपाको चेव पोसियो ।
सामञ्जकानि कुमापुत्तो, कुमापुत्तसहायको ।
गवम्पति तिस्सत्थेरो, वट्ठमानो महायसोति ॥

५. पञ्चमवग्गो

१. सिरिवट्ठत्थेरगाथा

४१. “विवरमनुपतन्ति विज्जुता, वेभारस्स च पण्डवस्स च ।
नगविवरगतो च ज्ञायति, पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो”ति ॥

... सिरिवट्ठो थेरो... ।

२. खदिरवनियत्थेरगाथा

४२. “चाले उपचाले सीसूपचाले () [(चाला उपचाला, सीसूपचाला) (क०)] पतिस्सता [पटिस्सतिका (स्या० क०)] नु खो विहरथ ।

आगतो वो वालं विय वेधी'ति॥

... खदिरवनियो थेरो... ।

३. सुमङ्गलत्थेरगाथा

४३. “सुमुत्तिको सुमुत्तिको साहु, सुमुत्तिकोहि तीहि खुज्जकेहि ।
असितासु मया नङ्गलासु, मया खुदकुदालासु मया ॥

यदिपि इधमेव इधमेव, अथ वापि अलमेव अलमेव ।
झाय सुमङ्गल जाय सुमङ्गल, अप्पमतो विहर सुमङ्गला'ति ॥

... सुमङ्गलो थेरो... ।

४. सानुत्थेरगाथा

४४. [सं० नि० १.२३९] “मतं वा अम्म रोदन्ति, यो वा जीवं न दिस्सति ।
जीवन्तं मं अम्म पस्सन्ती, कस्मा मं अम्म रोदसी'ति ॥

... सानुत्थेरो... ।

५. रमणीयविहारित्थेरगाथा

४५. “यथापि भद्दो आजज्जो, खलित्वा पतितिड्ढति ।
एवं दस्सनसम्पन्नं, सम्मासम्बुद्धसावक'न्ति ॥

... रमणीयविहारित्थेरो... ।

६. समिद्धित्थेरगाथा

४६. “सद्भायाहं पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सति पज्जा च मे वुड्ढा, चित्तञ्च सुसमाहितं ।
कामं करस्सु रूपानि, नेव मं ब्याधयिस्ससी'ति [बाधयिस्ससीति (सी०), ब्याधयिस्ससीति (?)] ॥

... समिद्धित्थेरो... ।

७. उज्जयत्थेरगाथा

४७. “नमो ते बुद्ध वीरत्थु, विप्पमुत्तोसि सब्बधि ।
तुह्मापदाने विहरं, विहरामि अनासवो'ति ॥

... उज्जयो थेरो... ।

८. सज्जयत्थेरगाथा

४८. “यतो अहं पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
नाभिजानामि सङ्कप्पं, अनरियं दोससंहित”न्ति ॥

... सज्जयो थेरो... ।

९. रामण्ययकत्थेरगाथा

४९. “चिहचिहाभिनदिते [विहविहाभिनदिते (सी० स्या०)], सिप्पिकाभिरुतेहि च ।
न मे तं फन्दति चित्तं, एकत्तनिरतं हि मे”ति ॥

... रामण्ययको थेरो... ।

१०. विमलत्थेरगाथा

५०. “धरणी च सिञ्चति वाति, मालुतो विज्जुता चरति नभे ।
उपसमन्ति वितक्का, चित्तं सुसमाहितं ममा”ति ॥

... विमलो थेरो... ।

वग्गो पञ्चमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

सिरीवट्ठो रेवतो थेरो, सुमङ्गलो सानुसक्खयो ।
रमणीयविहारी च, समिद्धिउज्जयसज्जया ।
रामण्ययो च सो थेरो, विमलो च रणज्जहोति ॥

६. छट्ठवग्गो

१. गोधिकत्थेरगाथा

५१. “वस्सति देवो यथा सुगीतं, छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितज्ज मय्हं, अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा”ति ॥

... गोधिको थेरो... ।

२. सुबाहुत्थेरगाथा

५२. “वस्सति देवो यथा सुगीतं, छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
चित्तं सुसमाहितञ्च काये, अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा”ति ॥

... सुबाहुत्थेरो... ।

३. वल्लियत्थेरगाथा

५३. “वस्सति देवो यथा सुगीतं, छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अप्पमत्तो, अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा”ति ॥

... वल्लियो थेरो... ।

४. उत्तियत्थेरगाथा

५४. “वस्सति देवो यथा सुगीतं, छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अदुत्तियो, अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा”ति ॥

... उत्तियो थेरो... ।

५. अञ्जनवनियत्थेरगाथा

५५. “आसन्दिं कुटिकं कत्वा, ओग्ह अञ्जनं वनं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... अञ्जनवनियो थेरो... ।

६. कुटिविहारित्थेरगाथा

५६. “को कुटिकायं भिक्खु कुटिकायं, वीतरागो सुसमाहितचित्तो ।
एवं जानाहि आवुसो, अमोघा ते कुटिका कता”ति ॥

... कुटिविहारित्थेरो... ।

७. दुत्तिकुटिविहारित्थेरगाथा

५७. “अयमाहु पुराणिया कुटि, अञ्जं पत्थयसे नवं कुटिं ।
आसं कुटिया विराजय, दुक्खा भिक्खु पुन नवा कुटी”ति ॥

... दुतियकुटिविहारित्थेरो... ।

८. रमणीयकुटिकत्थेरगाथा

५८. “रमणीया मे कुटिका, सद्भादेय्या मनोरमा ।
न मे अत्थो कुमारीहि, येसं अत्थो तहिं गच्छथ नारियो”ति ॥

... रमणीयकुटिको थेरो... ।

९. कोसलविहारित्थेरगाथा

५९. “सद्भायाहं पब्बजितो, अरज्जे मे कुटिका कता ।
अप्पमतो च आतापी, सम्पजानो पतिस्सतो”ति [पटिस्सतोति (क०)] ॥

... कोसलविहारित्थेरो... ।

१०. सीवलित्थेरगाथा

६०. “ते मे इज्झिंसु सङ्कप्पा, यदत्थो पाविसिं कुटिं ।
विज्जाविमुत्तिं पच्चेसं, मानानुसयमुज्जह”न्ति ॥

... सीवलित्थेरो... ।

वग्गो छट्ठो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

गोधिको च सुबाहु च, वल्लियो उत्तियो इसि ।
अज्जनवनियो थेरो, दुवे कुटिविहारिनो ।
रमणीयकुटिको च, कोसलव्हयसीवलीति ॥

७. सत्तमवग्गो

१. वप्पत्थेरगाथा

६१. “पस्सति पस्सो पस्सन्तं, अपस्सन्तज्च पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं, पस्सन्तज्च न पस्सती”ति ॥

... वप्पो थेरो... ।

२. वज्जिपुत्तथेरगाथा

६२. “एकका मयं अरज्जे विहराम, अपविद्धं व वनस्मिं दारुकं ।
तस्स मे बहुका पिहयन्ति, नेरयिका विय सग्गगामिन”न्ति ॥

... वज्जिपुत्तो थेरो... ।

३. पक्खथेरगाथा

६३. “चुता पतन्ति पतिता, गिद्धा च पुनरागता ।
कतं किच्चं रतं रम्मं, सुखेनन्वागतं सुख”न्ति ॥

... पक्खो थेरो... ।

४. विमलकोण्डज्जथेरगाथा

६४. “दुमव्हाय उप्पन्नो, जातो पण्डरकेतुना ।
केतुहा केतुनायेव, महाकेतुं पधंसयी”ति ॥

... विमलकोण्डज्जो थेरो... ।

५. उक्खेपकतवच्छथेरगाथा

६५. “उक्खेपकतवच्छस्स, सङ्कलितं बहूहि वस्सेहि ।
तं भासति गहट्टानं, सुनिसिन्नो उळारपामोज्जो”ति ॥

... उक्खेपकतवच्छो थेरो... ।

६. मेघियथेरगाथा

६६. “अनुसासि महावीरो, सब्बधम्मान पारगू ।
तस्साहं धम्मं सुत्वान, विहासिं सन्तिके सतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... मेघियो थेरो... ।

७. एकधम्मसवनीयथेरगाथा

६७. “किलेसा ज्ञापिता मय्हं, भवा सब्बे समूहता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... एकधम्मसवनीयो थेरो... ।

८. एकुदानियत्थेरगाथा

६८. [उदा० ३७; पाचि० १५३] “अधिचेतसो अप्पमज्जतो, मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ।
सोका न भवन्ति तादिनो, उपसन्तस्स सदा सतीमतो”ति ॥

... एकुदानियो थेरो... ।

९. छन्नत्थेरगाथा

६९. “सुत्त्वान धम्मं महतो महारसं, सब्बज्जुतज्जाणवरेन देसितं ।
मगं पपज्जिं [पपज्जं (क०)] अमतस्स पत्तिया, सो योगक्खेमस्स पथस्स कोविदो”ति ॥

... छन्नो थेरो... ।

१०. पुण्णत्थेरगाथा

७०. “सीलमेव इध अगं, पज्जवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेसु, सीलपज्जाणतो जय”न्ति ॥

... पुण्णो थेरो... ।

वग्गो सत्तमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

वप्पो च वज्जिपुत्तो च, पक्खो विमलकोण्डज्जो ।
उक्खेपकतवच्छो च, मेघियो एकधम्मिको ।
एकुदानियछन्ना च, पुण्णत्थेरो महब्बलोति ॥

८. अट्टमवग्गो

१. वच्छपालत्थेरगाथा

७१. “सुसुखुमनिपुणत्थदस्सिना, मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।
संसेवितवुद्धसीलिना [संसेवितबुद्धसीलिना (क०)], निब्बानं न हि तेन दुल्लभ”न्ति ॥

... वच्छपालो थेरो... ।

२. आतुमत्थेरगाथा

७२. “यथा कळीरो सुसु वड्ढितग्गो, दुन्निक्खमो होति पसाखजातो ।
एवं अहं भरियायानिताय, अनुमज्जं मं पब्बजितोमिह दानी”ति ॥

... आतुमो थैरो... ।

३. माणवत्थेरगाथा

७३. “जिण्णज्ज दिस्वा दुखितज्ज ब्याधितं, मतज्ज दिस्वा गतमायुसङ्खयं ।
ततो अहं निक्खमितून पब्बजिं, पहाय कामानि मनोरमानी”ति ॥

... माणवो थैरो... ।

४. सुयामनत्थेरगाथा

७४. “कामच्छन्दो च व्यापादो, थिनमिद्धज्ज [थीनमिद्धज्ज (सी० स्या०)] भिक्खुनो ।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च, सब्बसोव न विज्जती”ति ॥

... सुयामनो थैरो... ।

५. सुसारदत्थेरगाथा

७५. “साधु सुविहितान दस्सनं, कङ्खं छिज्जति बुद्धि वड्ढति ।
बालम्पि करोन्ति पण्डितं, तस्मा साधु सतं समागमो”ति ॥

... सुसारदो थैरो... ।

६. पियज्जहत्थेरगाथा

७६. “उप्पतन्तेसु निपते, निपतन्तेसु उप्पते ।
वसे अवसमानेसु, रममानेसु नो रमे”ति ॥

... पियज्जहो थैरो... ।

७. हत्थारोहपुत्तत्थेरगाथा

७७. “इदं पुरे चित्तमचारि चारिकं, येनिच्छकं यत्थकामं यथासुखं ।
तदज्जहं निग्गहेस्सामि योनिसो, हत्थिप्पभिन्नं विय अङ्कुसग्गहो”ति ॥

... हत्थारोहपुत्तो थेरो... ।

८. मेण्डसिरत्थेरगाथा

७८. “अनेकजातिसंसारं, सन्धाविस्सं अनिब्बिसं ।
तस्स मे दुक्खजातस्स, दुक्खक्खन्धो अपरद्धो”ति ॥

... मेण्डसिरो थेरो... ।

९. रक्खितत्थेरगाथा

७९. “सब्बो रागो पहीनो मे, सब्बो दोसो समूहतो ।
सब्बो मे विगतो मोहो, सीतिभूतोस्मि निब्बुतो”ति ॥

... रक्खितो थेरो... ।

१०. उग्गत्थेरगाथा

८०. “यं मया पकतं कम्मं, अप्पं वा यदि वा बहुं ।
सब्बमेतं परिकखीणं, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... उग्गो थेरो... ।

वग्गो अट्ठमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

वच्छपालो च यो थेरो, आतुमो माणवो इसि ।
सुयामनो सुसारदो, थेरो यो च पियञ्जहो ।
आरोहपुत्तो मेण्डसिरो, रक्खितो उग्गसक्कयोति ॥

९. नवमवग्गो

१. समितिगुत्तत्थेरगाथा

८१. “यं मया पकतं पापं, पुब्बे अज्जासु जातिसु ।
इधेव तं वेदनीयं, वत्थु अज्जं न विज्जती”ति ॥

... समितिगुत्तो थेरो... ।

२. कस्सपत्थेरगाथा

८२. “येन येन सुभिव्खानि, सिवानि अभयानि च ।
तेन पुत्तक गच्छस्सु, मा सोकापहतो भवा”ति ॥

... कस्सपो थेरो... ।

३. सीहत्थेरगाथा

८३. “सीहप्पमतो विहर, रत्तिन्दिवमतन्दितो ।
भावेहि कुसलं धम्मं, जह सीघं समुस्सय”न्ति ॥

... सीहो थेरो... ।

४. नीतत्थेरगाथा

८४. “सब्बरत्तिं सुपित्वान, दिवा सङ्गणिके रतो ।
कुदास्सु नाम दुम्मेधो, दुक्खस्सन्तं करिस्सती”ति ॥

... नीतो थेरो... ।

५. सुनागत्थेरगाथा

८५. “चित्तनिमित्तस्स कोविदो, पविवेकरसं विजानिय ।
झायं निपको पतिस्सतो, अधिगच्छेय्य सुखं निरामिस”न्ति ॥

... सुनागो थेरो... ।

६. नागितत्थेरगाथा

८६. “इतो बहिद्धा पुथु अज्जवादिनं, मग्गो न निब्बानगमो यथा अयं ।
इतिस्सु सङ्गं भगवानुसासति, सत्था सयं पाणितलेव दस्सय”न्ति ॥

... नागितो थेरो... ।

७. पविट्ठत्थेरगाथा

८७. “खन्धा दिट्ठा यथाभूतं, भवा सब्बे पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... पविट्टो थेरो... ।

८. अज्जुनत्थेरगाथा

८८. “असक्खिं वत अत्तानं, उद्धातुं उदका थलं ।
वुहमानो महोघेव, सच्चानि पटिविज्झह”न्ति ॥

... अज्जुनो थेरो... ।

९. (पठम)-देवसभत्थेरगाथा

८९. “उत्तिण्णा पङ्कपलिपा, पाताला परिवज्जिता ।
मुत्तो ओघा च गन्था च, सब्बे माना विसंहता”ति ॥

... देवसभो थेरो... ।

१०. सामिदत्तत्थेरगाथा

९०. “पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... सामिदत्तो थेरो... ।

वग्गो नवमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

थेरो समितिगुत्तो च, कस्सपो सीहसक्कयो ।
नीतो सुनागो नागितो, पविट्टो अज्जुनो इसि ।
देवसभो च यो थेरो, सामिदत्तो महब्बलोति ॥

१०. दसमवग्गो

१. परिपुण्णकत्थेरगाथा

९१. “न तथा मतं सतरसं, सुधन्नं यं मयज्ज परिभुत्तं ।
अपरिमितदस्सिना गोतमेन, बुद्धेन देसितो धम्मो”ति ॥

... परिपुण्णको थेरो... ।

२. विजयत्थेरगाथा

१२. “यस्सासवा परिक्खीणा, आहारे च अनिस्सितो ।
सुञ्जता अनिमित्तो च, विमोक्खो यस्स गोचरो ।
आकासेव सकुन्तानं, पदं तस्स दुरन्नय”न्ति ॥

... विजयो थेरो... ।

३. एरकत्थेरगाथा

१३. “दुक्खा कामा एरक, न सुखा कामा एरक ।
यो कामे कामयति, दुक्खं सो कामयति एरक ।
यो कामे न कामयति, दुक्खं सो न कामयति एरका”ति ॥

... एरको थेरो... ।

४. मेत्तजित्थेरगाथा

१४. “नमो हि तस्स भगवतो, सकयपुत्तस्स सिरीमतो ।
तेनायं अग्गप्पत्तेन, अग्गधम्मो [अग्गो धम्मो (सी०)] सुदेसितो”ति ॥

... मेत्तजि थेरो... ।

५. चक्खुपालत्थेरगाथा

१५. “अन्धोहं हतनेत्तोस्मि, कन्तारद्धानपक्खन्दो [पक्खन्नो (सी०), पक्कन्तो (स्या० सी० अट्ट०)] ।
सयमानोपि गच्छिस्सं, न सहायेन पापेना”ति ॥

... चक्खुपालो थेरो... ।

६. खण्डसुमनत्थेरगाथा

१६. “एकपुप्फं चजित्वान, असीति [असीतिं (सी०)] वस्सकोटियो ।
सग्गेसु परिचारेत्वा, सेसकेनम्हि निब्बुतो”ति ॥

... खण्डसुमनो थेरो... ।

७. तिस्सत्थेरगाथा

१७. “हित्वा सतपलं कंसं, सोवण्णं सतराजिकं ।

अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतियाभिसेचनं”न्ति ॥

... तिस्सो थेरो... ।

८. अभयत्थेरगाथा

९८. “रूपं दिस्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्स वड्ढन्ति आसवा, भवमूलोपगामिनो”ति [भवमूला भवगामिनोति (सी० क०)] ॥

... अभयो थेरो... ।

९. उत्तियत्थेरगाथा

९९. “सद्वं सुत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्स वड्ढन्ति आसवा, संसारं उपगामिनो”ति ॥

... उत्तियो थेरो... ।

१०. (दुतिय)-देवसभत्थेरगाथा

१००. “सम्मप्यधानसम्पन्नो, सतिपट्टानगोचरो ।
विमुत्तिकुसुमसञ्छन्नो, परिनिब्बिस्सत्यनासवो”ति ॥

... देवसभो थेरो... ।

वग्गो दसमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

परिपुण्णको च विजयो, एरको मेत्तजी मुनि ।
चक्खुपालो खण्डसुमनो, तिस्सो च अभयो तथा ।
उत्तियो च महापज्जो, थेरो देवसभोपि चाति ॥

११. एकादसमवग्गो

१. बेलट्टानिकत्थेरगाथा

१०१. “हित्वा गिहित्तं अनवोसितत्तो, मुखनङ्गली ओदरिको कुसीतो ।

महावराहोव निवापपुट्टो, पुनप्पुनं गब्भमुपेति मन्दो'ति ॥

... बेलट्टानिको थेरो... ।

२. सेतुच्छथेरगाथा

१०२. “मानेन वञ्चितासे, सङ्घारेसु संकिलिस्समानासे ।
लाभालाभेन मथिता, समाधिं नाधिगच्छन्ती'ति ॥

... सेतुच्छो थेरो... ।

३. बन्धुरत्थेरगाथा

१०३. “नाहं एतेन अत्थिको, सुखितो धम्मरसेन तप्पितो ।
पित्वा [पीत्वान् (सी० स्या०)] रसग्गमुत्तमं, न च काहामि विसेन सन्थव'न्ति ॥

... बन्धुरो [बन्धनो (क०)] थेरो... ।

४. खितकत्थेरगाथा

१०४. “लहुको वत मे कायो, फुट्ठो च पीतिसुखेन विपुलेन ।
तूलमिव एरितं मालुतेन, पिलवतीव मे कायो'ति ॥

... खितको थेरो... ।

५. मलितवम्भत्थेरगाथा

१०५. “उक्कण्ठितोपि न वसे, रममानोपि पक्कमे ।
न त्वेवानत्थसंहितं, वसे वासं विचक्खणो'ति ॥

... मलितवम्भो थेरो... ।

६. सुहेमन्तत्थेरगाथा

१०६. “सतलिङ्गस्स अत्थस्स, सतलक्खणधारिनो ।
एकङ्गदस्सी दुम्मेधो, सतदस्सी च पण्डितो'ति ॥

... सुहेमन्तो थेरो... ।

७. धम्मसवत्थेरगाथा

१०७. “पब्बजिं तुलयित्वान, अगारस्मानगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... धम्मसवो थेरो... ।

८. धम्मसवपितुत्थेरगाथा

१०८. “स वीसवस्ससतिको, पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... धम्मसवपितु थेरो... ।

९. सङ्खरक्खितत्थेरगाथा

१०९. “न नूनायं परमहितानुकम्पिनो, रहोगतो अनुविगणेति सासनं ।
तथाहयं विहरति पाकतिन्द्रियो, मिगी यथा तरुणजातिका वने”ति ॥

... सङ्खरक्खितो थेरो... ।

१०. उसभत्थेरगाथा

११०. “नगा नगगोसु सुसंविस्सुहा, उदग्गमेधेन नवेन सित्ता ।
विवेककामस्स अरञ्जसज्जिनो, जनेति भिय्यो उसभस्स कल्यत”न्ति ॥

... उसभो थेरो... ।

वग्गो एकादसमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

बेलट्टानिको सेतुच्छो, बन्धुरो खितको इसि ।
मलितवम्भो सुहेमन्तो, धम्मसवो धम्मसवपिता ।
सङ्खरक्खितत्थेरो च, उसभो च महामुनीति ॥

१२. द्वादसमवग्गो

१. जेन्तत्थेरगाथा

१११. “दुप्पब्बज्जं वे दुरधिवासा गेहा, धम्मो गम्भीरो दुरधिगमा भोगा ।
किच्छा वुत्ति नो इतरीतरेनेव, युत्तं चिन्तेतुं सततमनिच्चत”न्ति ॥

... जेन्तो थेरो... ।

२. वच्छगोत्तथेरगाथा

११२. “तेविज्जोहं महाझायी, चेतोसमथकोविदो ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासन’न्ति ॥

... वच्छगोत्तो थेरो... ।

३. वनवच्छथेरगाथा

११३. “अच्छोदिका पुथुसिला, गोनेङ्गुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति म’न्ति ॥

... वनवच्छो थेरो... ।

४. अधिमुत्तथेरगाथा

११४. “कायदुडुल्लगरुनो, हिय्यमानमिहि [हीयमानमिहि (सी०)] जीविते ।
सरीरसुखगिद्धस्स, कुतो समणसाधुता’न्ति ॥

... अधिमुत्तो थेरो... ।

५. महानामथेरगाथा

११५. “एसावहिय्यसे पब्बतेन, बहुकुटजसल्लकिकेन [सल्लकितेन (सी०), सल्लरिकेन (स्या०)] ।
नेसादकेन गिरिना, यसस्सिना परिच्छदेना’न्ति ॥

... महानामो थेरो... ।

६. पारापरियथेरगाथा

११६. “छफस्सायतने हित्वा, गुत्तद्वारो सुसंवुतो ।
अघमूलं वमित्वान, पत्तो मे आसवक्खयो’न्ति ॥

... पारापरियो [पारासरियो (सी०), पारंपरियो (क०)] थेरो ... ।

७. यस्तथेरगाथा

११७. “सुविलित्तो सुवसनो, सब्बाभरणभूसितो ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासन’न्ति ॥

... यसो थेरो... ।

८. किमिलत्थेरगाथा

११८. “अभिसत्तोव निपतति, वयो रूपं अज्जमिव तथेव सन्तं ।
तस्सेव सतो अविप्पवसतो, अज्जस्सेव सरामि अत्तान”न्ति ॥
... किमिलो [किम्बिलो (सी० स्या०)] थेरो... ।

९. वज्जिपुत्तथेरगाथा

११९. “रुक्खमूलगहनं पसक्किय, निब्बानं हृदयस्मिं ओपिय ।
झाय गोतम मा च पमादो, किं ते बिळिबिळिका करिस्सती”ति ॥
... वज्जिपुत्तो थेरो... ।

१०. इसिदत्तथेरगाथा

१२०. “पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिडुन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो, पत्तो मे आसवक्खयो”ति ॥

... इसिदत्तो थेरो... ।

वग्गो द्वादसमो निड्डितो ।

तस्सुद्धानं —

जेन्तो च वच्छगोत्तो च, वच्छो च वनसव्हयो ।
अधिमुत्तो महानामो, पारापरियो यसोपि च ।
किमिलो वज्जिपुत्तो च, इसिदत्तो महायसोति ॥

एककनिपातो निड्डितो ।

तत्तुद्धानं —

वीसुत्तरसतं थेरा, कतकिच्चा अनासवा ।
एककेव निपातमिह, सुसङ्गीता महेसिभीति ॥

२. दुकनिपातो

१. पठमवग्गो

१. उत्तरत्थेरगाथा

१२१. “नत्थि कोचि भवो निच्चो, सङ्घारा वापि सस्सता ।
उप्पज्जन्ति च ते खन्धा, चवन्ति अपरापरं ॥

१२२. “एतमादीनं जत्वा, भवेनमिह अनत्थिको ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो”ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा उत्तरो थैरो गाथायो अभासित्थाति ।

२. पिण्डोलभारद्वाजत्थेरगाथा

१२३. “नयिदं अनयेन जीवितं, नाहारो हृदयस्स सन्तिको ।
आहारद्वितिको समुस्सयो, इति दिस्वान चरामि एसनं ॥

१२४. “पङ्कोति हि नं पवेदयुं, यायं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं, सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो”ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो थैरो गाथायो अभासित्थाति ।

३. वल्लियत्थेरगाथा

१२५. “मक्कटो पञ्चद्वारायं, कुटिकायं पसक्किय ।
द्वारेन अनुपरियेति, घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥

१२६. “तिट्ठ मक्कट मा धावि, न हि ते तं यथा पुरे ।
निग्गहीतोसि पञ्जाय, नेव दूरं गमिस्सती”ति ॥

... वल्लियो थैरो... ।

४. गङ्गातीरियत्थेरगाथा

१२७. “तिण्णं मे तालपत्तानं, गङ्गातीरे कुटी कता ।
छवसित्तोव मे पत्तो, पंसुकूलञ्च चीवरं ॥

१२८. “द्विन्नं अन्तरवस्सानं, एका वाचा मे भासिता ।
ततिये अन्तरवस्समिह, तमोखन्धो [तमोखन्धो (सी० स्या०)] पदालितो”ति ॥

... गङ्गातीरियो थैरो... ।

५. अजिनत्थेरगाथा

१२९. “अपि चे होति तेविज्जो, मच्चुहायी अनासवो ।
अप्पज्जातोति नं बाला, अवजानन्ति अजानता ॥

१३०. “यो च खो अन्नपानस्स, लाभी होतीध पुग्गलो ।
पापधम्मोपि चे होति, सो नेसं होति सक्कतो”ति ॥

... अजिनो थेरो... ।

६. मेळजिनत्थेरगाथा

१३१. “यदाहं धम्ममस्सोसिं, भासमानस्स सत्थुनो ।
न कङ्खमभिजानामि, सब्बज्जूअपराजिते ॥

१३२. “सत्थवाहे महावीरे, सारथीनं वरुत्तमे ।
मग्गे पटिपदायं वा, कङ्खाम्हं न विज्जती”ति ॥

... मेळजिनो थेरो... ।

७. राधत्थेरगाथा

१३३. [ध० प० १३ धम्मपदे] “यथा अगारं दुच्छन्नं, वुट्ठी समतिविज्झति ।
एवं अभावितं चित्तं, रागो समतिविज्झति ॥

१३४. [ध० प० १४ धम्मपदे] “यथा अगारं सुच्छन्नं, वुट्ठी न समतिविज्झति ।
एवं सुभावितं चित्तं, रागो न समतिविज्झती”ति ॥

... राधो थेरो... ।

८. सुराधत्थेरगाथा

१३५. “खीणा हि मय्हं जाति, वुसितं जिनसासनं ।
पहीनो जालसङ्घातो, भवनेत्ति समूहता ॥

१३६. “यस्सत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो”ति ॥

... सुराधो थेरो... ।

९. गोतमत्थेरगाथा

१३७. “सुखं सुपन्ति मुनयो, ये इत्थीसु न बज्झरे ।
सदा वे रक्खितब्बासु, यासु सच्चं सुदुल्लभं ॥

१३८. “वधं चरिम्ह ते काम, अनणा दानि ते मयं ।
गच्छाम दानि निब्बानं, यत्थ गन्त्वा न सोचती”ति ॥

... गोतमो थैरो... ।

१०. वसभत्थेरगाथा

१३९. “पुब्बे हनति अत्तानं, पच्छा हनति सो परे ।
सुहतं हन्ति अत्तानं, वीतंसेनेव पक्खिमा ॥

१४०. “न ब्राह्मणो बहिवण्णो, अन्तो वण्णो हि ब्राह्मणो ।
यस्मिं पापानि कम्मनि, स वे कण्हो सुजम्पती”ति ॥

... वसभो थैरो... ।

वग्गो पठमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

उत्तरो चेव पिण्डोलो, वल्लियो तीरियो इसि ।
अजिनो च मेळजिनो, राधो सुराधो गोतमो ।
वसभेन इमे होन्ति, दस थैरा महिद्धिकाति ॥

२. दुतियवग्गो

१. महाचुन्दत्थेरगाथा

१४१. “सुस्सूसा सुतवद्धनी, सुतं पज्जाय वद्धनं ।
पज्जाय अत्थं जानाति, जातो अत्थो सुखावहो ॥

१४२. “सेवेथ पन्तानि सेनासनानि, चरेय्य संयोजनविप्पमोक्खं ।
सचे रतिं नाधिगच्छेय्य तत्थ, सङ्गे वसे रक्खितत्तो सतिमा”ति ॥

... महाचुन्दो थैरो... ।

२. जोतिदासत्थेरगाथा

१४३: “ये खो ते वेठमिस्सेन [वेधमिस्सेन (सी० स्या०), वे गमिस्सेन, वेखमिस्सेन (क०)], नानत्तेन च कम्मुना ।

मनुस्से उपरुन्धन्ति, फरुसूपक्कमा जना ।

तेपि तत्थेव कीरन्ति, न हि कम्मं पनस्सति ॥

१४४: “यं करोति नरो कम्मं, कल्याणं यदि पापकं ।

तस्स तस्सेव दायादो, यं यं कम्मं पकुब्बती”ति ॥

... जोतिदासो थेरो... ।

३. हेरञ्जकानित्थेरगाथा

१४५: “अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति ।

आयु खीयति मच्चानं, कुन्नदीनं व ओदकं ॥

१४६: “अथ पापानि कम्मामि, करं बालो न बुज्झति ।

पच्छास्स कटुकं होति, विपाको हिस्स पापको”ति ॥

... हेरञ्जकानित्थेरो... ।

४. सोममित्तत्थेरगाथा

१४७: “परित्तं दारुमारुह, यथा सीदे महण्णवे ।

एवं कुसीतमागम्म, साधुजीवीपि सीदति ।

तस्मा तं परिवज्जेय्य, कुसीतं हीनवीरियं ॥

१४८: “पविवित्तेहि अरियेहि, पहितत्तेहि झायिभि ।

निच्चं आरद्धवीरियेहि, पण्डितेहि सहावसे”ति ॥

... सोममित्तो थेरो... ।

५. सम्बमित्तत्थेरगाथा

१४९: “जनो जनम्हि सम्बद्धो [सम्बद्धो (स्या० क०)], जनमेवस्सितो जनो ।

जनो जनेन हेठीयति, हेठेति च [बोध्यति, बाधेति च (क०)] जनो जनं ॥

१५०: “को हि तस्स जनेनत्थो, जनेन जनितेन वा ।

जनं ओहाय गच्छं तं, हेठयित्वा [बाधयित्वा (क०)] बहुं जनं”न्ति ॥

... सब्बमित्तो थेरो... ।

६. महाकाळत्थेरगाथा

१५१. “काळी इत्थी ब्रहती धङ्करूपा, सत्थिञ्च भेत्वा अपरञ्च सत्थिं ।
बाहञ्च भेत्वा अपरञ्च बाहं, सीसञ्च भेत्वा दधित्थालकं व ।
एसा निसिन्ना अभिसन्दहित्वा ॥

१५२. “यो वे अविद्धा उपधिं करोति, पुनप्पुनं दुक्खमुपेति मन्दो ।
तस्मा पजानं उपधिं न कयिरा, माहं पुन भिन्नसिरो सयिस्स” न्ति [पस्सिस्सन्ति (क०)] ॥

... महाकाळो थेरो... ।

७. तिस्सत्थेरगाथा

१५३. “बहू सपत्ते लभति, मुण्डो सङ्घाटिपारुतो ।
लाभी अन्नस्स पानस्स, वत्थस्स सयनस्स च ॥

१५४. “एतमादीनवं जत्वा, सक्कारेसु महब्भयं ।
अप्पलाभो अनवस्सुतो, सतो भिक्खु परिब्बजे” ति ॥

... तिस्सो थेरो... ।

८. किमिलत्थेरगाथा

१५५. “पाचीनवंसदायमिह, सक्कपुत्ता सहायका ।
पहायानप्पके भोगे, उज्जापत्तागते रता ॥

१५६. “आरद्धवीरिया पहितत्ता, निच्चं दळ्ढपरक्कमा ।
रमन्ति धम्मरतिया, हित्वान लोकियं रति” न्ति ॥

... किमिलो [किम्बिलो (सी० स्या० पी०)] थेरो... ।

९. नन्दत्थेरगाथा

१५७. “अयोनिसो मनसिकारा, मण्डनं अनुयुज्जिसं ।
उद्धतो चपलो चासिं, कामरागेन अट्टितो ॥

१५८. “उपायकुसलेनाहं, बुद्धेनादिच्चबन्धुना ।

योनिःसो पटिपज्जित्वा, भवे चित्तं उदब्बहि'न्ति ॥

... नन्दो थेरो... ।

१०. सिरिमत्थेरगाथा

१५९. “परे च नं पसंसन्ति, अत्ता चे असमाहितो ।

मोघं परे पसंसन्ति, अत्ता हि असमाहितो ॥

१६०. “परे च नं गरहन्ति, अत्ता चे सुसमाहितो ।

मोघं परे गरहन्ति, अत्ता हि सुसमाहितो'ति ॥

... सिरिमा थेरो... ।

वग्गो दुतियो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

चुन्दो च जोतिदासो च, थेरो हेरज्जकानि च ।

सोममित्तो सब्बमित्तो, कालो तिस्सो च किमिलो [किम्बिलो (सी० स्या० पी०), छन्दलक्खणानुलोमं] ।

नन्दो च सिरिमा चेव, दस थेरा महिद्धिकाति ॥

३. ततियवग्गो

१. उत्तरत्थेरगाथा

१६१. “खन्धा मया परिज्जाता, तण्हा मे सुसमूहता ।

भाविता मम बोज्झङ्गा, पत्तो मे आसवक्खयो ॥

१६२. “सोहं खन्धे परिज्जाय, अब्बहित्वान [अब्बुहित्वान (क०)] जालिनिं ।

भावयित्वान बोज्झङ्गे, निब्बायिस्सं अनासवो'ति ॥

... उत्तरो थेरो... ।

२. भद्वजित्थेरगाथा

१६३. “पनादो नाम सो राजा, यस्स यूपो सुवण्णयो ।

तिरियं सोळसुब्बेधो [सोळसपब्बेधो (सी० अट्ठ०), सोळसब्बाणो (?)], उब्भमाहु [उद्धमाहु (सी०), उच्चमाहु (स्या०)] सहस्सधा ॥

१६४. “सहस्सकण्डो सतगेण्डु, धजालु हरितामयो ।
अनच्चुं तत्थ गन्धब्बा, छसहस्सानि सत्तधा”ति ॥

... भद्दजित्थेरो... ।

३. सोभितत्थेरगाथा

१६५. “सतिमा पज्जवा भिक्खु, आरद्धबलवीरियो ।
पज्ज कप्पसतानाहं, एकरत्तिं अनुस्सरिं ॥

१६६. “चत्तारो सतिपट्टाने, सत्त अट्ठ च भावयं ।
पज्ज कप्पसतानाहं, एकरत्तिं अनुस्सरि”न्ति ॥

... सोभितो थेरो... ।

४. वल्लियत्थेरगाथा

१६७. “यं किच्चं दळ्ळहवीरियेन, यं किच्चं बोद्धुमिच्छता ।
करिस्सं नावरज्झिस्सं [नावरुज्झिस्सं (क० सी० क०)], पस्स वीरियं परक्कम ॥

१६८. “त्वज्ज मे मग्गमक्खाहि, अज्जसं अमतोगधं ।
अहं मोनेन मोनिस्सं, गङ्गासोतोव सागर”न्ति ॥

... वल्लियो थेरो... ।

५. वीतसोकत्थेरगाथा

१६९. “केसे मे ओलिखिस्सन्ति, कप्पको उपसङ्गमि ।
ततो आदासमादाय, सरीरं पच्चवेक्खिसं ॥

१७०. “तुच्छो कायो अदिस्सित्थ, अन्धकारो तमो ब्यगा ।
सब्बे चोळा समुच्छिन्ना, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... वीतसोको थेरो... ।

६. पुण्णमासत्थेरगाथा

१७१. “पज्ज नीवरणे हित्वा, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
धम्मादासं गहेत्वान, जाणदस्सनमत्तनो ॥

१७२. “पच्चवेक्खिं इमं कायं, सब्बं सन्तरवाहिरं ।
अज्झत्तज्च बहिद्वा च, तुच्छो कायो अदिस्सथा”ति ॥

... पुण्णमासो थेरो... ।

७. नन्दकत्थेरगाथा

१७३. “यथापि भदो आजज्जो, खलित्वा पतितिट्ठति ।
भिय्यो लद्धान संवेगं, अदीनो वहते धुरं ॥

१७४. “एवं दस्सनसम्पन्नं, सम्मासम्बुद्धसावकं ।
आजानीयं मं धारेथ, पुत्तं बुद्धस्स ओरस”न्ति ॥

... नन्दको थेरो... ।

८. भरतत्थेरगाथा

१७५. “एहि नन्दक गच्छाम, उपज्झायस्स सन्तिकं ।
सीहनादं नदिस्साम, बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥

१७६. “याय नो अनुकम्पाय, अम्हे पब्बाजयी मुनि ।
सो नो अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो”ति ॥

... भरतो थेरो... ।

९. भारद्वाजत्थेरगाथा

१७७. “नदन्ति एवं सप्पज्जा, सीहाव गिरिगम्भरे ।
वीरा विजितसङ्गामा, जेत्वा मारं सवाहनिं [सवाहनं (बहूसु)] ॥

१७८. “सत्था च परिचिण्णो मे, धम्मो सङ्घो च पूजितो ।
अहज्च वित्तो सुमनो, पुत्तं दिस्वा अनासव”न्ति ॥

... भारद्वाजो थेरो... ।

१०. कण्हदिन्नत्थेरगाथा

१७९. “उपासिता सप्पुरिसा, सुता धम्मा अभिण्हसो ।
सुत्वान पटिपज्जिस्सं, अज्जसं अमतोगधं ॥

१८०. “भवरागहतस्स मे सतो, भवरागो पुन मे न विज्जति ।
न चाहु न च मे भविस्सति, न च मे एतरहि विज्जती”ति ॥

... कण्हदिन्नो थेरो... ।

वग्गो ततियो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

उत्तरो भद्दजित्थेरो, सोभितो वल्लियो इसि ।
वीतसोको च यो थेरो, पुण्णमासो च नन्दको ।
भरतो भारद्वाजो च, कण्हदिन्नो महामुनीति ॥

४. चतुत्थवग्गो

१. मिगसिरत्थेरगाथा

१८१. “यतो अहं पब्बजितो, सम्मासम्बुद्धसासने ।
विमुच्चमानो उग्गच्छिं, कामधातुं उपच्चगं ॥

१८२. “ब्रह्मनो पेक्खमानस्स, ततो चित्तं विमुच्चि मे ।
अकुप्पा मे विमुत्तीति, सब्बसंयोजनक्खया”ति ॥

... मिगसिरो थेरो... ।

२. सिवकत्थेरगाथा

१८३. “अनिच्चानि गहकानि, तत्थ तत्थ पुनप्पुनं ।
गहकारं [गहकारकं (सी० पी०)] गवेसन्तो, दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥

१८४. “गहकारक दिट्ठोसि, पुन गेहं न काहसि ।
सब्बा ते फासुका भग्गा, थूणिका [थूणिरा (पी० क०), धूणिरा (स्या०)] च विदालिता [पदालिता (सी० स्या०)] ।
विमरियादिकतं चित्तं, इधेव विधमिस्सती”ति ॥

... सिवको [सीवको (सी०)] थेरो... ।

३. उपवाणत्थेरगाथा

१८५. “अरहं सुगतो लोके, वातेहाबाधितो [... बाधितो (क०)] मुनि ।

सचे उण्होदकं अत्थि, मुनिनो देहि ब्राह्मण ॥

१८६. “पूजितो पूजनेय्यानं [पूजनीयानं (सी०)], सक्करेय्यान सक्कतो ।
अपचितोपचेय्यानं [अपचनीयानं (सी०), अपचिनेय्यानं (स्या०)], तस्स इच्छामि हातवे”ति ॥

... उपवाणो थेरो... ।

४. इसिदिन्नत्थेरगाथा

१८७. “दिट्ठा मया धम्मधरा उपासका, कामा अनिच्चा इति भासमाना ।
सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु, पुत्तेसु दारेसु च ते अपेक्खा ॥

१८८. “अद्धा न जानन्ति यतोध धम्मं, कामा अनिच्चा इति चापि आहु ।
रागञ्च तेसं न बलत्थि छेतुं, तस्मा सिता पुत्तदारं धनञ्चा”ति ॥

... इसिदिन्नो थेरो... ।

५. सम्बुलकच्चानत्थेरगाथा

१८९. “देवो च वस्सति देवो च गळगळायति,
एकको चाहं भेरवे बिले विहरामि ।
तस्स मय्हं एककस्स भेरवे बिले विहरतो,
नत्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ॥

१९०. “धम्मता ममसा यस्स मे, एककस्स भेरवे बिले ।
विहरतो नत्थि भयं वा, छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा”ति ॥

... सम्बुलकच्चानो [सम्बुलकच्चानो (क०)] थेरो... ।

६. नितकत्थेरगाथा

१९१. [उदा० ३४ उदानेपि] “कस्स सेलूपमं चित्तं, ठितं नानुपकम्पति ।
विरत्तं रजनीयेसु, कुप्पनीये न कुप्पति ।
यस्सेवं भावितं चित्तं, कुतो तं दुक्खमेस्सति ॥

१९२. “मम सेलूपमं चित्तं, ठितं नानुपकम्पति ।
विरत्तं रजनीयेसु, कुप्पनीये न कुप्पति ।
ममेवं भावितं चित्तं, कुतो मं दुक्खमेस्सती”ति ॥

... नितको [खितको (सी० स्या०)] थेरो... ।

७. सोणपोटिरियत्थेरगाथा

१९३. “न ताव सुपितुं होति, रत्ति नक्खत्तमालिनी ।

पटिजगितुमेवेसा, रत्ति होति विजानता ॥

१९४. “हत्थिक्खन्धावपतितं, कुञ्जरो चे अनुक्कमे ।

सङ्गामे मे मतं सेय्यो, यञ्चे जीवे पराजितो’ति ॥

... सोणो पोटरियो [सेलिस्सरियो (सी०), पोटरियपुत्तो (स्या०)] थेरो ... ।

८. निसभत्थेरगाथा

१९५. “पञ्च कामगुणे हित्वा, पियरूपे मनोरमे ।

सद्धाय घरा निक्खम्म, दुक्खस्सन्तकरो भवे ॥

१९६. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।

कालञ्च पटिकङ्खामि, सम्पजानो पतिस्सतो’ति ॥

... निसभो थेरो... ।

९. उसभत्थेरगाथा

१९७. “अम्बपल्लवसङ्कासं, अंसे कत्त्वान चीवरं ।

निसिन्नो हत्थिगीवायं, गामं पिण्डाय पाविसिं ॥

१९८. “हत्थिक्खन्धतो ओरुह, संवेगं अलभिं तदा ।

सोहं दित्तो तदा सन्तो, पत्तो मे आसवक्खयो’ति ॥

... उसभो थेरो... ।

१०. कप्पटकुरत्थेरगाथा

१९९. “अयमिति कप्पटो कप्पटकुरो, अच्छाय अतिभरिताय [अतिभरियाय (सी० क०), अच्छं भराय (स्या०)] ।

अमतघटिकायं धम्मकटमत्तो [धम्मकटपत्तो (स्या० क० अट्ट०), धम्मकटमग्गो (सी० अट्ट०)], कतपदं ज्ञानानि ओचेतुं ॥

२००. “मा खो त्वं कप्पट पचालेसि, मा त्वं उपकण्णमि ताळेस्सं ।

न हि [न वा (क०)] त्वं कप्पट मत्तमज्जासि, सङ्खमज्झमि पचलायमानोति ॥

... कप्पटकुरो थेरो... ।

वग्गो चतुत्थो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

मिगसिरो सिवको च, उपवानो च पण्डितो ।
इसिदिन्नो च कच्चानो, नितको च महावसी ।
पोटिरियपुत्तो निसभो, उसभो कप्पटकुरोति ॥

५. पञ्चमवग्गो

१. कुमारकस्सपत्थेरगाथा

२०१. “अहो बुद्धा अहो धम्मा, अहो नो सत्थु सम्पदा ।
यत्थ एतादिसं धम्मं, सावको सच्छिकाहि”ति ॥

२०२. “असङ्खेय्येसु कप्पेसु, सक्कायाधिगता अहू ।
तेसमयं पच्छिमको, चरिमोयं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... कुमारकस्सपो थेरो... ।

२. धम्मपालत्थेरगाथा

२०३. “यो हवे दहरो भिक्खु, युज्जति बुद्धसासने ।
जागरो स हि सुत्तेसु [पतिसुत्तेसु (सी० क०)], अमोघं तस्स जीवितं ॥

२०४. “तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च, पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुज्जेथ मेधावी, सरं बुद्धान सासन”न्ति ॥

... धम्मपालो थेरो... ।

३. ब्रह्मालित्थेरगाथा

२०५. “कस्सिन्द्रियाणि समथङ्गतानि, अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स, देवापि कस्स [तस्स (बहूसु)] पिहयन्ति तादिनो”ति ॥

२०६.[ध० प० ९४ धम्मपदेपि] “महिन्द्रियानि समथङ्गतानि, अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स, देवापि मय्हं पिहयन्ति तादिनो”ति ॥

... ब्रह्मालि थेरो... ।

४. मोघराजत्थेरगाथा

२०७:“छविपापक चित्तभदक, मोघराज सततं समाहितो ।
हेमन्तिकसीतकालरत्तियो [हेमन्तिककालरत्तियो (क०)], भिक्खु त्वंसि कथं करिस्ससि” ॥

२०८:“सम्पन्नसस्सा मगधा, केवला इति मे सुतं ।
पलालच्छन्नको सेय्यं, यथज्जे सुखजीविनो”ति ॥

... मोघराजा थेरो... ।

५. विसाखपञ्चालपुत्तत्थेरगाथा

२०९:“न उक्खिपे नो च परिक्खिपे परे, ओक्खिपे पारगतं न एरये ।
न चत्तवण्णं परिसासु ब्याहरे, अनुद्धतो सम्मितभाणि सुब्बतो ॥

२१०:“सुसुखुमनिपुणत्थदस्सिना, मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।
संसेवितवुद्धसीलिना, निब्बानं न हि तेन दुल्लभ”न्ति ॥

... विसाखो पञ्चालपुत्तो थेरो ... ।

६. चूळकत्थेरगाथा

२११:“नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा, सुनीलगीवा सुमुखा सुगज्जिनो ।
सुसदला चापि महामही अयं, सुब्यापितम्बु सुवलाहकं नभं ॥

२१२:“सुकल्लरूपो सुमनस्स ज्ञायतं [ज्ञायितं (स्या० क०)], सुनिक्कमो साधु सुबुद्धसासने ।
सुसुक्कसुक्कं निपुणं सुदुहसं, फुसाहि तं उत्तममच्चुतं पद”न्ति ॥

... चूळको [चूलको (सी० अट्ट०)] थेरो... ।

७. अनूपमत्थेरगाथा

२१३:“नन्दमानागतं चित्तं, सूलमारोपमानकं ।
तेन तेनेव वजसि, येन सूलं कलिङ्गरं ॥

२१४. “ताहं चित्तकलिं ब्रूमि, तं ब्रूमि चित्तदुष्भकं ।
सत्था ते दुल्लभो लद्धो, मानत्थे मं नियोजयी”ति ॥

... अनूपमो थेरो... ।

८. वज्जितत्थेरगाथा

२१५. “संसरं दीघमद्धानं, गतीसु परिवत्तिसं ।
अपस्सं अरियसच्चानि, अन्धभूतो [अन्धीभूतो (क०)] पुथुज्जनो ॥

२१६. “तस्स मे अप्पमत्तस्स, संसारा विनळीकता ।
सब्बा गती समुच्छिन्ना, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... वज्जितो थेरो... ।

९. सन्धितत्थेरगाथा

२१७. “अस्सत्थे हरितोभासे, संविरूळ्हमि पादपे ।
एकं बुद्धगतं सज्जं, अलभित्थं [अलभिं हं (क०)] पतिस्सतो ॥

२१८. “एकतिंसे इतो कप्पे, यं सज्जमलभिं तदा ।
तस्सा सज्जाय वाहसा, पत्तो मे आसवक्खयो”ति ॥

... सन्धितो थेरो... ।

वग्गो पञ्चमो निट्ठितो ।

तस्सुद्धानं —

कुमारकस्सपो थेरो, धम्मपालो च ब्रह्मालि ।
मोघराजा विसाखो च, चूळको च अनूपमो ।
वज्जितो सन्धितो थेरो, किलेसरजवाहनोति ॥

दुकनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

गाथादुकनिपातमि, नवुति चेव अट्ठ च ।
थेरा एकूनपज्जासं, भासिता नयकोविदाति ॥

३. तिकनिपातो

१. अङ्गणिकभारद्वाजत्थेरगाथा

२१९. “अयोनि सुद्धिमन्वेसं, अग्निं परिचरिं वने ।
सुद्धिमगं अजानन्तो, अकासिं अमरं तपं [अकासिं अपरं तपं (स्या०), अकासिं अमरं तपं (क०)] ॥

२२०. “तं सुखेन सुखं लद्धं, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

२२१. “ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं, इदानीं खोमिह ब्राह्मणो ।
तेविज्जो न्हातको [नहातको (सी० अट्ट०)] चमिह, सोत्तियो चमिह वेदगू’ति ॥

... अङ्गणिकभारद्वाजो थैरो... ।

२. पच्चयत्थेरगाथा

२२२. “पञ्चाहाहं पब्बजितो, सेखो अप्पत्तमानसो,
विहारं मे पविट्ठस्स, चेतसो पणिधी अहु ॥

२२३. “नासिस्सं न पिविस्सामि, विहारतो न निक्खमे ।
नपि पस्सं निपातेस्सं, तण्हासल्ले अनूहते ॥

२२४. “तस्स मेवं विहरतो, पस्स वीरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन’न्ति ॥

... पच्चयो थैरो... ।

३. बाकुलत्थेरगाथा

२२५. “यो पुब्बे करणीयानि, पच्छा सो कातुमिच्छति ।
सुखा सो धंसते ठाना, पच्छा च मनुतप्पति ॥

२२६. “यज्झि कयिरा तज्झि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥

२२७. “सुसुखं वत निब्बानं, सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
असोकं विरजं खेमं, यत्थ दुक्खं निरुज्झती’ति ॥

... बाकुलो [बाक्कुलो (सी०)] थेरो... ।

४. धनियत्थेरगाथा

२२८. “सुखं चे जीवितुं इच्छे, सामञ्जस्मिं अपेक्खवा ।

सङ्घिकं नातिमज्जेय्य, चीवरं पानभोजनं ॥

२२९. “सुखं चे जीवितुं इच्छे, सामञ्जस्मिं अपेक्खवा ।

अहि मूसिकसोब्भंव, सेवेथ सयनासनं ॥

२३०. “सुखं चे जीवितुं इच्छे, सामञ्जस्मिं अपेक्खवा ।

इतरीतरेन तुस्सेय्य, एकधम्मञ्च भावये’ति ॥

... धनियो थेरो... ।

५. मातङ्गपुत्तत्थेरगाथा

२३१. “अतिसीतं अतिउण्हं, अतिसायमिदं अहु ।

इति विस्सट्ठकम्मन्ते, खणा अच्चेन्ति माणवे ॥

२३२. “यो च सीतञ्च उण्हञ्च, तिणा भिय्यो न मज्जति ।

करं पुरिसकिच्चानि, सो सुखा न विहायति ॥

२३३. “दब्बं कुसं पोटकिलं, उसीरं मुज्जपब्बजं ।

उरसा पनुदिस्सामि, विवेकमनुबूहय’न्ति ॥

... मातङ्गपुत्तो थेरो... ।

६. खुज्जसोभितत्थेरगाथा

२३४. “ये चित्तकथी बहुस्सुता, समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।

तेसञ्जतरोयमायुवा, द्वारे तिष्ठति खुज्जसोभितो ॥

२३५. “ये चित्तकथी बहुस्सुता, समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।

तेसञ्जतरोयमायुवा, द्वारे तिष्ठति मालुतेरितो ॥

२३६. “सुयुद्धेन सुयिद्धेन, सङ्गामविजयेन च ।

ब्रह्मचरियानुचिण्णेन, एवायं सुखमेधती’ति ॥

... खुज्जसोभितो थेरो... ।

७. वारणत्थेरगाथा

२३७: “योध कोचि मनुस्सेसु, परपाणानि हिंसति ।

अस्मा लोका परम्हा च, उभया धंसते नरो ॥

२३८: “यो च मेत्तेन चित्तेन, सब्बपाणानुकम्पति ।

बहुज्झि सो पसवति, पुज्जं तादिसको नरो ॥

२३९: “सुभासितस्स सिक्खेथ, समणूपासनस्स च ।

एकासनस्स च रहो, चित्तवूपसमस्स चा”ति ॥

... वारणो थेरो... ।

८. वस्सिकत्थेरगाथा

२४०: “एकोपि सद्धो मेधावी, अस्सद्धानीध जातिनं ।

धम्मट्ठो सीलसम्पन्नो, होति अत्थाय बन्धुनं ॥

२४१: “निग्गय्ह अनुकम्पाय, चोदिता जातयो मया ।

जातिबन्धवपेमेन, कारं कत्त्वान भिक्खुसु ॥

२४२: “ते अब्भतीता कालङ्कता, पत्ता ते तिदिवं सुखं ।

भातरो मय्हं माता च, मोदन्ति कामकामिनो”ति ॥

... वस्सिको [पस्सिको (सी० स्या० पी०)] थेरो... ।

९. यसोजत्थेरगाथा

२४३: “कालपब्बङ्गसङ्कासो, किसो धमनिसन्थतो ।

मत्तञ्जू अन्नपानम्हि, अदीनमनसो नरो” ॥

२४४: “फुट्ठो डंसेहि मकसेहि, अरञ्जस्मिं ब्रहावने ।

नागो सङ्गामसीसेव, सतो तत्राधिवासये ॥

२४५: “यथा ब्रह्मा तथा एको, यथा देवो तथा दुवे ।

यथा गामो तथा तयो, कोलाहलं तत्तुत्तरि”न्ति ॥

... यसोजो थेरो... ।

१०. साटिमत्तियत्थेरगाथा

२४६:“अहु तुहं पुरे सद्दा, सा ते अज्ज न विज्जति ।

यं तुहं तुहमेवेतं, नत्थि दुच्चरितं मम ॥

२४७:“अनिच्चा हि चला सद्दा, एवं दिट्ठा हि सा मया ।

रज्जन्तिपि विरज्जन्ति, तत्थ किं जिज्यते मुनि ॥

२४८:“पच्चति मुनिनो भत्तं, थोकं थोकं कुले कुले ।

पिण्डिकाय चरिस्सामि, अत्थि जङ्घबलं [जङ्घाबलं (सी०)] ममा”ति ॥

... साटिमत्तियो थेरो... ।

११. उपालित्थेरगाथा

२४९:“सद्दाय अभिनिक्खम्म, नवपब्बजितो नवो ।

मित्ते भजेय्य कल्याणे, सुद्धाजीवे अतन्दिते ॥

२५०:“सद्दाय अभिनिक्खम्म, नवपब्बजितो नवो ।

सङ्घस्मिं विहरं भिक्खु, सिकखेथ विनयं बुधो ॥

२५१:“सद्दाय अभिनिक्खम्म, नवपब्बजितो नवो ।

कप्पाकप्पेसु कुसलो, चरेय्य अपुरक्खतो”ति ॥

... उपालित्थेरो... ।

१२. उत्तरपालत्थेरगाथा

२५२:“पण्डितं वत मं सन्तं, अलमत्थविचिन्तकं ।

पञ्च कामगुणा लोके, सम्मोहा पातयिंसु मं ॥

२५३:“पक्खन्दो मारविसये, दळ्हसल्लसमप्पितो ।

असक्खिं मच्चुराजस्स, अहं पासा पमुच्चितुं ॥

२५४:“सब्बे कामा पहीना मे, भवा सब्बे पदालिता [विदालिता (सी० पी० अट्ठ०)] ।

विकखीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... उत्तरपालो थेरो... ।

१३. अभिभूतत्थेरगाथा

२५५: “सुणाथ जातयो सब्बे, यावन्तेत्थ समागता ।
धम्मं वो देसयिस्सामि, दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥

२५६[सं० नि० १.१८५] “आरम्भथ [आरभथ (सी० स्या०), आरब्भथ (क०)] निक्कमथ, युज्जथ बुद्धसासने ।
धुनाथ मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुज्जरो ॥

२५७: “यो इमस्मिं धम्मविनये, अप्पमत्तो विहस्सति [विहेस्सति (स्या० पी०)] ।
पहाय जातिसंसारं, दुक्खस्सन्तं करिस्सती”ति ॥

... अभिभूतो थेरो... ।

१४. गोतमत्थेरगाथा

२५८: “संसरं हि निरयं अगच्छिस्सं, पेतलोकमगमं पुनप्पुनं ।
दुक्खममिहिपि तिरच्छानयोनियं, नेकधा हि वुसितं चिरं मया ॥

२५९: “मानुसोपि च भवोभिराधितो, सग्गकायमगमं सकिं सकिं ।
रूपधातुसु अरूपधातुसु, नेवसज्जिसु असज्जिसुद्धितं ॥

२६०: “सम्भवा सुविदिता असारका, सङ्कुता पचलिता सदेरिता ।
तं विदित्वा महमत्तसम्भवं, सन्तिमेव सतिमा समज्झग”न्ति ॥

... गोतमो थेरो... ।

१५. हारितत्थेरगाथा

२६१: “यो पुब्बे करणीयानि, पच्छा सो कातुमिच्छति ।
सुखा सो धंसते ठाना, पच्छा च मनुत्तप्पति ॥

२६२: “यज्झि कयिरा तज्झि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥

२६३: “सुसुखं वत निब्बानं, सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
असोकं विरजं खेमं, यत्थ दुक्खं निरुज्झती”ति ॥

... हारितो थेरो... ।

१६. विमलत्थेरगाथा

२६४: “पापमित्ते विवज्जेत्वा, भजेय्युत्तमपुगगलं ।
ओवादे चस्स तिठेय्य, पत्थेन्तो अचलं सुखं ॥

२६५: “परित्तं दारुमारुह, यथा सीदे महण्णवे ।
एवं कुसीतमागम्म, साधुजीवीपि सीदति ।
तस्मा तं परिवज्जेय्य, कुसीतं हीनवीरियं ॥

२६६: “पविवित्तेहि अरियेहि, पहितत्तेहि ज्ञायिभि ।
निच्चं आरद्धवीरियेहि, पण्डितेहि सहावसे’ति ॥

... विमलो थेरो... ।

तिकनिपातो निड्डितो ।

तत्तुद्धानं —

अङ्गणिको भारद्वाजो, पच्चयो बाकुलो इसि ।
धनियो मातङ्गपुत्तो, सोभितो वारणो इसि ॥

वस्सिको च यसोजो च, साटिमत्तियुपालि च ।
उत्तरपालो अभिभूतो, गोतमो हारितोपि च ॥

थेरो तिकनिपातम्हि, निब्बाने विमलो कतो ।
अट्टतालीस गाथायो, थेरा सोळस कित्तिताति ॥

४. चतुकनिपातो

१. नागसमालत्थेरगाथा

२६७: “अलङ्कता सुवसना, मालिनी चन्दनुस्सदा ।
मज्झे महापथे नारी, तुरिये नच्चति नट्टकी ॥

२६८: “पिण्डिकाय पविट्ठोहं, गच्छन्तो नं उदक्खिसं ।
अलङ्कतं सुवसनं, मच्चुपासंव ओड्डितं ॥

२६९: “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ [सम्पतिट्ठथ (क०)] ॥

२७०: “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... नागसमालो थेरो... ।

२. भगुत्थेरगाथा

२७१: “अहं मिद्धेन पकतो, विहारा उपनिक्खमिं ।
चङ्कमं अभिरुहन्तो, तत्थेव पपतिं छमा ॥

२७२: “गत्तानि परिमज्जित्वा, पुनपारुह चङ्कमं ।
चङ्कमे चङ्कमिं सोहं, अज्झत्तं सुसमाहितो ॥

२७३: “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥

२७४: “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... भगुत्थेरो... ।

३. सभियत्थेरगाथा

२७५[ध० प० ६ धम्मपदेपि] “परे च न विजानन्ति, मयमेत्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥

२७६: “यदा च अविजानन्ता, इरियन्त्यमरा विय ।
विजानन्ति च ये धम्मं, आतुरेसु अनातुरा ॥

२७७: “यं किञ्चि सिथिलं कम्मं, संकिलिट्ठञ्च यं वतं ।
सङ्कस्सरं ब्रह्मचरियं, न तं होति महप्फलं ॥

२७८: “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्धति ।
आरका होति सद्धम्मा, नभं पुथविया यथा”ति ॥

... सभियो थेरो... ।

४. नन्दकत्थेरगाथा

२७९: “धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे, मारपक्खे अवस्सुते ।
नवसोतानि ते काये, यानि सन्दन्ति सब्बदा ॥

२८०: “मा पुराणं अमज्झित्थो, मासादेसि तथागते ।
सग्गोपि ते न रज्जन्ति, किमङ्गं पन [किमङ्गं पन (सी०)] मानुसे ॥

२८१: “ये च खो बाला दुम्मेधा, दुम्मन्ती मोहपारुता ।
तादिसा तत्थ रज्जन्ति, मारखित्तम्हि बन्धने ॥

२८२: “येसं रागो च दोसो च, अविज्जा च विराजिता ।
तादी तत्थ न रज्जन्ति, छिन्नसुत्ता अबन्धना’ति ॥

... नन्दको थेरो... ।

५. जम्बुकत्थेरगाथा

२८३: “पञ्चपज्जासवस्सानि, रजोजल्लमधारयिं ।
भुज्जन्तो मासिकं भत्तं, केसमस्सुं अलोचयिं ॥

२८४: “एकपादेन अट्ठासिं, आसनं परिवज्जयिं ।
सुक्खगूथानि च खादिं, उद्देसज्च न सादियिं ॥

२८५: “एतादिसं करित्वान, बहं दुग्गतिगामिनं ।
वुह्ममानो महोधेन, बुद्धं सरणमागमं ॥

२८६: “सरणगमनं पस्स, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन’न्ति ॥

... जम्बुको थेरो... ।

६. सेनकत्थेरगाथा

२८७: “स्वागतं वत मे आसि, गयायं गयफग्गुया ।
यं अद्दसासिं सम्बुद्धं, देसेन्तं धम्ममुत्तमं ॥

२८८: “महप्पभं गणाचरियं, अग्गपत्तं विनायकं ।
सदेवकस्स लोकस्स, जिनं अतुलदस्सनं ॥

२८९. “महानागं महावीरं, महाजुतिमनासवं ।
सब्बासवपरिक्खीणं, सत्थारमकुतोभयं ॥

२९०. “चिरसंकिलिद्धं वत मं, दिट्ठिसन्दानबन्धितं [सन्धितं (सी० स्या०), सन्दितं (पी० सी० अट्ठ०)] ।
विमोचयि सो भगवा, सब्बगन्धेहि सेनक”न्ति ॥

... सेनको थेरो... ।

७. सम्भूतत्थेरगाथा

२९१. “यो दन्धकाले तरति, तरणीये च दन्धये ।
अयोनि [अयोनि सो (स्या०)] संविधानेन, बालो दुक्खं निगच्छति ॥

२९२. “तस्सत्था परिहायन्ति, काळपक्खेव चन्दिमा ।
आयसक्यञ्च [आयसस्यञ्च (सी०)] पप्पोति, मित्तेहि च विरुज्झति ॥

२९३. “यो दन्धकाले दन्धेति, तरणीये च तारये ।
योनि सो संविधानेन, सुखं पप्पोति पण्डितो ॥

२९४. “तस्सत्था परिपूरेन्ति, सुक्कपक्खेव चन्दिमा ।
यसो कित्तिञ्च पप्पोति, मित्तेहि न विरुज्झती”ति ॥

... सम्भूतो थेरो... ।

८. राहुलत्थेरगाथा

२९५. “उभयेनेव सम्पन्नो, राहुलभदोति मं विदू ।
यञ्चमि पुत्तो बुद्धस्स, यञ्च धम्मेषु चक्खुमा ॥

२९६. “यञ्च मे आसवा खीणा, यञ्च नत्थि पुनब्भवो ।
अरहा दक्खिण्योमि, तेविज्जो अमतदसो ॥

२९७. “कामन्धा जालपच्छन्ना, तण्हाछादनछादिता ।
पमत्तबन्धुना बद्धा, मच्छाव कुमिनामुखे ॥

२९८. “तं कामं अहमुज्झित्वा, छेत्वा मारस्स बन्धनं ।
समूलं तण्हमब्बुह, सीतिभूतोस्मि निब्बुतो”ति ॥

... राहुलो थेरो... ।

९. चन्दनत्थेरगाथा

२९९. “जातरूपेण सज्जन्ना [पच्छन्ना (सी०)], दासीगणपुरक्खता ।
अङ्गेण पुत्तमादाय, भरिया मं उपागमि ॥

३००. “तज्ज दिस्वान आयन्तिं, सकपुत्तस्स मातरं ।
अलङ्कतं सुवसनं, मच्चुपासंव ओड्ढितं ॥

३०१. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥

३०२. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”न्ति ॥

... चन्दनो थरो... ।

१०. धम्मिकत्थेरगाथा

३०३. [जा० १.१०.१०२ जातकेपि] “धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं, धम्मो सुचिण्णो सुखमावहति ।
एसानिसंसो धम्मे सुचिण्णे, न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥

३०४. [जा० १.१५.३८५] “नहि धम्मो अधम्मो च, उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ॥

३०५. “तस्मा हि धम्मेसु करेय्य छन्दं, इति मोदमानो सुगतेन तादिना ।
धम्मे ठिता सुगतवरस्स सावका, नीयन्ति धीरा सरणवरग्गगामिनो ॥

३०६. “विप्फोटितो गण्डमूलो, तण्हाजालो समूहतो ।
सो खीणसंसारो न चत्थि किञ्चनं,
चन्दो यथा दोसिना पुण्णमासिय”न्ति ॥

... धम्मिको थरो... ।

११. सप्पकत्थेरगाथा

३०७. “यदा बलाका सुचिपण्डरच्छदा, काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
पलेहिति आलयमालयेसिनी, तदा नदी अजकरणी रमेति मं ॥

३०८. “यदा बलाका सुविसुद्धपण्डरा, काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।

परियेसति लेणमलेणदस्सिनी, तदा नदी अजकरणी रमेति मं॥

३०९. “कं नु तत्थ न रमेन्ति, जम्बुयो उभतो तहिं ।

सोभेन्ति आपगाकूलं, मम लेणस्स [महालेणस्स (स्या० क०)] पच्छतो ॥

३१०. “ता मतमदसङ्खसुप्पहीना,

भेका मन्दवती पनादयन्ति ।

‘नाज्ज गिरिनदीहि विप्पवाससमयो,

खेमा अजकरणी सिवा सुरम्मा”’ति ॥

... सप्पको थेरो... ।

१२. मुदितत्थेरगाथा

३११. “पब्बजिं जीविकत्थोहं, लब्धान उपसम्पदं ।

ततो सद्धं पटिलभिं, दळ्ळवीरियो परक्कमिं ॥

३१२. “कामं भिज्जतुयं कायो, मंसपेसी विसीयरुं [विसियन्तु (क०)] ।

उभो जण्णुकसन्धीहि, जङ्घायो पपतन्तु मे ॥

३१३. “नासिस्सं न पिविस्सामि, विहारा च न निक्खमे ।

नपि पस्सं निपातेस्सं, तण्हासल्ले अनूहते ॥

३१४. “तस्स मेवं विहरतो, पस्स वीरियपरक्कमं ।

तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन”’न्ति ॥

... मुदितो थेरो... ।

चतुक्कनिपातो निड्डितो ।

ततुद्धानं —

नागसमालो भगु च, सभियो नन्दकोपि च ।

जम्बुको सेनको थेरो, सम्भूतो राहुलोपि च ॥

भवति चन्दनो थेरो, दसेते [इदानि नवेव थेरा दिस्सन्ति] बुद्धसावका ।

धम्मिको सप्पको थेरो, मुदितो चापि ते तयो ।

गाथायो द्वे च पज्जास, थेरा सब्बेपि तेरसाति [इदानि द्वादसेव थेरा दिस्सन्ति] ॥

५. पञ्चकनिपातो

१. राजदत्तत्थेरगाथा

३१५. “भिक्षु सिवथिकं [सीवथिकं (सी० स्या० पी०)] गन्त्वा, अद्दस इत्थिमुज्झितं ।
अपविद्धं सुसानस्मिं, खज्जन्तिं किमिही फुटं ॥

३१६. “यज्झि एके जिगुच्छन्ति, मतं दिस्वान पापकं ।
कामरागो पातुरहु, अन्धोव सवती [वसती (सी०)] अहुं ॥

३१७. “ओरं ओदनपाकम्हा, तम्हा ठाना अपक्कमिं ।
सतिमा सम्पजानोहं, एकमन्तं उपाविसिं ॥

३१८. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥

३१९. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासन’न्ति ॥

... राजदत्तो थेरो... ।

२. सुभूतत्थेरगाथा

३२०. “अयोगे युज्जमत्तानं, पुरिसो किच्चमिच्छको [किच्चमिच्छतो (सी०), किच्चमिच्छयं (कत्थचि)] ।
चरं चे नाधिगच्छेय्य, ‘तं मे दुब्भगलक्खणं’ ॥

३२१. “अब्बूळ्हं अघगतं विजितं, एकज्जे ओस्सजेय्य कलीव सिया ।
सब्बानिपि चे ओस्सजेय्य अन्धोव सिया, समविसमस्स अदस्सनतो ॥

३२२. “यज्झि कयिरा तज्झि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥

३२३. [ध० प० ५१ धम्मपदेपि] “यथापि रुचिरं पुप्फं, वण्णवन्तं अगन्धकं ।
एवं सुभासिता वाचा, अफला होति अकुब्बतो ॥

३२४. [ध० प० ५२] “यथापि रुचिरं पुप्फं, वण्णवन्तं सुगन्धकं [सगन्धकं (सी० स्या० पी०)] ।
एवं सुभासिता वाचा, सफला होति कुब्बतो’ति [सकुब्बतो (सी० पी०), सुकुब्बतो (स्या०)] ॥

... सुभूतो थेरो... ।

३. गिरिमानन्दत्थेरगाथा

३२५. “वस्सति देवो यथा सुगीतं, छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि वूपसन्तो, अथ चे पत्थयसी पवस्स देव ॥

३२६. “वस्सति देवो यथा सुगीतं, छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि सन्तचित्तो, अथ चे पत्थयसी पवस्स देव ॥

३२७. “वस्सति देवो... पे०... तस्सं विहरामि वीतरागो... पे०... ॥

३२८. “वस्सति देवो... पे०... तस्सं विहरामि वीतदोसो... पे०... ॥

३२९. “वस्सति देवो... पे०... तस्सं विहरामि वीतमोहो ।
अथ चे पत्थयसी पवस्स देवा”ति ॥

... गिरिमानन्दो थेरो... ।

४. सुमनत्थेरगाथा

३३०. “यं पत्थयानो धम्मेषु, उपज्झायो अनुगगहि ।
अमतं अभिक्कन्तं, कतं कत्तब्बकं मया ॥

३३१. “अनुप्पत्तो सच्छिकतो, सयं धम्मो अनीतिहो ।
विसुद्धिजाणो निक्कङ्खो, ब्याकरोमि तवन्तिके ॥

३३२. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खु विसोधितं ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

३३३. “अप्पमत्तस्स मे सिक्खा, सुस्सुता तव सासने ।
सब्बे मे आसवा खीणा, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥

३३४. “अनुसासि मं अरियवता, अनुकम्पि अनुगगहि ।
अमोघो तुय्हमोवादो, अन्तेवासिम्हि सिक्खितो”ति ॥

... सुमनो थेरो... ।

५. वड्ढत्थेरगाथा

३३५. “साधू हि किर मे माता, पतोदं उपदंसयि ।

यस्साहं वचनं सुत्वा, अनुसिद्धो जनेत्तिया ।
आरद्धवीरियो पहितत्तो, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं ॥

३३६: “अरहा दक्खिण्योमिहि, तेविज्जो अमतद्दसो ।
जेत्वा नमुचिनो सेनं, विहरामि अनासवो ॥

३३७: “अज्झत्तज्ज बहिद्धा च, ये मे विज्जिंसु आसवा ।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना, न च उप्पज्जरे पुन ॥

३३८: “विसारदा खो भगिनी, एतमत्थं अभासयि ।
‘अपिहा नून मयिपि, वनथो ते न विज्जति’ ॥

३३९: “परियन्तकतं दुक्खं, अन्तिमोयं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो’ति ॥

... वड्डो थेरो... ।

६. नदीकस्सपत्थेरगाथा

३४०: “अत्थाय वत मे बुद्धो, नदिं नेरज्जरं अगा ।
यस्साहं धम्मं सुत्वान, मिच्छादिट्ठिं विवज्जयिं ॥

३४१: “यजिं उच्चावचे यज्जे, अग्गिहुत्तं जुहिं अहं ।
‘एसा सुद्धी’ति मज्जन्तो, अन्धभूतो [अन्धीभूतो (क०)] पुथुज्जनो ॥

३४२: “दिट्ठिगहनपक्खन्दो [पक्खन्तो (सी०), पक्खन्तो (स्या० पी०)], परामासेन मोहितो ।
असुद्धिं मज्जिसं सुद्धिं, अन्धभूतो अविद्दसु ॥

३४३: “मिच्छादिट्ठि पहीना मे, भवा सब्बे पदालिता [विदालिता (क०)] ।
जुहामि दक्खिण्यय्यग्गिं, नमस्सामि तथागतं ॥

३४४: “मोहा सब्बे पहीना मे, भवतण्हा पदालिता ।
विकखीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो’ति ॥

... नदीकस्सपो थेरो... ।

७. गयाकस्सपत्थेरगाथा

३४५: “पातो मज्झन्हिकं सायं, तिक्खत्तुं दिवसस्सहं ।

ओतरिं उदकं सोहं, गयाय गयफग्गुया ॥

३४६: “यं मया पकतं पापं, पुब्बे अज्जासु जातिसु ।
तं दानीध पवाहेमि”, एवंदिट्ठि पुरे अहुं ॥

३४७: “सुत्वा सुभासितं वाचं, धम्मत्थसहितं पदं ।
तथं याथावकं अत्थं, योनिसो पच्चवेक्खिसं ।

३४८: “निन्हातसब्बपापोमि, निम्मलो पयतो सुचि ।
सुद्धो सुद्धस्स दायादो, पुत्तो बुद्धस्स ओरसो ॥

३४९: “ओग्हट्ठङ्गिकं सोतं, सब्बपापं पवाहयिं ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं” न्ति ॥

... गयाकस्सपो थेरो... ।

८. वक्कलित्थेरगाथा

३५०: “वातरोगाभिनीतो त्वं, विहरं कानने वने ।
पविट्ठगोचरे लूखे, कथं भिक्खु करिस्ससि ॥

३५१: “पीतिसुखेन विपुलेन, फरमानो समुस्सयं ।
लूखम्पि अभिसम्भोन्तो, विहरिस्सामि कानने ॥

३५२: “भावेन्तो सतिपट्ठाने, इन्द्रियानि बलानि च ।
बोज्झङ्गानि च भावेन्तो, विहरिस्सामि कानने ॥

३५३: “आरद्धवीरिये पहितत्ते, निच्चं दळ्हपरक्कमे [आरद्धवीरियो पहितत्तो, निच्चं दळ्हपरक्कमो (सी०)] ।
समग्गे सहिते दिस्वा, विहरिस्सामि कानने ॥

३५४: “अनुस्सरन्तो सम्बुद्धं, अगं दन्तं समाहितं ।
अतन्दितो रत्तिन्दिवं, विहरिस्सामि कानने” ति ॥

... वक्कलित्थेरो... ।

९. विजितसेनत्थेरगाथा

३५५: “ओलग्गेस्सामि ते चित्तं, आणिद्वारेव हत्थिनं ।
न तं पापे नियोजेस्सं, कामजाल [कामजालं (स्या०)] सरीरज [सरीरजं (स्या० क०)] ॥

३५६:“त्वं ओलगो न गच्छसि [न गच्छसि (पी)], द्वारविवरं गजोव अलभन्तो ।
न च चित्तकलि पुनप्पुनं, पसक्क [पसहं (सी० स्या० पी०)] पापरतो चरिस्ससि ॥

३५७:“यथा कुञ्जरं अदन्तं, नवग्गहमङ्कुसग्गहो ।
बलवा आवत्तेति अकामं, एवं आवत्तयिस्सं तं ॥

३५८:“यथा वरहयदमकुसलो, सारथि पवरो दमेति आजज्जं ।
एवं दमयिस्सं तं, पतिट्ठितो पञ्चसु बलेसु ॥

३५९:“सतिया तं निबन्धिस्सं, पयुत्तो ते दमेस्सामि [पयत्तो वोदपेस्सामि (सी०)] ।
वीरियधुरनिग्गहितो, न यितो दूरं गमिस्ससे चित्ता”ति ॥

... विजितसेनो थेरो... ।

१०. यसदत्तत्थेरगाथा

३६०:“उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
आरका होति सद्धम्मा, नभसो पथवी यथा ॥

३६१:“उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
परिहायति सद्धम्मा, काळपक्खेव चन्दिमा ॥

३६२:“उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
परिसुस्सति सद्धम्मे, मच्छो अप्पोदके यथा ॥

३६३:“उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
न विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजंव पूतिकं ॥

३६४:“यो च तुट्ठेन चित्तेन, सुणाति जिनसासनं ।
खेपेत्त्वा आसवे सब्बे, सच्छिक्त्वा अकुप्पतं ।
पप्पुय्य परमं सन्तिं, परिनिब्बातिनासवो”ति ॥

... यसदत्तो थेरो... ।

११. सोणकुटिकण्णत्थेरगाथा

३६५:“उपसम्पदा च मे लब्धा, विमुत्तो चम्हि अनासवो ।
सो च मे भगवा दिट्ठो, विहारे च सहावसिं ॥

३६६: “बहुदेव रत्तिं भगवा, अब्भोकासेतिनामयि ।
विहारकुसलो सत्था, विहारं पाविसी तदा ॥

३६७: “सन्थरित्वान सङ्घाटिं, सेय्यं कप्पेसि गोतमो ।
सीहो सेलगुहायं, पहीनभयभेरवो ॥

३६८: “ततो कल्याणवाक्करणो, सम्मासम्बुद्धसावको ।
सोणो अभसि सद्धम्मं, बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥

३६९: “पञ्चकखन्धे परिज्जाय, भावयित्वान अज्जसं ।
पप्पुय्य परमं सन्तिं, परिनिब्बिस्सत्यनासवो”ति ॥

... सोणो कुटिकण्णथेरो... ।

१२. कोसियथेरगाथा

३७०: “यो वे गरूनं वचनञ्जु धीरो, वसे च तम्हि जनयेथ पेमं ।
सो भत्तिमा नाम च होति पण्डितो, जत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

३७१: “यं आपदा उप्पतिता उळारा, नक्खम्भयन्ते पटिसङ्खयन्तं ।
सो थामवा नाम च होति पण्डितो, जत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

३७२: “यो वे समुद्वोव ठितो अनेजो, गम्भीरपञ्जो निपुणत्थदस्सी ।
असंहारियो नाम च होति पण्डितो, जत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

३७३: “बहुस्सुतो धम्मधरो च होति, धम्मस्स होति अनुधम्मचारी ।
सो तादिसो नाम च होति पण्डितो, जत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

३७४: “अत्थञ्च यो जानाति भासितस्स, अत्थञ्च जत्वान तथा करोति ।
अत्थन्तरो नाम स होति पण्डितो, जत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्सा”ति ॥

... कोसियो थेरो... ।

पञ्चकनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

राजदत्तो सुभूतो च, गिरिमानन्दसुमना ।
वट्ठो च कस्सपो थेरो, गयाकस्सपवक्कली ॥

विजितो यसदत्तो च, सोणो कोसियसव्हयो ।
सट्ठि च पञ्च गाथायो, थेरा च एत्थ द्वादसाति ॥

६. छक्कनिपातो

१. उरुवेळकस्सपत्थेरगाथा

- ३७५:“दिस्वान पाटिहीरानि, गोतमस्स यसस्सिनो ।
न तावाहं पणिपतिं, इस्सामानेन वञ्चितो ॥
- ३७६:“मम सङ्कप्पमज्जाय, चोदेसि नरसारथि ।
ततो मे आसि संवेगो, अब्भुतो लोमहंसनो ॥
- ३७७:“पुब्बे जटिलभूतस्स, या मे सिद्धि परित्तिका ।
ताहं तदा निराकत्वा [निरंकत्वा (स्या० क०)], पब्बजिं जिनसासने ॥
- ३७८:“पुब्बे यज्जेन सन्तुट्ठो, कामधातुपुरक्खतो ।
पच्छा रागञ्च दोसञ्च, मोहञ्चापि समूहनिं ॥
- ३७९:“पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खु विसोधितं ।
इद्धिमा परचित्तञ्जू, दिब्बसोतञ्च पापुणिं ॥
- ३८०:“यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो”ति ॥

... उरुवेळकस्सपो थेरो... ।

२. तेकिच्छकारित्थेरगाथा

- ३८१:“अतिहिता वीहि, खलगता साली ।
न च लभे पिण्डं, कथमहं कस्सं ॥
- ३८२:“बुद्धमप्पमेय्यं अनुस्सर पसन्नो ।
पीतिया फुटसरीरो होहिसि सततमुदग्गो ॥
- ३८३:“धम्ममप्पमेय्यं अनुस्सर पसन्नो ।
पीतिया फुटसरीरो होहिसि सततमुदग्गो ॥

३८४:“सङ्घमप्पमेय्यं अनुस्सर पसन्नो ।
पीतिया फुटसरीरो होहिसि सततमुदग्गो ॥

३८५:“अब्भोकासे विहरसि, सीता हेमन्तिका इमा रत्यो ।
मा सीतेन परेतो विहज्जित्थो, पविस त्वं विहारं फुसितग्गळं ॥

३८६:“फुसिस्सं चतस्सो अप्पमज्जायो, ताहि च सुखितो विहरिस्सं ।
नाहं सीतेन विहज्जिस्सं, अनिज्जितो विहरन्तो’ति ॥

... तेकिच्छकारी [तेकिच्छकानि (सी० स्या० पी०)] थेरो... ।

३. महानागत्थेरगाथा

३८७:“यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्भति ।
परिहायति सद्धम्मा, मच्छो अप्पोदके यथा ॥

३८८:“यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्भति ।
न विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजंव पूतिकं ॥

३८९:“यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्भति ।
आरका होति निब्बाना [निब्बाणा (सी०)], धम्मराजस्स सासने ॥

३९०:“यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो उपलब्भति ।
न विहायति सद्धम्मा, मच्छो बहोदके [बहोदके (सी०), बहोदके (स्या०)] यथा ॥

३९१:“यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो उपलब्भति ।
सो विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजंव भदकं ॥

३९२:“यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो उपलब्भति ।
सन्तिके होति निब्बानं [निब्बाणं (सी०)], धम्मराजस्स सासने’ति ॥

... महानागो थेरो... ।

४. कुल्लत्थेरगाथा

३९३:“कुल्लो सिवथिकं गन्त्वा, अद्दस इत्थिमुज्झितं ।
अपविद्धं सुसानस्मिं, खज्जन्तिं किमिही फुटं ॥

३९४:“आतुरं असुचिं पूतिं, पस्स कुल्ल समुस्सयं ।

उग्घरन्तं पग्घरन्तं, बालानं अभिनन्दितं ॥

३९५: “धम्मादासं गहेत्वान, आणदस्सनपत्तिया ।
पच्चवेक्खिं इमं कायं, तुच्छं सन्तरबाहिरं ॥

३९६: “यथा इदं तथा एतं, यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्धं, यथा उद्धं तथा अधो ॥

३९७: “यथा दिवा तथा रत्तिं, यथा रत्तिं तथा दिवा ।
यथा पुरे तथा पच्छा, यथा पच्छा तथा पुरे ॥

३९८: “पञ्चङ्गिकेन तुरियेन, न रती होति तादिसी ।
यथा एकग्गचित्तस्स, सम्मा धम्मं विपस्सतो”ति ॥

... कुल्लो थेरो... ।

५. मालुक्यपुत्तथेरगाथा

४९९: “मनुजस्स पमत्तचारिनो, तण्हा वड्ढति मालुवा विय ।
सो प्लवती [प्लवति (सी० पी० क०), परिप्लवति (स्या०)] हुरा हुरं, फलमिच्छं वनस्मि वानरो ॥

४००: “यं एसा सहते [सहति (पी० क०)] जम्मी, तण्हा लोके विसत्तिका ।
सोका तस्स पवड्ढन्ति, अभिवड्ढं [अभिवुड्ढं (स्या०), अभिवड्ढं (क०)] बीरणं ॥

४०१: “यो चेत्तं सहते [सहति (पी० क०)] जम्मिं, तण्हं लोके दुरच्चयं ।
सोका तम्हा पपतन्ति, उदबिन्दूव पोक्खरा ॥

४०२: “तं वो वदामि भद्दं वो, यावन्तेत्थ समागता ।
तण्हाय मूलं खणथ, उसीरत्थोव बीरणं ।
मा वो नळं व सोतोव, मारो भज्जि पुनप्पुनं ॥

४०३: “करोथ बुद्धवचनं, खणो वो मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति, निरयम्हि समप्पिता ॥

४०४: “पमादो रजो पमादो [सब्बदा (सी० क०), सुत्तनिपातट्ठकथायं उट्ठानसुत्तवण्णना ओलोकेतब्बा], पमादानुपत्तितो
रजो ।
अप्पमादेन विज्जाय, अब्बहे सल्लमत्तनो”ति ॥

... मालुक्यपुत्तो [मालुङ्क्यपुत्तो (सी० स्या० पी०)] थेरो... ।

६. सप्पदासत्थेरगाथा

४०५: “पण्णवीसतिवस्सानि, यतो पब्बजितो अहं ।

अच्छरासङ्घातमत्तम्पि, चेतोसन्तिमनज्झगं ॥

४०६: “अलद्धा चित्तस्सेकगं, कामरागेन अट्ठितो [अट्ठितो (स्या० सी० अट्ठ०), अट्ठितो (क०)] ।

बाहा पग्गय्ह कन्दन्तो, विहारा उपनिक्खमिं [नूपनिक्खमिं (सब्बत्थ), दुपनिक्खमिं (?)] ॥

४०७: “सत्थं वा आहरिस्सामि, को अत्थो जीवितेन मे ।

कथं हि सिक्खं पच्चक्खं, कालं कुब्बेथ मादिसो ॥

४०८: “तदाहं खुरमादाय, मञ्चकम्हि उपाविसिं ।

परिनीतो खुरो आसि, धमनिं छेत्तुमत्तनो ॥

४०९: “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।

आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥

४१०: “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मत्तं ।

तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं”न्ति ॥

... सप्पदासो थेरो... ।

७. कातियानत्थेरगाथा

४११: “उट्ठेहि निसीद कातियान, मा निद्वाबहुलो अहु जागरस्सु ।

मा तं अलसं पमत्तबन्धु, कूटेनेव जिनातु मच्चुराजा ॥

४१२: “सेय्यथापि [सयथापि (सी० पी०)] महासमुद्दवेगो, एवं जातिजरातिवत्तते तं ।

सो करोहि सुदीपमत्तनो त्वं, न हि ताणं तव विज्जतेव अज्जं ॥

४१३: “सत्था हि विजेसि मग्गमेतं, सङ्गा जातिजराभया अतीतं ।

पुब्बापररत्तमप्पमत्तो, अनुयुज्जस्सु दळ्हं करोहि योगं ॥

४१४: “पुरिमानि पमुञ्च बन्धनानि, सङ्घाटिखुरमुण्डभिकखभोजी ।

मा खिड्डारतिज्ज मा निदं, अनुयुज्जित्थ ज्ञाय कातियान ॥

४१५: “झायाहि जिनाहि कातियान, योगक्खेमपथेसु कोविदोसि ।

पप्पुय्य अनुत्तरं विसुद्धिं, परिनिब्बाहिसि वारिनाव जोति ॥

४१६: “पज्जोतकरो परित्तरंसो, वातेन विनम्यते लताव ।
एवम्पि तुवं अनादियानो, मारं इन्दसगोत्त निद्धुनाहि ।
सो वेदयितासु वीतरागो, कालं कङ्खु इधेव सीतिभूतो”ति ॥

... कातियानो थेरो... ।

८. मिगजालत्थेरगाथा

४१७: “सुदेसितो चक्खुमता, बुद्धेनादिच्चबन्धुना ।
सब्बसंयोजनातीतो, सब्बवट्टविनासनो ॥

४१८: “निय्यानिको उत्तरणो, तण्हामूलविसोसनो ।
विसमूलं आघातनं, छेत्वा पापेति निब्बुतिं ॥

४१९: “अज्जाणमूलभेदाय, कम्मयन्तविघाटनो ।
विज्जाणानं परिग्गहे, जाणवजिरनिपातनो ॥

४२०: “वेदनानं विज्जापनो, उपादानप्पमोचनो ।
भवं अङ्गारकासुंव, जाणेन अनुपस्सनो [अनुपस्सको (सी० पी०)] ॥

४२१: “महारसो सुगम्भीरो, जरामच्चुनिवारणो ।
अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो, दुक्खूपसमनो सिवो ॥

४२२: “कम्मं कम्मन्ति जत्वान, विपाकज्च विपाकतो ।
पटिच्चुप्पन्नधम्मनं, यथावालोदस्सनो ।
महाखेमङ्गमो सन्तो, परियोसानभद्वको”ति ॥

... मिगजालो थेरो... ।

९. पुरोहितपुत्तजेन्तत्थेरगाथा

४२३: “जातिमदेन मत्तोहं, भोगइस्सरियेन च ।
सण्ठानवण्णरूपेन, मदमत्तो अचारिहं ॥

४२४: “नात्तनो समकं कज्जि, अतिरेकं च मज्जिसं ।
अतिमानहतो बालो, पत्थद्धो उस्सितद्धजो ॥

४२५:“मातरं पितरञ्चापि, अञ्जेपि गरुसम्मते ।
न कञ्चि अभिवादेसिं, मानत्थद्धो अनादरो ॥

४२६:“दिस्वा विनायकं अगं, सारथीनं वरुत्तमं ।
तपन्तमिव आदिच्चं, भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ॥

४२७:“मानं मदञ्च छट्टेत्वा, विप्पसन्नेन चेतसा ।
सिरसा अभिवादेसिं, सब्बसत्तानमुत्तमं ॥

४२८:“अतिमानो च ओमानो, पहीना सुसमूहता ।
अस्मिमानो समुच्छिन्नो, सब्बे मानविधा हता’ति ॥

... जेन्तो पुरोहितपुत्तो थेरो... ।

१०. सुमनत्थेरगाथा

४२९:“यदा नवो पब्बजितो, जातिया सत्तवस्सिको ।
इद्धिया अभिभोत्वान, पन्नगिन्दं महिद्धिकं ॥

४३०:“उपज्झायस्स उदकं, अनोत्ता महासरा ।
आहरामि ततो दिस्वा, मं सत्था एतदब्रवि” ॥

४३१:“सारिपुत्त इमं पस्स, आगच्छन्तं कुमारकं ।
उदककुम्भमादाय, अज्झत्तं सुसमाहितं ॥

४३२:“पासादिकेन वत्तेन, कल्याणइरियापथो ।
सामणोरोनुरुद्धस्स, इद्धिया च विसारदो ॥

४३३:“आजानीयेन आजञ्जो, साधुना साधुकारितो ।
विनीतो अनुरुद्धेन, कतकिच्चेन सिक्खितो ॥

४३४:“सो पत्वा परमं सन्तिं, सच्छिकत्वा अकुप्पतं ।
सामणोरो स सुमनो, मा मं जञ्जाति इच्छती’ति ॥

... सुमनो थेरो... ।

११. न्हातकमुनित्थेरगाथा

४३५:“वातरोगाभिनीतो त्वं, विहरं कानने वने ।

पविद्धगोचरे लूखे, कथं भिक्खु करिस्ससि” ॥

४३६:“पीतिसुखेन विपुलेन, फरित्वान समुस्सयं ।
लूखम्पि अभिसम्भोन्तो, विहरिस्सामि कानने ॥

४३७:“भावेन्तो सत्त बोज्झङ्गे, इन्द्रियानि बलानि च ।
ज्ञानसोखुम्मसम्पन्नो [ज्ञानसुखुमसम्पन्नो (स्या० क०)], विहरिस्सं अनासवो ॥

४३८:“विप्पमुत्तं किलेसेहि, सुद्धचित्तं अनाविलं ।
अभिण्हं पच्चवेक्खन्तो, विहरिस्सं अनासवो ॥

४३९:“अज्झत्तञ्च बहिद्धा च, ये मे विज्जिंसु आसवा ।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना, न च उप्पज्जरे पुन ॥

४४०:“पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिष्ठन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... न्हातकमुनित्थेरो... ।

१२. ब्रह्मदत्तत्थेरगाथा

४४१:“अक्कोधस्स कुतो कोधो, दन्तस्स समजीविनो ।
सम्मदज्जा विमुत्तस्स, उपसन्तस्स तादिनो ॥

४४२:“तस्सेव तेन पापियो, यो कुद्धं पटिकुज्झति ।
कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो, सङ्गामं जेति दुज्जयं ॥

४४३:सं० नि० १.१८८, २५०] “उभिन्नमत्थं चरति, अत्तनो च परस्स च ।
परं सङ्कुपितं जत्वा, यो सतो उपसम्मति ॥

४४४:सं० नि० १.१८८, २५०] “उभिन्नं तिकिच्छन्तं तं, अत्तनो च परस्स च ।
जना मज्जन्ति बालोति, ये धम्मस्स अकोविदा ॥

४४५:उप्पज्जे ते सचे कोधो, आवज्ज ककचूपमं ।
उप्पज्जे चे रसे तण्हा, पुत्तमंसूपमं सर ॥

४४६:सचे धावति चित्तं ते, कामेसु च भवेसु च ।
खिप्पं निग्गण्ह सतिथा, किट्ठादं विय दुप्पसु”न्ति ।

... ब्रह्मदत्तो थेरो... ।

१३. सिरिमण्डत्थेरगाथा

४४७ उदा० ४५; चूळव० ३८५; परि० ३३९] “छन्नमतिवस्सति, विवटं नातिवस्सति ।

तस्मा छन्नं विवरेथ, एवं तं नातिवस्सति ॥

४४८ सं० नि० १.६६; नेत्ति० १८] “मच्चुनाब्भहतो लोको, जराय परिवारितो ।

तण्हासल्लेन ओतिण्णो, इच्छाधूपायितो सदा ॥

४४९: “मच्चुनाब्भहतो लोको, परिकिखत्तो जराय च ।

हज्जति निच्चमत्ताणो, पत्तदण्डोव तक्करो ॥

४५०: “आगच्छन्तगिखन्धाव, मच्चु ब्याधि जरा तयो ।

पच्चुगन्तुं बलं नत्थि, जवो नत्थि पलायितुं ॥

४५१: “अमोघं दिवसं कयिरा, अण्णेन बहुकेन वा ।

यं यं विजहते [विरहते (सी० पी०), विवहते (स्या०)] रत्तिं, तदूनं तस्स जीवितं ॥

४५२: “चरतो तिड्डतो वापि, आसीनसयनस्स वा ।

उपेति चरिमा रत्तिं, न ते कालो पमज्जितुं’न्ति ॥

... सिरिमण्डो [सिरिमन्दो (सी०)] थेरो... ।

१४. सब्बकामित्थेरगाथा

४५३: “द्विपादकोयं असुचि, दुग्गन्धो परिहीरति [परिहरति (क०)] ।

नानाकुणपपरिपूरो, विस्सवन्तो ततो ततो ॥

४५४: “मिगं निलीनं कूटेन, बळिसेनेव अम्बुजं ।

वानरं विय लेपेन, बाधयन्ति पुथुज्जनं ॥

४५५: “रूपा सद्दा रसा गन्धा, फोड्डब्बा च मनोरमा ।

पज्ज कामगुणा एते, इत्थिरूपस्मि दिस्सरे ॥

४५६: “ये एता उपसेवन्ति, रत्तचित्ता पुथुज्जना ।

वड्ढेन्ति कट्टसिं घोरं, आचिनन्ति पुनब्भवं ॥

४५७: “यो चेता परिवज्जेति, सप्पस्सेव पदा सिरा ।

सोमं विसत्तिकं लोके, सतो समतिवत्तति ॥

४५८:“कामेस्वादीनवं दिस्वा, नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो”ति ॥

... सब्बकामित्थेरो... ।

छक्कनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

उरुवेळकस्सपो च, थेरो तेकिच्छकारि च ।
महानागो च कुल्लो च, मालुक्खो [मालुतो (सी० क०), मालुङ्क्खो (स्या०)] सप्पदासको ॥
कातियानो मिगजालो, जेन्तो सुमनसक्खयो ।
न्हातमुनि ब्रह्मदत्तो, सिरिमण्डो सब्बकामी च ।
गाथायो चतुरासीति, थेरा चेत्य चतुद्दसाति ॥

७. सत्तकनिपातो

१. सुन्दरसमुद्धत्थेरगाथा

४५९:“अलङ्कता सुवसना, मालधारी [मालाभारी (सी०), मालभारी (स्या०)] विभूसिता ।
अलत्तककतापादा, पादुकारुह वेसिका ॥

४६०:“पादुका ओरुहित्वान, पुरतो पञ्जलीकता ।
सा मं सण्हेन मुदुना, म्हितपुब्बं [मिहितपुब्बं (सी०)] अभसथ” ॥

४६१:“युवासि त्वं पब्बजितो, तिट्ठाहि मम सासने ।
भुञ्ज मानुसके कामे, अहं वित्तं ददामि ते ।
सच्चं ते पटिजानामि, अग्गिं वा ते हरामहं ॥

४६२:“यदा जिण्णा भविस्साम, उभो दण्डपरायना ।
उभोपि पब्बजिस्साम, उभयत्थ कटग्गहो” ॥

४६३:“तच्च दिस्वान याचन्ति, वेसिकं पञ्जलीकतं ।
अलङ्कतं सुवसनं, मच्चुपासंव ओड्डितं ॥

४६४:‘ततो मे मनसीकारो...पे०... निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
 ४६५:‘ततो चित्तं विमुच्चि मे...पे०... कतं बुद्धस्स सासनं’न्ति ॥
 ... सुन्दरसमुदो थेरो... ।

२. लकुण्डकभद्वित्थेरगाथा

४६६प्रे अम्बाटकारामे, वनसण्डम्हि भद्वियो ।
 समूलं तण्हमब्बुह, तत्थ भद्वोव ज्ञायति [भद्वोधिज्ञाययति (सी०), भद्वो ज्ञाययति (स्या० सी० अट्ठ०)] ॥

४६७:‘रमन्तेके मुदिङ्गेहि [मुतिङ्गेहि (सी० अट्ठ०)], वीणाहि पणवेहि च ।
 अहञ्च रुक्खमूलस्मिं, रतो बुद्धस्स सासने ॥

४६८:‘बुद्धो चे [बुद्धो च (सब्बत्थ)] मे वरं दज्जा, सो च लब्भेथ मे वरो ।
 गणहेहं सब्बलोकस्स, निच्चं कायगतं सतिं ॥

४६९:‘ये मं रूपेन पामिंसु, ये च घोसेन अन्वगू ।
 छन्दरागवसूपेता, न मं जानन्ति ते जना ॥

४७०:‘अज्झत्तञ्च न जानाति, बहिद्धा च न पस्सति ।
 समन्तावरणो बालो, स वे घोसेन वुहति ॥

४७१:‘अज्झत्तञ्च न जानाति, बहिद्धा च विपस्सति ।
 बहिद्धा फलदस्सावी, सोपि घोसेन वुहति ॥

४७२:‘अज्झत्तञ्च पजानाति, बहिद्धा च विपस्सति ।
 अनावरणदस्सावी, न सो घोसेन वुहती’ति ॥
 ... लकुण्डकभद्वियो थेरो... ।

३. भद्वित्थेरगाथा

४७३:‘एकपुत्तो अहं आसिं, पियो मातु पियो पितु ।
 बहूहि वतचरियाहि, लद्धो आयाचनाहि च ॥

४७४:‘ते च मं अनुकम्पाय, अत्थकामा हितेसिनो ।
 उभो पिता च माता च, बुद्धस्स उपनामयुं’ ॥

४७५:‘किच्छा लद्धो अयं पुत्तो, सुखुमालो सुखेधितो ।

इमं ददाम ते नाथ, जिनस्स परिचारकं” ॥

४७६:“सत्था च मं पटिग्गह, आनन्दं एतदब्रवि ।
‘पब्बाजेहि इमं खिप्पं, हेस्सत्याजानियो अयं ॥

४७७:पब्बाजेत्त्वानं मं सत्था, विहारं पाविसी जिनो ।
अनोगगतस्मिं सूरियस्मिं, ततो चित्तं विमुच्चि मे ॥

४७८:“ततो सत्था निराकत्वा, पटिसल्लानवुड्डितो ।
‘एहि भद्दा’ति मं आह, सा मे आसूपसम्पदा ॥

४७९:“जातिया सत्तवस्सेन, लद्धा मे उपसम्पदा ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अहो धम्मसुधम्मता”ति ॥

... भद्दो थेरो... ।

४. सोपाकत्थेरगाथा

४८०:“दिस्वा पासादछायायं, चङ्कमन्तं नरुत्तमं ।
तत्थ नं उपसङ्कम्म, वन्दिस्सं [वन्दिसं (सी० पी०)] पुरिसुत्तमं ॥

४८१:“एकंसं चीवरं कत्वा, संहरित्वान पाणयो ।
अनुचङ्कमिस्सं विरजं, सब्बसत्तानमुत्तमं ॥

४८२:“ततो पज्जे अपुच्छि मं, पज्जानं कोविदो विदू ।
अच्छम्भी च अभीतो च, ब्याकासिं सत्थुनो अहं ॥

४८३:“विस्सज्जितेसु पज्जेसु, अनुमोदि तथागतो ।
भिक्षुसङ्घं विलोकेत्वा, इममत्थं अभासथ” ॥

४८४:“लाभा अङ्गानं मगधानं, येसायं परिभुज्जति ।
चीवरं पिण्डपातज्च, पच्चयं सयनासनं ।
पच्चुट्ठानज्च सामीचिं, तेसं लाभा”ति चाब्रवि ॥

४८५:“अज्जतगो मं सोपाक, दस्सनायोपसङ्कम ।
एसा चेव ते सोपाक, भवतु उपसम्पदा” ॥

४८६:“जातिया सत्तवस्सोहं, लद्धान उपसम्पदं ।

धारेमि अन्तिमं देहं, अहो धम्मसुधम्मता’ति ॥

... सोपाको थेरो... ।

५. सरभङ्गत्थेरगाथा

४८७:“सरे हत्थेहि भज्जित्वा, कत्वान कुटिमच्छिसं ।
तेन मे सरभङ्गोति, नामं सम्मुतिया अहु ॥

४८८:“न मय्हं कप्पते अज्ज, सरे हत्थेहि भज्जितुं ।
सिक्खापदा नो पज्जत्ता, गोतमेन यसस्सिना ॥

४८९:“सकलं समत्तं रोगं, सरभङ्गो नादसं पुब्बे ।
सोयं रोगो दिट्ठो, वचनकरेनातिदेवस्स ॥

४९०:“येनेव मग्गेन गतो विपस्सी, येनेव मग्गेन सिखी च वेस्सभू ।
ककुसन्धकोणागमनो च कस्सपो, तेनज्जसेन अगमासि गोतमो ॥

४९१:“वीततण्हा अनादाना, सत्त बुद्धा खयोगधा ।
येहायं देसितो धम्मो, धम्मभूतेहि तादिभि ॥

४९२:“चत्तारि अरियसच्चानि, अनुकम्पाय पाणिनं ।
दुक्खं समुदयो मग्गो, निरोधो दुक्खसङ्खयो ॥

४९३:“यस्मिं निवत्तते [यस्मिं न निब्बत्तते (क०)] दुक्खं, संसारस्मिं अनन्तकं ।
भेदा इमस्स कायस्स, जीवितस्स च सङ्खया ।
अज्जो पुनब्भवो नत्थि, सुविमुत्तोमिह सब्बधी’ति ॥

... सरभङ्गो थेरो... ।

सत्तकनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

सुन्दरसमुद्दो थेरो, थेरो लकुण्डभद्वियो ।
भद्वो थेरो च सोपाको, सरभङ्गो महाइसि ।
सत्तके पज्चका थेरा, गाथायो पज्चितिसतीति ॥

८. अट्टकनिपातो

१. महाकच्चायनत्थेरगाथा

- ४९४: “कम्मं बहुकं न कारये, परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे ।
सो उस्सुक्को रसानुगिद्धो, अत्थं रिञ्चति यो सुखाधिवाहो ॥
- ४९५: “पङ्कोति हि नं अवेदयुं, यायं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं, सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो ॥
- ४९६: “न परस्सुपनिधाय, कम्मं मच्चस्स पापकं ।
अत्तना तं न सेवेय्य, कम्मबन्धूहि मातिया ॥
- ४९७: “न परे वचना चोरो, न परे वचना मुनि ।
अत्ता च नं यथावेदि [यथा वेत्ति (सी०)], देवापि नं तथा विदू ॥
- ४९८: “परे च न विजानन्ति, मयमेत्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥
- ४९९: “जीवते वापि सप्पज्जो, अपि वित्तपरिक्खयो ।
पज्जाय च अलाभेन [अभावेन (सी० अट्ट०)], वित्तवापि न जीवति ॥
- ५००: “सब्बं सुणाति सोतेन, सब्बं पस्सति चक्खुना ।
न च दिट्ठं सुतं धीरो, सब्बं उज्झितुमरहति ॥
- ५०१: “चक्खुमास्स यथा अन्धो, सोतवा बधिरो यथा ।
पज्जवास्स यथा मूगो, बलवा दुब्बलोरिव ।
अथ अत्थे समुप्पन्ने, सयेथ [पस्सेथ (क०)] मतसायिक”न्ति ॥

... महाकच्चायनो थेरो... ।

२. सिरिमित्तत्थेरगाथा

- ५०२: “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
स वे तादिसको भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥
- ५०३: “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
गुत्तद्वारो सदा भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥

५०४:“अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
कल्याणसीलो सो [यो (स्या०)] भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥

५०५:“अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
कल्याणमित्तो सो भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥

५०६:“अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
कल्याणपज्जो सो भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥

५०७:“यस्स सद्धा तथागते, अचला सुप्पतिट्ठिता ।
सीलञ्च यस्स कल्याणं, अरियकन्तं पसंसितं ॥

५०८:“सङ्गे पसादो यस्सत्थि, उजुभूतञ्च दस्सनं ।
‘अदलिद्धो’ति तं आहु, अमोघं तस्स जीवितं ॥

५०९:“तस्मा सद्धञ्च सीलञ्च, पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुज्जेथ मेधावी, सरं बुद्धान सासन”न्ति ॥

... सिरिमित्तो थेरो... ।

३. महापन्थकत्थेरगाथा

५१०:“यदा पठममद्वक्खिं, सत्थारमकुतोभयं ।
ततो मे अहु संवेगो, पस्सित्वा पुरिसुत्तमं ॥

५११:“सिरिं हत्थेहि पादेहि, यो पणामेय्य आगतं ।
एतादिसं सो सत्थारं, आराधेत्वा विराधये ॥

५१२:“तदाहं पुत्तदारञ्च, धनधञ्जञ्च छड्डयिं ।
केसमस्सूनि छेदेत्वा, पब्बजिं अनगारियं ॥

५१३:“सिक्खासाजीवसम्पन्नो, इन्द्रियेसु सुसंवृतो ।
नमस्समानो सम्बुद्धं, विहासिं अपराजितो ॥

५१४:“ततो मे पणिधी आसि, चेतसो अभिपत्थितो ।
न निसीदे मुहुत्तम्पि, तण्हासल्ले अनूहते ॥

५१५:“तस्स मेवं विहरतो, पस्स वीरियपरक्कमं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

५१६:“पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खु विसोधितं ।

अरहा दक्खिण्योमि, विप्पमुत्तो निरूपधि ॥

५१७: “ततो रत्या विवसाने [विवसने (सी० स्या०)], सूरियस्सुग्गमनं पति ।
सब्बं तण्हं विसोसेत्वा, पल्लङ्केन उपाविसि”न्ति ॥

... महापन्थको थेरो... ।

अट्टकनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

महाकच्चायनो थेरो, सिरिमित्तो महापन्थको ।

एते अट्टनिपातमि, गाथायो चतुवीसतीति ॥

९. नवकनिपातो

१. भूतत्थेरगाथा

५१८: “यदा दुक्खं जरामरणन्ति पण्डितो, अविद्दसू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
दुक्खं परिज्जाय सतोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५१९: “यदा दुक्खस्सावहनिं विसत्तिकं, पपञ्चसङ्घातदुखाधिवाहिनिं ।
तण्हं पहन्त्वान सतोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२०: “यदा सिवं द्वेचतुरङ्गगामिनं, मग्गुत्तमं सब्बकिलेससोधनं ।
पज्जाय पस्सित्व सतोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२१: “यदा असोकं विरजं असङ्खतं, सन्तं पदं सब्बकिलेससोधनं ।
भावेति सज्जोजनबन्धनच्छिदं, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२२: “यदा नभे गज्जति मेघदुन्दुभि, धाराकुला विहगपथे समन्ततो ।
भिक्षू च पब्भारगतोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२३: “यदा नदीनं कुसुमाकुलानं, विचित्त-वानेय्य-वटंसकानं ।
तीरे निसिन्नो सुमनोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२४: “यदा निसीथे रहितमिह कानने, देवे गळन्तमिह नदन्ति दाठिनो ।

भिक्षू च पञ्चभारगतोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२५: “यदा वितक्के उपरुन्धियत्तनो, नगन्तरे नगविवरं समस्सितो ।
वीतद्वरो वीतखिलोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

५२६: “यदा सुखी मलखिलसोकनासनो, निरग्गळो निब्बनथो विसल्लो ।
सब्बासवे ब्यन्तिकतोव ज्ञायति, ततो रतिं परमतरं न विन्दती”ति ॥

... भूतो थेरो... ।

नवकनिपातो निद्धितो ।

तत्तुद्धानं —

भूतो तथद्वसो थेरो, एको खग्गविसाणवा ।
नवकम्हि निपातम्हि, गाथायोपि इमा नवाति ॥

१०. दसकनिपातो

१. काळुदायित्थेरगाथा

५२७: “अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते, फलेसिनो छदनं विप्पहाय ।
ते अच्चिमन्तोव पभासयन्ति, समयो महावीर भागी रसानं ॥

५२८: “दुमानि फुल्लानि मनोरमानि, समन्ततो सब्बदिसा पवन्ति ।
पत्तं पहाय फलमाससाना [फलमासमानो (क०)], कालो इतो पक्कमनाय वीर ॥

५२९: “नेवातिसीतं न पनातिउण्हं, सुखा उतु अब्धिनिया भदन्ते ।
पस्सन्तु तं साकिया कोळिया च, पच्छामुखं रोहिनियं तरन्तं ॥

५३०: “आसाय कसते खेत्तं, बीजं आसाय वप्पति ।
आसाय वाणिजा यन्ति, समुद्धं धनहारका ।
याय आसाय तिट्ठामि, सा मे आसा समिज्झतु ॥

५३१: [सं० नि० १.१९८] “पुनप्पुनं चेव वपन्ति बीजं, पुनप्पुनं वस्सति देवराजा ।
पुनप्पुनं खेत्तं कसन्ति कस्सका, पुनप्पुनं धज्जमुपेति रट्ठं ॥

५३२: [सं० नि० १.१९८] “पुनप्पुनं याचनका चरन्ति, पुनप्पुनं दानपती ददन्ति ।

पुनप्पुनं दानपती ददित्वा, पुनप्पुनं सग्गमुपेन्ति ठानं ॥

५३३: “वीरो हवे सत्तयुगं पुनेति, यस्मिं कुले जायति भूरिपज्जो ।
मज्जामहं सक्कति देवदेवो, तथा हि जातो [तयाभिजातो (सी०)] मुनि सच्चनामो ॥

५३४: “सुद्धोदनो नाम पिता महेसिनो, बुद्धस्स माता पन मायनामा ।
या बोधिसत्तं परिहरिय कुच्छिना, कायस्स भेदा तिदिवम्हि मोदति ॥

५३५: “सा गोतमी कालकता इतो चुता, दिब्बेहि कामेहि समङ्गिभूता ।
सा मोदति कामगुणेहि पञ्चहि, परिवारिता देवगणेहि तेहि ॥

५३६: “बुद्धस्स पुत्तोम्हि असहसाहिनो, अङ्गीरसस्सप्पटिमस्स तादिनो ।
पितुपिता मय्हं तुवंसि सक्क, धम्मेन मे गोतम अय्यकोसी”ति ॥

... काळुदायी थेरो... ।

२. एकविहारियत्थेरगाथा

५३७: “पुरतो पच्छतो वापि, अपरो चे न विज्जति ।
अतीव फासु भवति, एकस्स वसतो वने ॥

५३८: “हन्द एको गमिस्सामि, अरज्जं बुद्धवणिणं ।
फासु [फासुं (स्या० पी०)] एकविहारिस्स, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

५३९: “योगी-पीतिकरं रम्मं, मत्तकुञ्जरसेवितं ।
एको अत्तवसी खिप्पं, पविसिस्सामि काननं ॥

५४०: “सुपुष्फिते सीतवने, सीतले गिरिकन्दरे ।
गत्तानि परिसिञ्चित्वा, चङ्कमिस्सामि एकको ॥

५४१: “एकाकियो अदुतियो, रमणीये महावने ।
कदाहं विहरिस्सामि, कतकिच्चो अनासवो ॥

५४२: “एवं मे कत्तुकामस्स, अधिप्पायो समिज्झतु ।
साधियिस्सामहंयेव, नाज्जो अज्जस्स कारको ॥

५४३: “एस बन्धामि सन्नाहं, पविसिस्सामि काननं ।
न ततो निक्खमिस्सामि, अप्पत्तो आसवक्खयं ॥

५४४:मालुते उपवायन्ते, सीते सुरभिगन्धिके [गन्धिके (स्या० पी० क०)] ।
अविज्जं दालयिस्सामि, निसिन्नो नगमुद्धनि ॥

५४५:वने कुसुमसञ्छन्ने, पब्भारे नून सीतले ।
विमुत्तिसुखेन सुखितो, रमिस्सामि गिरिब्बजे ॥

५४६:सोहं परिपुण्णसङ्कप्पो, चन्दो पन्नरसो यथा ।
सब्बासवपरिक्खीणो, नत्थि दानि पुनब्भवो”ति ॥

... एकविहारियो थेरो... ।

३. महाकप्पिनत्थेरगाथा

५४७:अनागतं यो पटिकच्च [पटिगच्च (सी०)] पस्सति, हितञ्च अत्थं अहितञ्च तं द्वयं ।
विद्देसिनो तस्स हितेसिनो वा, रन्धं न पस्सन्ति समेक्खमाना ॥

५४८:पटि० म० १.१६० पटिसम्भिमामग्गे] “आनापानसती यस्स, परिपुण्णा सुभाविता ।
अनुपुब्बं परिचिता, यथा बुद्धेन देसिता ।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तोव चन्दिमा ॥

५४९:ओदातं वत मे चित्तं, अप्पमाणं सुभावितं ।
निब्बिद्धं पग्गहीतञ्च, सब्बा ओभासते दिसा ॥

५५०:जीवते वापि सप्पञ्जो, अपि वित्तपरिक्खयो ।
पञ्जाय च अलाभेन, वित्तवापि न जीवति ॥

५५१:पञ्जा सुतविनिच्छिनी, पञ्जा कित्तिसिलोकवद्धनी ।
पञ्जासहितो नरो इध, अपि दुक्खेसु सुखानि विन्दति ॥

५५२:नायं अज्जतनो धम्मो, नच्छेरो नपि अब्भुतो ।
यत्थ जायेथ मीयेथ, तत्थ किं विय अब्भुतं ॥

५५३:अनन्तरं हि जातस्स, जीविता मरणं धुवं ।
जाता जाता मरन्तीध, एवंधम्मा हि पाणिनो ॥

५५४:न हेतदत्थाय मतस्स होति, यं जीवितत्थं परपोरिसानं ।
मतम्हि रुण्णं न यसो न लोक्यं, न वण्णितं समणब्राह्मणेहि ॥

५५५:“चक्रुः सरीरं उपहन्ति तेन [उपहन्ति रुण्णं (सी०), उपहन्ति रोण्णं (स्या० पी०)], निहीयति वण्णबलं मती च ।
आनन्दिनो तस्स दिसा भवन्ति, हितेसिनो नास्स सुखी भवन्ति ॥

५५६:“तस्मा हि इच्छेय्य कुले वसन्ते, मेधाविनो चेव बहुस्सुते च ।
येसं हि पज्जाविभवेन किच्चं, तरन्ति नावाय नदिव पुण्ण”न्ति ॥

... महाकप्पिनो थेरो... ।

४. चूळपन्थकत्थेरगाथा

५५७:“दन्धा मय्हं गती आसि, परिभूतो पुरे अहं ।
भाता च मं पणामेसि, ‘गच्छ दानि तुवं घरं’ ॥

५५८:“सोहं पणामितो सन्तो [भाता (अट्ठ०)], सङ्घारामस्स कोट्टके ।
दुम्मनो तत्थ अट्ठासिं, सासनस्मिं अपेक्खवा ॥

५५९:“भगवा तत्थ आगच्छि [आगच्छि (सी० पी०)], सीसं मय्हं परामसि ।
बाहाय मं गहेत्वान, सङ्घारामं पवेसयि ॥

५६०:“अनुकम्पाय मे सत्था, पादासि पादपुञ्छनिं ।
‘एतं सुद्धं अधिट्ठेहि, एकमन्तं स्वधिद्धितं’ ॥

५६१:“तस्साहं वचनं सुत्वा, विहासिं सासने रतो ।
समाधिं पटिपादेसिं, उत्तमत्थस्स पत्तिया ॥

५६२:“पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्रु विसोधितं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

५६३:“सहस्सकखत्तुमत्तानं, निम्मिनित्वान पन्थको ।
निसीदम्बवने रम्मे, याव कालप्पवेदना ॥

५६४:“ततो मे सत्था पाहेसि, दूतं कालप्पवेदकं ।
पवेदितम्हि कालम्हि, वेहासादुपसङ्गमिं [वेहासानुपसङ्गमिं (स्या० क०)] ॥

५६५:“वन्दित्वा सत्थुनो पादे, एकमन्तं निसीदहं ।
निसिन्नं मं विदित्वान, अथ सत्था पटिग्गहि ॥

५६६:“आयागो सब्बलोकस्स, आहुतीनं पटिग्गहो ।

पुञ्जक्खेत्तं मनुस्सानं, पटिगण्हित्थ दक्खिणं”न्ति ॥

... चूळपन्थको थेरो... ।

५. कप्पत्थेरगाथा

५६७: “नानाकुलमलसम्पुण्णो, महाउक्कारसम्भवो ।

चन्दनिकं व परिपक्कं, महागण्डो महावणो ॥

५६८: “पुब्बरुहरिसम्पुण्णो, गूथकूपेन गाळ्हितो [गूथकूपे निगाळ्हितो (स्या० पी० क०)] ।

आपोपग्घरणो कायो, सदा सन्दति पूतिकं ॥

५६९: “सट्ठिकण्डरसम्बन्धो, मंसलेपनलेपितो ।

चम्मकञ्चुकसन्नद्धो, पूतिकायो निरत्थको ॥

५७०: “अट्टिसङ्घातघटितो, न्हारुसुत्तनिबन्धनो ।

नेकेसं संगतीभावा, कप्पेति इरियापथं ॥

५७१: “धुवप्पयातो मरणाय, मच्चुराजस्स सन्तिके ।

इधेव छड्डयित्वान, येनकामङ्गमो नरो ॥

५७२: “अविज्जाय निवुतो कायो, चतुगन्थेन गन्थितो ।

ओघसंसीदनो कायो, अनुसयजालमोत्थितो ॥

५७३: “पञ्चनीवरणे युत्तो, वितक्केन समप्पितो ।

तण्हामूलेनानुगतो, मोहच्छादनछादितो ॥

५७४: “एवायं वत्तते कायो, कम्मयन्तेन यन्तितो ।

सम्पत्तिं च विपत्यन्ता, नानाभावो विपज्जति ॥

५७५: “येमं कायं ममायन्ति, अन्धबाला पुथुज्जना ।

वड्ढेन्ति कटसिं घोरं, आदियन्ति पुनब्भवं ॥

५७६: “येमं कायं विवज्जेन्ति, गूथलित्तं व पन्नगं ।

भवमूलं वमित्वान, परिनिब्बिस्सन्तिनासवा”ति [परिनिब्बन्तुनासवा (सी०)] ॥

... कप्पो थेरो... ।

६. वङ्गन्तपुत्तउपसेनत्थेरगाथा

५७७:“विवित्तं अप्पनिग्घोसं, वाळमिगनिसेवितं ।
सेवे सेनासनं भिक्खु, पटिसल्लानकारणा ॥

५७८:“सङ्कारपुज्जा आहत्वा [आहित्वा (क०)], सुसाना रथियाहि च ।
ततो सङ्घाटिकं कत्वा, लूखं धारेय्य चीवरं ॥

५७९:“नीचं मनं करित्वान, सपदानं कुला कुलं ।
पिण्डिकाय चरे भिक्खु, गुत्तद्वारो सुसंवृतो ॥

५८०:“लूखेनपि वा [लूखेनपि च (बहूसु)] सन्तुस्से, नाज्जं पत्थे रसं बहुं ।
रसेसु अनुगिद्धस्स, ज्ञाने न रमती मनो ॥

५८१:“अप्पिच्छो चेव सन्तुट्ठो, पविवित्तो वसे मुनि ।
असंसट्ठो गहट्ठेहि, अनागारेहि चूभयं ॥

५८२:“यथा जळो व मूगो व, अत्तानं दस्सये तथा ।
नातिवेलं सम्भासेय्य, सङ्खमज्झमि पण्डितो ॥

५८३:“न सो उपवदे कज्जि, उपघातं विवज्जये ।
संवृतो पातिमोक्खस्मिं, मत्तञ्जू चस्स भोजने ॥

५८४:“सुगगहीतनिमित्तस्स, चित्तस्सुप्पादकोविदो ।
समं अनुयुज्जेय्य, कालेन च विपस्सनं ॥

५८५:“वीरियसातच्चसम्पन्नो, युत्तयोगो सदा सिया ।
न च अप्पत्वा दुक्खन्तं, विस्सासं एय्य पण्डितो ॥

५८६:“एवं विहरमानस्स, सुद्धिकामस्स भिक्खुनो ।
खीयन्ति आसवा सब्बे, निब्बुतिज्चाधिगच्छती”ति ॥

... उपसेनो वङ्गन्तपुत्तो थेरो... ।

७. (अपर)-गोतमत्थेरगाथा

५८७:“विजानेय्य सकं अत्थं, अवलोकेय्याथ पावचनं ।
यज्जेत्थ अस्स पतिरूपं, सामज्जं अज्झुपगतस्स ॥

५८८:“मित्तं इध च कल्याणं, सिक्खा विपुलं समादानं ।

सुस्सूसा च गरूनं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५८९: “बुद्धेसु सगारवता, धम्मे अपचिति यथाभूतं ।
सङ्गे च चित्तिकारो, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९०: “आचारगोचरे युत्तो, आजीवो सोधितो अगारहो ।
चित्तस्स च सण्ठपनं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९१: “चारित्तं अथ वारित्तं, इरियापथियं पसादनियं ।
अधिचित्ते च आयोगो, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९२: “आरज्जकानि सेनासनानि, पन्तानि अप्पसद्धानि ।
भजितब्बानि मुनिना, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९३: “सीलज्ज बाहुसच्चज्ज, धम्मानं पविचयो यथाभूतं ।
सच्चानं अभिसमयो, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९४: “भावेय्य च अनिच्चन्ति, अनत्तसज्जं असुभसज्जज्ज ।
लोकम्हि च अनभिरतिं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९५: “भावेय्य च बोज्झङ्गे, इद्धिपादानि इन्द्रियाणि बलानि ।
अट्ठङ्गमगमरियं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

५९६: “तण्हं पजहेय्य मुनि, समूलके आसवे पदालेय्य ।
विहरेय्य विप्पमुत्तो, एतं समणस्स पतिरूपं”न्ति ॥

... गोतमो थेरो... ।

दसकनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

काळुदायी च सो थेरो, एकविहारी च कप्पिनो ।
चूळपन्थको कप्पो च, उपसेनो च गोतमो ।
सत्तिमे दसके थेरा, गाथायो चेत्थ सत्ततीति ॥

११. एकादसनिपातो

१. संकिच्चत्थेरगाथा

- ५९७: “किं तवत्थो वने तात, उज्जुहानोव पावुसे ।
वेरम्भा रमणीया ते, पविवेको हि झायिनं ॥
- ५९८: “यथा अब्भानि वेरम्भो, वातो नुदति पावुसे ।
सज्जा मे अभिकिरन्ति, विवेकपटिसज्जुता ॥
- ५९९: “अपण्डरो अण्डसम्भवो, सीवथिकाय निकेतचारिको ।
उप्पादयतेव मे सतिं, सन्देहस्मिं विरागनिस्सितं ॥
- ६००: “यज्ज अज्जे न रक्खन्ति, यो च अज्जे न रक्खति ।
स वे भिक्खु सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ॥
- ६०१: “अच्छोदिका पुथुसिला, गोण्डुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसज्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥
- ६०२: “वसितं मे अरज्जेसु, कन्दरासु गुहासु च ।
सेनासनेसु पन्तेसु, वाळमिगनिसेविते ॥
- ६०३: “इमे हज्जन्तु वज्जन्तु, दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो’ ।
सङ्कप्पं नाभिजानामि, अनरियं दोससंहितं ॥
- ६०४: “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥
- ६०५: “यस्स चत्थाय [यस्सत्थाय (सी०)] पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥
- ६०६: “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, निब्बिसं भतको यथा ॥
- ६०७: “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, सम्पजानो पतिस्सतो’ति ॥

... संकिच्चो थेरो... ।

एकादसनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

संकिच्चथेरो एकोव, कतकिच्चो अनासवो ।
एकादसनिपातमिह, गाथा एकादसेव चाति ॥

१२. द्वादसकनिपातो

१. सीलवत्थेरगाथा

६०८. “सीलमेविध सिक्खेथ, अस्मिं लोके सुसिक्खितं ।
सीलं हि सब्बसम्पत्तिं, उपनामेति सेवितं ॥

६०९. “सीलं रक्खेय्य मेधावी, पत्थयानो तयो सुखे ।
पसंसं वित्तिलाभञ्च, पेच्च सग्गे पमोदनं [पेच्च सग्गे च मोदनं (सी० पी०)] ॥

६१०. “सीलवा हि बहू मित्ते, सञ्जमेनाधिगच्छति ।
दुस्सीलो पन मित्तेहि, धंसते पापमाचरं ॥

६११. “अवण्णञ्च अकित्तिञ्च, दुस्सीलो लभते नरो ।
वण्णं कित्तिं पसंसञ्च, सदा लभति सीलवा ॥

६१२. “आदि सीलं पतिट्ठा च, कल्याणानञ्च मातुकं ।
पमुखं सब्बधम्मनं, तस्मा सीलं विसोधये ॥

६१३. “वेला च संवरं सीलं [संवरो सीलं (सी०), संवरसीलं (सी० अट्ठ०)], चित्तस्स अभिहासनं ।
तित्थञ्च सब्बबुद्धानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥

६१४. “सीलं बलं अप्पटिमं, सीलं आवुधमुत्तमं ।
सीलमाभरणं सेट्ठं, सीलं कवचमम्भुतं ॥

६१५. “सीलं सेतुं महेसक्खो, सीलं गन्धो अनुत्तरो ।
सीलं विलेपनं सेट्ठं, येन वाति दिसोदिसं ॥

६१६. “सीलं सम्बलमेवगं, सीलं पाथेय्यमुत्तमं ।
सीलं सेट्ठो अतिवाहो, येन याति दिसोदिसं ॥

६१७. “इधेव निन्दं लभति, पेच्चापाये च दुम्मनो ।
सब्बत्थ दुम्मनो बालो, सीलेसु असमाहितो ॥

६१८. “इधेव कित्तिं लभति, पेच्च सग्गे च सुम्मनो ।
सब्बत्थ सुमनो धीरो, सीलेसु सुसमाहितो ॥

६१९. “सीलमेव इध अग्गं, पज्जवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेसु, सीलपज्जाणतो जय”न्ति ॥

... सीलवो थेरो... ।

२. सुनीतत्थेरगाथा

६२०. “नीचे कुलमि जातोहं, दलिद्वो अप्पभोजनो ।
हीनकम्मं [हीनं कम्मं (स्या०)] ममं आसि, अहोसिं पुप्फछड्डको ॥

६२१. “जिगुच्छितो मनुस्सानं, परिभूतो च वम्भितो ।
नीचं मनं करित्वान, वन्दिस्सं बहुकं जनं ॥

६२२. “अथदसासिं सम्बुद्धं, भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ।
पविसन्तं महावीरं, मगधानं पुरुत्तमं ॥

६२३. “निक्खिपित्वान व्याभङ्गिं, वन्दितुं उपसङ्गमिं ।
ममेव अनुकम्पाय, अट्ठासि पुरिसुत्तमो ॥

६२४. “वन्दित्वा सत्थुनो पादे, एकमन्तं ठितो तदा ।
पब्बज्जं अहमायाचिं, सब्बसत्तानमुत्तमं ॥

६२५. “ततो कारुणिको सत्था, सब्बलोकानुकम्पको ।
‘एहि भिक्खू’ति मं आह, सा मे आसूपसम्पदा ॥

६२६. “सोहं एको अरज्जस्मिं, विहरन्तो अतन्दितो ।
अकासिं सत्थुवचनं, यथा मं ओवदी जिनो ॥

६२७. “रत्तिया पठमं यामं, पुब्बजातिमनुस्सरिं ।
रत्तिया मज्झिमं यामं, दिब्बचक्खुं विसोधयिं [दिब्बचक्खु विसोधितं (क०)] ।
रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं पदालयिं ॥

६२८. “ततो रत्या विवसाने, सूरियस्सुग्गमनं पति ।
इन्दो ब्रह्मा च आगन्त्वा, मं नमस्सिंसु पज्जली ॥

६२९. “नमो ते पुरिसाज्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्योसि मारिस’ ॥

६३०. “ततो दिस्वान मं सत्था, देवसङ्घपुरक्खतं ।
सितं पातुकरित्वान, इममत्थं अभासथ ॥

६३१. [सु० नि० ६६० सुत्तनिपातेपि] “तपेन ब्रह्मचरियेन, संयमेन दमेन च ।
एतेन ब्राह्मणो होति, एतं ब्राह्मणमुत्तम” ॥

... सुनीतो थेरो... ।

द्वादसकनिपातो निद्धितो ।

ततुद्धानं —

सीलवा च सुनीतो च, थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
द्वादसमिह निपातमिह, गाथायो चतुवीसतीति ॥

१३. तेरसनिपातो

१. सोणकोळिविसत्थेरगाथा

६३२. “याहु रट्ठे समुक्कट्ठो, रज्जो अङ्गस्स पड्डगू [पत्थगू (स्या०), पड्डगू (क०)] ।
स्वाज्ज धम्मेसु उक्कट्ठो, सोणो दुक्खस्स पारगू ॥

६३३. “पञ्च छिन्दे पञ्च जहे, पञ्च चुत्तरि भावये ।
पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु, ओघतिण्णोति वुच्चति ॥

६३४. “उन्नळस्स पमत्तस्स, बाहिरासस्स [बाहिरासयस्स (क०)] भिक्खुनो ।
सीलं समाधि पज्जा च, पारिपूरिं न गच्छति ॥

६३५. “यज्झि किच्चं अपविद्धं [तदपविद्धं (सी० स्या०)], अकिच्चं पन करीयति ।
उन्नळानं पमत्तानं, तेसं वड्ढन्ति आसवा ॥

६३६. “येसज्ज सुसमारद्धा, निच्चं कायगता सति ।
अकिच्चं ते न सेवन्ति, किच्चे सातच्चकारिनो ।
सतानं सम्पजानानं, अत्थं गच्छन्ति आसवा ॥

६३७:“उजुमग्गम्हि अक्खाते, गच्छथ मा निवत्तथ ।
अत्तना चोदयत्तानं, निब्बानमभिहारये ॥

६३८:“अच्चारद्धम्हि वीरियम्हि, सत्था लोके अनुत्तरो ।
वीणोपमं करित्वा मे, धम्मं देसेसि चक्खुमा ।
तस्साहं वचनं सुत्वा, विहासिं सासने रतो ॥

६३९:“समथं पटिपादेसिं, उत्तमत्थस्स पत्तिया ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

६४०:“नेक्खम्मे [निक्खमे (क०), नेक्खम्मं (महाव० २४४; अ० नि० ६.५५)] अधिमुत्तस्स, पविवेकञ्च चेतसो ।
अब्बापज्झाधिमुत्तस्स [अब्बापज्झाधिम्हत्तस्स (क०)], उपादानक्खयस्स च ॥

६४१:“तण्हक्खयाधिमुत्तस्स, असम्मोहञ्च चेतसो ।
दिस्वा आयतनुप्पादं, सम्मा चित्तं विमुच्चति ॥

६४२:“तस्स सम्मा विमुत्तस्स, सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।
कतस्स पटिचयो नत्थि, करणीयं न विज्जति ॥

६४३:“सेलो यथा एकघनो [एकघनो (क०)], वातेन न समीरति ।
एवं रूपा रसा सद्दा, गन्धा फस्सा च केवला ॥

६४४:“इट्ठा धम्मा अनिट्ठा च, नप्पवेधेन्ति तादिनो ।
ठितं चित्तं विसञ्जुत्तं, वयञ्चस्सानुपस्सती”ति ॥

... सोणो कोळिविसो थेरो... ।

तेरसनिपातो निद्धितो ।

तत्तुद्धानं —

सोणो कोळिविसो थेरो, एकोयेव महिद्धिको ।
तेरसम्हि निपातम्हि, गाथायो चेत्थ तेरसाति ॥

१४. चुद्धसकनिपातो

१. खदिरवनियरेवतत्थेरगाथा

६४५:“यदा अहं पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
नाभिजानामि सङ्कप्पं, अनरियं दोससंहितं ॥

६४६:“इमे हज्जन्तु वज्जन्तु, दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो’ ।
सङ्कप्पं नाभिजानामि, इमस्मिं दीघमन्तरे ॥

६४७:“मेत्तञ्च अभिजानामि, अप्पमाणं सुभावितं ।
अनुपुब्बं परिचितं, यथा बुद्धेन देसितं ॥

६४८:“सब्बमित्तो सब्बसखो, सब्बभूतानुकम्पको ।
मेत्तचित्तञ्च [मेत्तं चित्तं (सी० स्या०)] भावेमि, अब्यापज्जरतो [अब्यापज्जरतो (सी० स्या०)] सदा ॥

६४९:“असंहीरं असंकुप्पं, चित्तं आमोदयामहं ।
ब्रह्मविहारं भावेमि, अकापुरिससेवितं ॥

६५०:“अवितक्कं समापन्नो, सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हीभावेन, उपेतो होति तावदे ॥

६५१:“यथापि पब्बतो सेलो, अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु, पब्बतोव न वेधति ॥

६५२:“अनङ्गणस्स पोसस्स, निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स, अब्भमत्तं व खायति ॥

६५३:“नगरं यथा पच्चन्तं, गुत्तं सन्तरबाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वो मा उपच्चगा ॥

६५४:“नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, निब्बिसं भतको यथा ॥

६५५:“नाभिनन्दामि मरणं...पे०... सम्पजानो पतिस्सतो ॥

६५६:“परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥

६५७:“यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥

६५८:“सम्पादेथप्पमादेन, एसा मे अनुसासनी ।

हन्दाहं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तोम्हि सब्बधी'ति ॥

... खदिरवनियरेवतो थेरो... ।

२. गोदत्तत्थेरगाथा

६५९: “यथापि भद्दो आजज्जो, धुरे युत्तो धुरस्सहो [धुरासहो (अट्ठ०)] ।
मथितो अतिभारेन, संयुगं नातिवत्तति ॥

६६०: “एवं पज्जाय ये तित्ता, समुद्दो वारिना यथा ।
न परे अतिमज्जन्ति, अरियधम्मोव पाणिनं ॥

६६१: “काले कालवसं पत्ता, भवाभववसं गता ।
नरा दुक्खं निगच्छन्ति, तेध सोचन्ति माणवा [मानवा (सी०)] ॥

६६२: “उन्नता सुखधम्ममेन, दुक्खधम्ममेन चोनता ।
द्वयेन बाला हज्जन्ति, यथाभूतं अदस्सिनो ॥

६६३: “ये च दुक्खे सुखस्मिञ्च, मज्झे सिब्बिनिमच्चगू ।
ठिता ते इन्दखील्लोव, न ते उन्नतओनता ॥

६६४: “न हेव लाभे नालाभे, न यसे न च कित्तिया ।
न निन्दायं पसंसाय, न ते दुक्खे सुखम्हि ॥

६६५: “सब्बत्थ ते न लिम्पन्ति, उदबिन्दुव पोक्खरे ।
सब्बत्थ सुखिता धीरा, सब्बत्थ अपराजिता ॥

६६६: “धम्ममेन च अलाभो यो, यो च लाभो अधम्मिको ।
अलाभो धम्मिको सेय्यो, यं चे लाभो अधम्मिको ॥

६६७: “यसो च अप्पबुद्धीनं, विज्जूनं अयसो च यो ।
अयसोव सेय्यो विज्जूनं, न यसो अप्पबुद्धिनं ॥

६६८: “दुम्मधेहि पसंसा च, विज्जूहि गरहा च या ।
गरहाव सेय्यो विज्जूहि, यं चे बालप्पसंसना ॥

६६९: “सुखञ्च काममयिकं, दुक्खञ्च पविवेकियं ।
पविवेकदुक्खं सेय्यो, यं चे काममयं सुखं ॥

६७०: “जीवितञ्च अधम्मेन, धम्मेन मरणञ्च यं ।
मरणं धम्मिकं सेय्यो, यं चे जीवे अधम्मिकं ॥

६७१: “कामकोपप्पहीना ये, सन्तचित्ता भवाभवे ।
चरन्ति लोके असिता, नत्थि तेसं पियापियं ॥

६७२: “भावयित्वान बोज्झङ्गे, इन्द्रियाणि बलानि च ।
पप्पुय्य परमं सन्ति, परिनिब्बन्तिनासवा”ति ॥

... गोदत्तो थेरो... ।

चुद्धसकनिपातो निड्डितो ।

तत्तुद्धानं —

रेवतो चेव गोदत्तो, थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
चुद्धसम्हि निपातम्हि, गाथायो अट्टवीसतीति ॥

१५. सोळसकनिपातो

१. अज्जासिकोण्डञ्जत्थेरगाथा

६७३: “एस भिय्यो पसीदामि, सुत्वा धम्मं महारसं ।
विरागो देसितो धम्मो, अनुपादाय सब्बसो ॥

६७४: “बहूनि लोके चित्रानि, अस्मिं पथविमण्डले ।
मथेन्ति मज्जे सङ्कप्पं, सुभं रागूपसंहितं ॥

६७५: “रजमुहतञ्च वातेन, यथा मेघोपसम्मये ।
एवं सम्मन्ति सङ्कप्पा, यदा पज्जाय पस्सति ॥

६७६[ध० प० २७७ धम्मपदे] “सब्बे सङ्खारा अनिच्चाति, यदा पज्जाय पस्सति ।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥

६७७[ध० प० २७८ धम्मपदे] “सब्बे सङ्खारा दुक्खाति, यदा पज्जाय पस्सति ।
अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥

६७८[ध० प० २७९ धम्मपदे] “सब्बे धम्मा अनत्ताति, यदा पज्जाय पस्सति ।

अथ निब्बिन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥

६७९: “बुद्धानुबुद्धो यो थेरो, कोण्डञ्जो तिब्बनिक्कमो ।
पहीनजातिमरणो, ब्रह्मचरियस्स केवली ॥

६८०: “ओघपासो दळ्ळखिलो [दळ्ळो खिलो (स्या० क०)], पब्बतो दुप्पदालयो ।
छेत्वा खिलञ्च पासञ्च, सेलं भेत्वान [छेत्वान (क०)] दुब्भिदं ।
तिण्णो पारङ्गतो ज्ञायी, मुत्तो सो मारबन्धना ॥

६८१: “उद्धतो चपलो भिक्खु, मित्ते आगम्म पापके ।
संसीदति महोघस्मिं, ऊमिया पटिकुज्जितो ॥

६८२: “अनुद्धतो अचपलो, निपको संवुत्तिन्द्रियो ।
कल्याणमित्तो मेधावी, दुक्खस्सन्तकरो सिया ॥

६८३: “कालपब्बङ्गसङ्कासो, किसो धमनिसन्थतो ।
मत्तञ्जू अन्नपानस्मिं, अदीनमनसो नरो ॥

६८४: “फुट्ठो डंसेहि मकसेहि, अरञ्जस्मिं ब्रहावने ।
नागो सङ्गामसीसेव, सतो तत्राधिवासये ॥

६८५: “नाभिनन्दामि मरणं...पे०... निब्बिसं भतको यथा ॥

६८६: “नाभिनन्दामि मरणं...पे०... सम्पजानाए पतिस्सतो ॥

६८७: “परिचिण्णो मया सत्था...पे०... भवनेत्ति समूहता ॥

६८८: “यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, किं मे सद्धिविहारिना”ति ॥

... अञ्जासिकोण्डञ्जो [अञ्जाकोण्डञ्जो (सी० स्या०)] थेरो... ।

२. उदायित्थेरगाथा

६८९: [अ० नि० ६.४३] “मनुस्सभूतं सम्बुद्धं, अत्तदन्तं समाहितं ।
इरियमानं ब्रह्मपथे, चित्तस्सूपसमे रतं ॥

६९०: “यं मनुस्सा नमस्सन्ति, सब्बधम्मान पारगुं ।
देवापि तं नमस्सन्ति, इति मे अरहतो सुतं ॥

६९१: “सब्बसंयोजनातीतं, वना निब्बनमागतं ।

कामेहि नेक्खम्मरतं [निक्खम्मरतं (क०)], मुत्तं सेलाव कञ्चनं ॥

६९२. “स वे अच्चरुचि नागो, हिमवावञ्जे सिलुच्चये ।
सब्बेसं नागनामानं, सच्चनामो अनुत्तरो ॥

६९३. “नागं वो कित्तिस्सामि, न हि आगुं करोति सो ।
सोरच्चं अविहिंसा च, पादा नागस्स ते दुवे ॥

६९४. “सति च सम्पजञ्जञ्च, चरणा नागस्स तेपरे ।
सद्धाहत्यो महानागो, उपेक्खासेतदन्तवा ॥

६९५. “सति गीवा सिरो पञ्जा, वीमंसा धम्मचिन्तना ।
धम्मकुच्छिसमावासो, विवेको तस्स वालधि ॥

६९६. “सो झायी अस्सासरतो, अज्झत्तं सुसमाहितो ।
गच्छं समाहितो नागो, ठितो नागो समाहितो ॥

६९७. “सयं समाहितो नागो, निसिन्नोपि समाहितो ।
सब्बत्थ संवुतो नागो, एसा नागस्स सम्पदा ॥

६९८. “भुज्जति अनवज्जानि, सावज्जानि न भुज्जति ।
घासमच्छादनं लद्धा, सन्निधिं परिवज्जयं ॥

६९९. “संयोजनं अणुं थूलं, सब्बं छेत्त्वान बन्धनं ।
येन येनेव गच्छति, अनपक्खोव गच्छति ॥

७००. “यथापि उदके जातं, पुण्डरीकं पवड्ढति ।
नोपलिप्पति तोयेन, सुचिगन्धं मनोरमं ॥

७०१. “तथेव च लोके जातो, बुद्धो लोके विहरति ।
नोपलिप्पति लोकेन, तोयेन पदुमं यथा ॥

७०२. “महागिनि पज्जलितो, अनाहारोपसम्मति ।
अङ्गारेसु च सन्तेसु, निब्बुतोति पवुच्चति ॥

७०३. “अत्थस्सायं विज्जापनी, उपमा विज्जूहि देसिता ।
विज्जिस्सन्ति महानागा, नागं नागेन देसितं ॥

७०४:“वीतरागो वीतदोसो, वीतमोहो अनासवो ।
सरीरं विजहं नागो, परिनिब्बिस्सत्यनासवो”ति ॥

... उदायी थेरो... ।

सोळसकनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

कोण्डञ्जो च उदायी च, थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
सोळसमिह निपातमिह, गाथायो द्वे च तिस चाति ॥

१६. वीसतिनिपातो

१. अधिमुत्तथेरगाथा

७०५:“यज्जत्थं वा धनत्थं वा, ये हनाम मयं पुरे ।
अवसेसं [अवसे तं (सी० अट्ठ० मूलपाठो), अवसेसानं (अट्ठ०?)] भयं होति, वेधन्ति विलपन्ति च ॥

७०६:“तस्स ते नत्थि भीतत्तं, भिय्यो वण्णो पसीदति ।
कस्मा न परिदेवेसि, एवरूपे महब्भये ॥

७०७:“नत्थि चेतसिकं दुक्खं, अनपेक्खस्स गामणि ।
अतिक्कन्ता भया सब्बे, खीणसंयोजनस्स वे ॥

७०८:“खीणाय भवनेत्तिया, दिट्ठे धम्मे यथातथे ।
न भयं मरणे होति, भारनिक्खेपने यथा ॥

७०९:“सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चापि सुभावितो ।
मरणे मे भयं नत्थि, रोगानमिव सङ्खये ॥

७१०:“सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चापि सुभावितो ।
निरस्सादा भवा दिट्ठा, विसं पित्वाव [पीत्वाव (सी०)] छड्डितं ॥

७११:“पारगू अनुपादानो, कतकिच्चो अनासवो ।
तुट्ठो आयुक्खया होति, मुत्तो आघातना यथा ॥

७१२:“उत्तमं धम्मतं पत्तो, सब्बलोके अनत्थिको ।

आदित्ताव घरा मुत्तो, मरणस्मिं न सोचति ॥

७१३: “यदत्थि सङ्गतं किञ्चि, भवो वा यत्थ लब्धति ।
सब्बं अनिस्सरं एतं, इति वुत्तं महेसिना ॥

७१४: “यो तं तथा पजानाति, यथा बुद्धेन देसितं ।
न गण्हाति भवं किञ्चि, सुतत्तं अयोगुळं ॥

७१५: “न मे होति ‘अहोसि’न्ति, ‘भविस्स’न्ति न होति मे ।
सङ्खारा विगमिस्सन्ति, तत्थ का परिदेवना ॥

७१६: “सुद्धं धम्मसमुप्पादं, सुद्धं सङ्खारसन्ततिं ।
पस्सन्तस्स यथाभूतं, न भयं होति गामणि ॥

७१७: “तिणकट्टसमं लोकं, यदा पज्जाय पस्सति ।
ममत्तं सो असंविन्दं, ‘नत्थि मे’ति न सोचति ॥

७१८: “उक्कण्ठामि सरीरेन, भवेनम्हि अनत्थिको ।
सोयं भिज्जिस्सति कायो, अज्जो च न भविस्सति ॥

७१९: “यं वो किच्चं सरीरेन, तं करोथ यदिच्छथ ।
न मे तप्पच्चया तत्थ, दोसो पेमज्ज हेहिति” ॥

७२०: “तस्स तं वचनं सुत्वा, अब्भुतं लोमहंसनं ।
सत्थानि निक्खिपित्वान, माणवा एतदब्रवुं ॥

७२१: “किं भदन्ते करित्वान, को वा आचरियो तव ।
कस्स सासनमागम्म, लब्धते तं असोकता” ॥

७२२: “सब्बज्जू सब्बदस्सावी, जिनो आचरियो मम ।
महाकारुणिको सत्था, सब्बलोकतिकिच्छको ॥

७२३: “तेनायं देसितो धम्मो, खयगामी अनुत्तरो ।
तस्स सासनमागम्म, लब्धते तं असोकता” ॥

७२४: “सुत्वान चोरा इसिनो सुभासितं, निक्खिप्प सत्थानि च आवुधानि च ।
तम्हा च कम्मा विरमिंसु एके, एके च पब्बज्जमरोचयिंसु ॥

७२५ते पब्बजित्वा सुगतस्स सासने, भावेत्त्व बोज्झङ्गबलानि पण्डिता ।
उदग्गचित्ता सुमना कतिन्द्रिया, फुसिंसु निब्बानपदं असङ्खतन्ति ॥

...अधिमुत्तो थेरो... ।

२. पारापरियत्थेरगाथा

७२६:“समणस्स अहु चिन्ता, पारापरियस्स भिक्खुनो ।
एककस्स निसिन्नस्स, पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥

७२७:“किमानुपुब्बं पुरिसो, किं वतं किं समाचारं ।
अत्तनो किच्चकारीस्स, न च कज्जि विहेठये ॥

७२८:“इन्द्रियानि मनुस्सानं, हिताय अहिताय च ।
अरक्खितानि अहिताय, रक्खितानि हिताय च ॥

७२९:“इन्द्रियानेव सारक्खं, इन्द्रियानि च गोपयं ।
अत्तनो किच्चकारीस्स, न च कज्जि विहेठये ॥

७३०:“चक्खुन्द्रियं चे रूपेसु, गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥

७३१:“सोतिन्द्रियं चे सद्देषु, गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥

७३२:“अनिस्सरणदस्सावी, गन्धे चे पटिसेवति ।
न सो मुच्चति दुक्खम्हा, गन्धेसु अधिमुच्छितो ॥

७३३:“अम्बिलं मधुरगगज्ज, तित्तकगमनुस्सरं ।
रसतण्हाय गधितो, हृदयं नावबुज्झति ॥

७३४:“सुभान्यप्पटिकूलानि, फोटुब्बानि अनुस्सरं ।
रत्तो रागाधिकरणं, विविधं विन्दते दुखं ॥

७३५:“मनं चेतेहि धम्मोहि, यो न सक्कोति रक्खितुं ।
ततो नं दुक्खमन्वेति, सब्बेहेतेहि पज्जहि ॥

७३६:“पुब्बलोहितसम्पुण्णं, बहुस्स कुणपस्स च ।

नरवीरकतं वग्गुं, समुग्गमिव चित्तितं ॥

७३७: “कटुकं मधुरस्सादं, पियनिबन्धनं दुखं ।
खुरं व मधुना लित्तं, उल्लिहं नावबुज्झति ॥

७३८: “इत्थिरूपे इत्थिसरे, फोटुब्बेपि च इत्थिया ।
इत्थिगन्धेसु सारत्तो, विविधं विन्दते दुखं ॥

७३९: “इत्थिसोतानि सब्बानि, सन्दन्ति पञ्च पञ्चसु ।
तेसमावरणं कातुं, यो सक्कोति वीरियवा ॥

७४०: “सो अत्थवा सो धम्मट्ठो, सो दक्खो सो विचक्खणो ।
करेय्य रममानोपि, किच्चं धम्मत्थसंहितं ॥

७४१: “अथो सीदति सज्जुत्तं, वज्जे किच्चं निरत्थकं ।
‘न तं किच्च’न्ति मज्झित्वा, अप्पमत्तो विचक्खणो ॥

७४२: “यज्ज अत्थेन सज्जुत्तं, या च धम्मगता रति ।
तं समादाय वत्तेथ, सा हि वे उत्तमा रति ॥

७४३: “उच्चावचेहुपायेहि, परेसमभिजिगीसति ।
हन्त्वा वधित्वा अथ सोचयित्वा, आलोपति साहसा यो परेसं ॥

७४४: “तच्छन्तो आणिया आणिं, निहन्ति बलवा यथा ।
इन्द्रियानिन्द्रियेहेव, निहन्ति कुसलो तथा ॥

७४५: “सद्धं वीरियं समाधिज्ज, सतिपज्जज्ज भावयं ।
पज्ज पज्जहि हन्त्वान, अनीघो याति ब्राह्मणो ॥

७४६: “सो अत्थवा सो धम्मट्ठो, कत्वा वाक्यानुसासनिं ।
सब्बेन सब्बं बुद्धस्स, सो नरो सुखमेधती’ति ॥

...पारापरियो थेरो... ।

३. तेलकानित्थेरगाथा

७४७: “चिररत्तं वतातापी, धम्मं अनुविचिन्तयं ।
समं चित्तस्स नालत्थं, पुच्छं समणब्राह्मणे ॥

७४८: “को सो पारङ्गतो लोके, को पत्तो अमतोगधं ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि, परमत्थविजाननं” ॥

७४९: “अन्तोवङ्कगतो आसि, मच्छोव घसमामिसं ।
बद्धो महिन्दपासेन, वेपचित्सुरो यथा ॥

७५०: “अज्जामि नं न मुज्जामि, अस्मा सोकपरिद्ववा ।
को मे बन्धं मुज्जं लोके, सम्बोधिं वेदयिस्सति ॥

७५१: “समणं ब्राह्मणं वा कं, आदिसन्तं पभङ्गुनं ॥
कस्स धम्मं पटिच्छामि, जरामच्चुपवाहनं ॥

७५२: “विचिकिच्छाकङ्खागन्थितं, सारम्भबलसज्जुतं ।
कोधप्पत्तमनत्थद्धं, अभिजप्पप्पदारणं ॥

७५३: “तण्हाधनुसमुद्धानं, द्वे च पन्नरसायुतं [द्वेधापन्नरसायुतं (?)] ।
पस्स ओरसिकं बाळ्हं, भेत्वान यदि [यद (सी० अट्ठ०) हदि (?)] “हदये”ति तंसंवण्णना] तिट्ठति ॥

७५४: “अनुदिट्ठीनं अप्पहानं, सङ्कप्पपरतेजितं ।
तेन विद्धो पवेधामि, पत्तंव मालुतेरितं ॥

७५५: “अज्झत्तं मे समुट्ठाया, खिप्पं पच्चति मामकं ।
छफस्सायतनी कायो, यत्थ सरति सब्बदा ॥

७५६: “तं न पस्सामि तेकिच्छं, यो मेतं सल्लमुद्धरे ।
नानारज्जेन सत्थेन [नारग्गेन न सत्थेन (?)], नाज्जेन विचिकिच्छितं ॥

७५७: “को मे असत्थो अवणो, सल्लमब्भन्तरपस्सयं ।
अहिंसं सब्बगत्तानि, सल्लं मे उद्धरिस्सति ॥

७५८: “धम्मप्पति हि सो सेट्ठो, विसदोसप्पवाहको ।
गम्भीरे पतितस्स मे, थलं पाणिज्ज दस्सये ॥

७५९: “रहदेहमस्मि ओगाळ्हो, अहारियरजमत्तिके ।
मायाउसूयसारम्भ, थिनमिद्धमपत्थटे ॥

७६०: “उद्धच्चमेघथनितं, संयोजनवलाहकं ।
वाहा वहन्ति कुद्धिं [दुद्धिं (सी० ध० प० ३३९)], सङ्कप्पा रागनिस्सिता ॥

७६१: “सवन्ति सब्बधि सोता, लता उब्भिज्ज तिट्ठति ।
ते सोते को निवारेय्य, तं लतं को हि छेच्छति ॥

७६२: “वेलं करोथ भदन्ते, सोतानं सन्निवारणं ।
मा ते मनोमयो सोतो, रुक्खंव सहसा लुवे ॥

७६३: “एवं मे भयजातस्स, अपारा पारमेसतो ।
ताणो पज्जावुधो सत्था, इसिसङ्घनिसेवितो ॥

७६४: “सोपाणं सुगतं सुद्धं, धम्मसारमयं दळ्हं ।
पादासि वुहमानस्स, ‘मा भायी’ति च मब्रवि ॥

७६५: “सतिपट्ठानपासादं, आरुह पच्चवेक्खिसं ।
यं तं पुब्बे अमज्जिस्सं, सक्कायाभिरतं पजं ॥

७६६: “यदा च मग्गमद्वक्खिं, नावाय अभिरूहनं ।
अनधिद्वाय अत्तानं, तित्थमद्वक्खिमुत्तमं ॥

७६७: “सल्लं अत्तसमुद्धानं, भवनेत्तिप्पभावितं ।
एतेसं अप्पवत्ताय [अप्पवत्तिया (?)], देसेसि मग्गमुत्तमं ॥

७६८: “दीघरत्तानुसयितं, चिररत्तमधिद्धितं ।
बुद्धो मेपानुदी गन्थं, विसदोसप्पवाहनो”ति ॥

...तेलकानि थेरो... ।

४. रट्टपालत्थेरगाथा

७६९[म० नि० २.३०२] “पस्स चित्तकतं बिम्बं, अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं, यस्स नत्थि धुवं ठिति ॥

७७०: “पस्स चित्तकतं रूपं, मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठिं तचेन ओनद्धं, सह वत्थेहि सोभति ॥

७७१: “अलत्तककता पादा, मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

७७२: “अट्टपदकता केसा, नेत्ता अज्जनमक्खिता ।

अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

७७३: अञ्जनीव नवा चित्ता, पूतिकायो अलङ्कृतो ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

७७४: ओदहि मिगवो पासं, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, कन्दन्ते मिगबन्धके ॥

७७५: छिन्नो पासो मिगवस्स, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, सोचन्ते मिगलुद्धके ॥

७७६: पस्सामि लोके सधने मनुस्से, लद्धान वित्तं न ददन्ति मोहा ।
लुद्धा धनं सन्निचयं करोन्ति, भिय्योव कामे अभिपत्थयन्ति ॥

७७७: राजा पसह्मपथविं विजेत्वा, ससागरन्तं महिमावसन्तो ।
ओरं समुद्दस्स अतित्तरूपो, पारं समुद्दस्सपि पत्थयेथ ॥

७७८: राजा च अञ्जे च बहू मनुस्सा, अवीततण्हा मरणं उपेन्ति ।
ऊनाव हुत्वान जहन्ति देहं, कामेहि लोकम्हि न हत्थि तित्ति ॥

७७९: कन्दन्ति नं जाती पकिरिय केसे, अहो वता नो अमराति चाहु ।
वत्थेन नं पारुतं नीहरित्वा, चितं समोधाय ततो डहन्ति ॥

७८०: सो डहति सूलेहि तुज्जमानो, एकेन वत्थेन [एतेन गत्थेन (क०)] पहाय भोगे ।
न मीयमानस्स भवन्ति ताणा, जाती च मित्ता अथ वा सहाया ॥

७८१: दायादका तस्स धनं हरन्ति, सत्तो पन गच्छति येन कम्मं ।
न मीयमानं धनमन्वेति [मन्विती (क०)] किञ्चि, पुत्ता च दारा च धनञ्च रट्ठं ॥

७८२: न दीघमायुं लभते धनेन, न चापि वित्तेन जरं विहन्ति ।
अप्पप्पं हिदं जीवितमाहु धीरा, असस्सतं विप्परिणामधम्मं ॥

७८३: अट्ठा दलिद्धा च फुसन्ति फस्सं, बालो च धीरो च तथेव फुट्ठो ।
बालो हि बाल्या वधितोव सेति, धीरो च नो वेधति फस्सफुट्ठो ॥

७८४: तस्मा हि पञ्जाव धनेन सेय्या, याय वोसानमिधाधिगच्छति ।
अव्योसितत्ता हि भवाभवेसु, पापानि कम्मामि करोति मोहा ॥

७८५:“उपेति गब्भञ्च परञ्च लोकं, संसारमापज्ज परम्पराय ।
तस्सप्पपज्जो अभिसद्वहन्तो, उपेति गब्भञ्च परञ्च लोकं ॥

७८६:“चोरो यथा सन्धिमुखे गहीतो, सकम्मुना हज्जति पापधम्मो ।
एवं पजा पेच्च परमिह लोके, सकम्मुना हज्जति पापधम्मो ॥

७८७:“कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा, विरूपरूपेण मथेन्ति चित्तं ।
आदीनवं कामगुणेषु दिस्वा, तस्मा अहं पब्बजितोमिह राज ॥

७८८:“दुमप्फलानीव पतन्ति माणवा, दहरा च वुड्ढा च सरीरभेदा ।
एतम्पि दिस्वा पब्बजितोमिह राज, अपण्णकं सामञ्जमेव सेय्यो ॥

७८९:“सद्वायाहं पब्बजितो, उपेतो जिनसासने ।
अवज्झा मय्हं पब्बज्जा, अनणो भुज्जामि भोजनं ॥

७९०:“कामे आदित्ततो दिस्वा, जातरूपानि सत्थतो ।
गब्भवोक्कन्तितो दुक्खं, निरयेसु महब्भयं ॥

७९१:“एतमादीनवं जत्वा, संवेगं अलभिं तदा ।
सोहं विद्धो तदा सन्तो, सम्पत्तो आसवक्खयं ॥

७९२:“परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥

७९३:“यस्सत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो”ति ॥

... रट्टपालो थेरो... ।

५. मालुक्यपुत्तत्थेरगाथा

७९४[सं० नि० ४.९५] “रूपं दिस्वा सति मुड्ढा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तञ्च अज्झोस्स तिड्ढति ॥

७९५:“तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका रूपसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बानं [निब्बानं (सी०)] वुच्चति ॥

७९६:“सद्वं सुत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस्स तिट्ठति ॥

७९७:“तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका सद्वसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बान वुच्चति ॥

७९८:“गन्धं घत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस्स तिट्ठति ॥

७९९:“तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका गन्धसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बान वुच्चति ॥

८००:“रसं भोत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस्स तिट्ठति ॥

८०१:“तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका रससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बान वुच्चति ॥

८०२:“फस्सं फुस्स सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस्स तिट्ठति ॥

८०३:“तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका फस्ससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बान वुच्चति ॥

८०४:“धम्मं जत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तच्च अज्झोस्स तिट्ठति ॥

८०५:“तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका धम्मसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बान वुच्चति ॥

८०६:“न सो रज्जति रूपेसु, रूपं दिस्वा पतिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति, तच्च नाज्झोस्स तिट्ठति ॥

८०७. “यथास्स पस्सतो रूपं, सेवतो चापि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८०८. “न सो रज्जति सद्देषु, सद्दं सुत्वा पतिस्सतो ।
 विरत्तचित्तो वेदेति, तज्ज नाज्झोस्स तिड्ढति ॥

८०९. “यथास्स सुणतो सद्दं, सेवतो चापि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१०. “न सो रज्जति गन्धेषु, गन्धं घत्वा पतिस्सतो ।
 विरत्तचित्तो वेदेति, तज्ज नाज्झोस्स तिड्ढति ॥

८११. “यथास्स घायतो गन्धं, सेवतो चापि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१२. “न सो रज्जति रसेषु, रसं भोत्वा पतिस्सतो ।
 विरत्तचित्तो वेदेति, तज्ज नाज्झोस्स तिड्ढति ॥

८१३. “यथास्स सायरतो रसं, सेवतो चापि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१४. “न सो रज्जति फस्सेषु, फस्सं फुस्स पतिस्सतो ।
 विरत्तचित्तो वेदेति, तज्ज नाज्झोस्स तिड्ढति ॥

८१५. “यथास्स फुसतो फस्सं, सेवतो चापि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१६. “न सो रज्जति धम्मेषु, धम्मं जत्वा पतिस्सतो ।
 विरत्तचित्तो वेदेति, तज्ज नाज्झोस्स तिड्ढति ॥

८१७. “यथास्स विजानतो धम्मं, सेवतो चापि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।

एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति” ॥

... मालुक्यपुत्तो थेरो... ।

६. सेलत्थेरगाथा

८१८. “परिपुण्णकायो सुरुचि, सुजातो चारुदस्सनो ।

सुवण्णवण्णोसि भगवा, सुसुक्कदाठोसि वीरियवा [सुसुक्कदाठो विरीयवा (सी०)] ॥

८१९. “नरस्स हि सुजातस्स, ये भवन्ति वियज्जना ।

सब्बे ते तव कायस्मिं, महापुरिसलक्खणा ॥

८२०. “पसन्ननेत्तो सुमुखो, ब्रह्मा उज्जु पतापवा ।

मज्झे समणसङ्घस्स, आदिच्चोव विरोचसि ॥

८२१. “कल्याणदस्सनो भिक्खु, कञ्चनसन्निभत्तचो ।

किं ते समणभावेन, एवं उत्तमवण्णिनो ॥

८२२. “राजा अरहसि भवितुं, चक्कवत्ती रथेसभो ।

चातुरन्तो विजितावी, जम्बुसण्डस्स [जम्बुमण्डस्स (क०)] इस्सरो ॥

८२३. “खत्तिया भोगी राजानो [भोगा राजानो (सी० क०), भोजराजानो (स्या०)], अनुयन्ता भवन्ति ते ।

राजाभिराजा [राजाधिराजा (सी० क०)] मनुजिन्दो, रज्जं कारेहि गोतम” ॥

८२४. “राजाहमस्मि सेल, (सेलाति भगवा) धम्मराजा अनुत्तरो ।

धम्मेन चक्कं वत्तेमि, चक्कं अण्णटिवत्तियं” ॥

८२५. “सम्बुद्धो पटिजानासि, (इति सेलो ब्राह्मणो) धम्मराजा अनुत्तरो ।

“धम्मेन चक्कं वत्तेमि”, इति भासथ गोतम ॥

८२६. “को नु सेनापति भोतो, सावको सत्थुरन्वयो [अन्वयो (सी०)] ।

को तेतमनुवत्तेति, धम्मचक्कं पवत्तितं” ॥

८२७. “मया पवत्तितं चक्कं, (सेलाति भगवा) धम्मचक्कं अनुत्तरं ।

सारिपुत्तो अनुवत्तेति, अनुजातो तथागतं ॥

८२८. “अभिज्जेय्यं अभिज्जातं, भावेतब्बञ्च भावितं ।

पहातब्बं पहीनं मे, तस्मा बुद्धोस्मि ब्राह्मण ॥

८२९. “विनयस्सु मयि कङ्खं, अधिमुञ्चस्सु ब्राह्मण ।
दुल्लभं दस्सनं होति, सम्बुद्धानं अभिण्हसो ॥
८३०. “येसं वे दुल्लभो लोके, पातुभावो अभिण्हसो ।
सोहं ब्राह्मण बुद्धोस्मि, सल्लकत्तो [सल्लकन्तो (सी०)] अनुत्तरो ॥
८३१. “ब्रह्मभूतो अतितुलो, मारसेनप्पमद्दनो ।
सब्बामित्ते वसे [वसी (स्या० क०, म० नि० २.३९९; सु० नि० ९६६)] कत्वा, मोदामि अकुतोभयो” ॥
८३२. “इदं भोन्तो निसामेथ, यथा भासति चक्खुमा ।
सल्लकत्तो महावीरो, सीहोव नदती वने ॥
८३३. “ब्रह्मभूतं अतितुलं, मारसेनप्पमद्दनं ।
को दिस्वा नप्पसीदेय्य, अपि कण्हाभिजातिको ॥
८३४. “यो मं इच्छति अन्वेतु, यो वा निच्छति गच्छतु ।
इधाहं पब्बजिस्सामि, वरपञ्जस्स सन्तिके” ॥
८३५. “एतं चे रुच्चति भोतो, सम्मासम्बुद्धसासनं ।
मयम्पि पब्बजिस्सामि, वरपञ्जस्स सन्तिके ॥
८३६. “ब्राह्मणा तिसता इमे, याचन्ति पञ्जलीकता ।
‘ब्रह्मचरियं चरिस्साम, भगवा तव सन्तिके’” ॥
८३७. “स्वाखातं ब्रह्मचरियं, (सेलाति भगवा) सन्दिट्टिकमकालिकं ।
यत्थ अमोघा पब्बज्जा, अप्पमत्तस्स सिक्खतो” ॥
८३८. “यं तं सरणमागम्ह [सरणमागम्म (सब्बत्थ)], इतो अट्ठमे [अट्ठमि (स्या० क०)] चक्खुम ।
सत्तरत्तेन भगवा, दन्ताम्ह तव सासने ॥
८३९. “तुवं बुद्धो तुवं सत्था, तुवं माराभिभू मुनि ।
तुवं अनुसये छेत्वा, तिण्णो तारेसिमं पजं ॥
८४०. “उपधी ते समतिक्कन्ता, आसवा ते पदालिता ।
सीहोव अनुपादानो, पहीनभयभेरवो ॥
८४१. “भिक्खवो तिसता इमे, तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ।
पादे वीर पसारेहि, नागा वन्दन्तु सत्थुनो” ति ॥

... सेलो थेरो... ।

७. काळिगोधापुत्तभद्वित्थेरगाथा

८४२: “यातं मे हत्थिगीवाय, सुखुमा वत्था पधारिता ।

सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेचनो ॥

८४३: “सोज्ज भद्वो साततिको, उज्झापत्तागते रतो ।

झायति अनुपादानो, पुत्तो गोधाय भद्वियो ॥

८४४: “पंसुकूली साततिको, उज्झापत्तागते रतो ।

झायति अनुपादानो, पुत्तो गोधाय भद्वियो ॥

८४५: “पिण्डपाती साततिको...पे०... ॥

८४६: “तेचीवरी साततिको...पे०... ॥

८४७: “सपदानचारी साततिको...पे०... ॥

८४८: “एकासनी साततिको...पे०... ॥

८४९: “पत्तपिण्डी साततिको...पे०... ॥

८५०: “खलुपच्छाभत्ती साततिको...पे०... ॥

८५१: “आरज्जिको साततिको...पे०... ॥

८५२: “रुक्खमूलिको साततिको...पे०... ॥

८५३: “अब्भोकासी साततिको...पे०... ॥

८५४: “सोसानिको साततिको...पे०... ॥

८५५: “यथासन्थतिको साततिको...पे०... ॥

८५६: “नेसज्जिको साततिको...पे०... ॥

८५७: “अप्पिच्छो साततिको...पे०... ॥

८५८: “सन्तुट्ठो साततिको...पे०... ॥

८५९: “पविवित्तो साततिको...पे०... ॥

८६०: “असंसट्ठो साततिको...पे०... ॥

८६१: “आरद्धवीरियो साततिको...पे०... ॥

८६२: “हित्वा सतपलं कंसं, सोवण्णं सतराजिकं ।

अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतियाभिसेचनं ॥

८६३: “उच्चै मण्डलिपाकारे, दळ्हमट्टालकोट्टके ।

रक्खितो खग्गहत्थेहि, उत्तसं विहरिं पुरे ॥

८६४:“सोज्ज भद्दो अनुत्रासी, पहीनभयभेरवो ।
झायति वनमोगय्ह, पुत्तो गोधाय भद्दियो ॥

८६५:“सीलक्खन्धे पतिट्ठाय, सतिं पज्जञ्च भावयं ।
पापुणिं अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खय”न्ति ॥

... भद्दियो काळिगोधाय पुत्तो थेरो... ।

८. अङ्गुलिमालत्थेरगाथा

८६६:“गच्छं वदेसि समण ‘ट्ठितोमिह’, ममञ्च ब्रूसि ठितमट्ठितोति ।
पुच्छामि तं समण एतमत्थं, ‘कथं ठितो त्वं अहमट्ठितोमिह’” ॥

८६७:“ठितो अहं अङ्गुलिमाल सब्बदा, सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्डं ।
तुवञ्च पाणेसु असञ्जतोसि, तस्मा ठितोहं तुवमट्ठितोसि” ॥

८६८:“चिरस्सं वत मे महितो महेसी, महावनं समणो पच्चपादि [पच्चुपादि (सब्बत्थ)] ।
सोहं चजिस्सामि सहस्सपापं, सुत्वान गाथं तव धम्मयुत्तं” ॥

८६९:इच्चेव चोरो असिमावुधञ्च, सोब्भे पपाते नरके अन्वकासि [अकिरि (म० नि० २.३४९)] ।
अवन्दि चोरो सुगतस्स पादे, तत्थेव पब्बज्जमयाचि बुद्धं ॥

८७०:बुद्धो च खो कारुणिको महेसि, यो सत्था लोकस्स सदेवकस्स ।
‘तमेहि भिक्खू’ति तदा अवोच, एसेव तस्स अहु भिक्खुभावो ॥

८७१:“यो च पुब्बे पमज्जित्वा, पच्छा सो नप्पमज्जति ।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तोव चन्दिमा ॥

८७२:“यस्स पापं कतं कम्मं, कुसलेन पिधीयति [पिथीयति (सी० स्या०)] ।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तोव चन्दिमा ॥

८७३:“यो हवे दहरो भिक्खु, युज्जति बुद्धसासने ।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तोव चन्दिमा ॥

८७४:दिसा हि (स्या० क०, म० नि० २.३५२)] “दिसापि मे धम्मकथं सुणन्तु, दिसापि मे युज्जन्तु बुद्धसासने ।
दिसापि मे ते मनुजे भजन्तु, ये धम्ममेवादपयन्ति सन्तो ॥

८७५:दिसा हि मे खन्तिवादानं, अविरोधप्पसंसिनं ।

सुणन्तु धम्मं कालेन, तच्च अनुविधीयन्तु ॥

८७६: “न हि जातु सो ममं हिंसे, अज्जं वा पन किञ्चनं [कञ्चिनं (सी० स्या०), कञ्चनं (?)] ।
पप्पुय्य परमं सन्तिं, रक्खेय्य तसथावरे ॥

८७७: [थेरगा० १९] “उदकज्झि नयन्ति नेत्तिका, उसुकारा नमयन्ति [दमयन्ति (क०)] तेजनं ।
दारुं नमयन्ति [दमयन्ति (क०)] तच्छका, अत्तानं दमयन्ति पण्डिता ॥

८७८: “दण्डेनेके दमयन्ति, अङ्कुसेभि कसाहि च ।
अदण्डेन असत्थेन, अहं दन्तोमि तादिना ॥

८७९: “अहिंसकोति मे नामं, हिंसकस्स पुरे सतो ।
अज्जाहं सच्चनामोमि, न नं हिंसामि किञ्चनं [कञ्चिनं (सी० स्या०), कञ्चनं (?)] ॥

८८०: “चोरो अहं पुरे आसिं, अङ्गुलिमालोति विस्सुतो ।
वुह्ममानो महोघेन, बुद्धं सरणमागमं ॥

८८१: “लोहितपाणि पुरे आसिं, अङ्गुलिमालोति विस्सुतो ।
सरणगमनं पस्स, भवनेत्ति समूहता ॥

८८२: “तादिसं कम्मं कत्वान, बहुं दुग्गतिगामिनं ।
फुट्ठो कम्मविपाकेन, अनणो भुज्जामि भोजनं ॥

८८३: “पमादमनुयुज्जन्ति, बाला दुम्मेधिनो जना ।
अप्पमादच्च मेधावी, धनं सेट्ठं रक्खति ॥

८८४: “मा पमादमनुयुज्जेथ, मा कामरतिसन्थवं [सन्थवं (क०)] ।
अप्पमत्तो हि ज्ञायन्तो, पप्पोति परमं सुखं ॥

८८५: “स्वागतं नापगतं, नेतं दुम्मन्तितं मम ।
सविभत्तेसु धम्मेषु, यं सेट्ठं तदुपागमं ॥

८८६: “स्वागतं नापगतं, नेतं दुम्मन्तितं मम ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

८८७: “अरज्जे रुक्खमूले वा, पब्बतेसु गुहासु वा ।
तत्थ तत्थेव अट्ठासिं, उब्बिग्गमनसो तदा ॥

८८८. “सुखं सयामि ठायामि, सुखं कप्पेमि जीवितं ।
अहत्थपासो मारस्स, अहो सत्थानुकम्पितो ॥

८८९. “ब्रह्मजच्चो पुरे आसिं, उदिच्चो उभतो अहु ।
सोज्ज पुत्तो सुगतस्स, धम्मराजस्स सत्थुनो ॥

८९०. “वीततण्हो अनादानो, गुत्तद्वारो सुसंवृतो ।
अघमूलं वधित्वान, पत्तो मे आसवक्खयो ॥

८९१. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता”ति ॥

... अङ्गुलिमालो थैरो... ।

९. अनुरुद्धत्थेरगाथा

८९२. “पहाय मातापितरो, भगिनी जातिभातरो ।
पञ्च कामगुणे हित्वा, अनुरुद्धोव ज्ञायतु ॥

८९३. “समेतो नच्चगीतेहि, सम्मताळप्पबोधनो ।
न तेन सुद्धिमज्झगं [सुद्धिमज्झगा (सी० क०), सुद्धिमज्झगमा (स्या०)], मारस्स विसये रतो ॥

८९४. “एतज्च समतिक्कम्म, रतो बुद्धस्स सासने ।
सब्बोधं समतिक्कम्म, अनुरुद्धोव ज्ञायति ॥

८९५. “रूपा सद्दा रसा गन्धा, फोडुब्बा च मनोरमा ।
एते च समतिक्कम्म, अनुरुद्धोव ज्ञायति ॥

८९६. “पिण्डपातपटिक्कन्तो, एको अदुतियो मुनि ।
एसति पंसुकूलानि, अनुरुद्धो अनासवो ॥

८९७. “विचिनी अग्गही धोवि, रजयी धारयी मुनि ।
पंसुकूलानि मतिमा, अनुरुद्धो अनासवो ॥

८९८. “महिच्छो च असन्तुट्ठो, संसट्ठो यो च उद्धतो ।
तस्स धम्मा इमे होन्ति, पापका संकिलेसिका ॥

८९९. “सतो च होति अप्पिच्छो, सन्तुट्ठो अविघातवा ।

पविवेकरतो वित्तो, निच्चमारद्धवीरियो ॥

९००. “तस्स धम्मा इमे होन्ति, कुसला बोधिपक्खिका ।
अनासवो च सो होति, इति वुत्तं महेसिना ॥

९०१. “मम सङ्कप्पमज्जाय, सत्था लोके अनुत्तरो ।
मनोमयेन कायेन, इद्धिया उपसङ्कमि ॥

९०२. “यदा मे अहु सङ्कप्पो, ततो उत्तरि देसयि ।
निप्पपञ्चरतो बुद्धो, निप्पपञ्चमदेसयि ॥

९०३. “तस्साहं धम्ममज्जाय, विहासिं सासने रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

९०४. “पञ्चपज्जासवस्सानि, यतो नेसज्जिको अहं ।
पञ्चवीसतिवस्सानि, यतो मिद्धं समूहतं ॥

९०५. [दी० नि० २.२२२] “नाहु अस्सासपस्सासा, ठितचित्तस्स तादिनो ।
अनेजो सन्तिमारब्भ, चक्खुमा परिनिब्बुतो ॥

९०६. [दी० नि० २.२२२] “असल्लीनेन चित्तेन, वेदनं अज्झवासयि ।
पज्जोतस्सेव निब्बानं, विमोक्खो चेतसो अहु ॥

९०७. “एते पच्छिमका दानि, मुनिनो फस्सपञ्चमा ।
नाज्जे धम्मा भविस्सन्ति, सम्बुद्धे परिनिब्बुते ॥

९०८. “नत्थि दानि पुनावासो, देवकायस्मि जालिनि ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥

९०९. “यस्स मुहुत्तेन सहस्सधा, लोको संविदितो सब्रह्मकप्पो ।
वसी इद्धिगुणे चुतूपपाते, काले पस्सति देवता स भिक्खु [सभिक्खुनो (सी० क०)] ॥

९१०. “अन्नभारो [अन्नहारो (सी०)] पुरे आसिं, दलिद्वो घासहारको ।
समणं पटिपादेसिं, उपरिट्ठं यसस्सिनं ॥

९११. “सोम्हि सक्ककुले जातो, अनुरुद्धोति मं विदू ।
उपेतो नच्चगीतेहि, सम्मताळप्पबोधनो ॥

११२. “अथद्वसांसि सम्बुद्धं, सत्थारं अकुतोभयं ।
तस्मिं चित्तं पसादेत्वा, पब्बजिं अनगारियं ॥

११३. “पुब्बेनिवासं जानामि, यत्थ मे वुसितं पुरे ।
तावतिंसेसु देवेसु, अट्ठासिं सक्कजातिया [सतजातिया (सी०)] ॥

११४. “सत्तक्खत्तुं मनुस्सिन्दो, अहं रज्जमकारयिं ।
चातुरन्तो विजितावी, जम्बुसण्डस्स इस्सरो ।
अदण्डेन असत्थेन, धम्मेन अनुसासयिं ॥

११५. “इतो सत्त ततो सत्त, संसारानि चतुदस ।
निवासमभिजानिस्सं, देवलोके ठिता तदा ॥

११६. “पञ्चङ्गिके समाधिम्हि, सन्ते एकोदिभाविते ।
पटिप्पस्सद्धिलद्धम्हि, दिब्बचक्खु विसुज्झि मे ॥

११७. “चुतूपपातं जानामि, सत्तानं आगतिं गतिं ।
इत्थभावज्जथाभावं, झाने पञ्चङ्गिके ठितो ॥

११८. “परिचिण्णो मया सत्था...पे०... भवनेत्ति समूहता ॥

११९. “वज्जीनं वेळुवगामे, अहं जीवितसङ्खया ।
हेट्ठतो वेळुगुम्बस्मिं, निब्बायिस्सं अनासवो”ति ॥

... अनुरुद्धो थेरो... ।

१०. पारापरियत्थेरगाथा

१२०. समणस्स अहु चिन्ता, पुप्फितम्हि महावने ।
एकगगस्स निसिन्नस्स, पविवित्तस्स झायिनो ॥

१२१. “अज्जथा लोकनाथम्हि, तिठन्ते पुरिसुत्तमे ।
इरियं आसि भिक्खूनं, अज्जथा दानि दिस्सति ॥

१२२. “सीतवातपरित्तानं, हिरिकोपीनछादनं ।
मत्तट्ठियं अभुज्जिंसु, सन्तुट्ठा इतरीतरे ॥

१२३. “पणीतं यदि वा लूखं, अप्पं वा यदि वा बहुं ।
यापनत्थं अभुज्जिंसु, अगिद्धा नाधिमुच्छिता ॥

१२४: “जीवितानं परिकखारे, भेसज्जे अथ पच्चये ।
न बाळ्हं उस्सुका आसुं, यथा ते आसवक्खये ॥

१२५: “अरज्जे रुक्खमूलेसु, कन्दरासु गुहासु च ।
विवेकमनुबूहन्ता, विहंसु तप्परायना ॥

१२६: “नीचा निविट्ठा सुभरा, मुदू अत्थद्धमानसा ।
अब्बासेका अमुखरा, अत्थचिन्ता वसानुगा ॥

१२७: “ततो पासादिकं आसि, गतं भुत्तं निसेवितं ।
सिनिद्धा तेलधाराव, अहोसि इरियापथो ॥

१२८: “सब्बासवपरिक्खीणा, महाझायी महाहिता ।
निब्बुता दानि ते थेरा, परित्ता दानि तादिसा ॥

१२९: “कुसलानञ्च धम्मानं, पज्जाय च परिक्खया ।
सब्बाकारवरूपेतं, लुज्जते जिनसासनं ॥

१३०: “पापकानञ्च धम्मानं, किलेसानञ्च यो उतु ।
उपट्ठिता विवेकाय, ये च सद्धम्मसेसका ॥

१३१: “ते किलेसा पवट्ठन्ता, आविसन्ति बहुं जनं ।
कीळन्ति मज्जे बालेहि, उम्मत्तेहि व रक्खसा ॥

१३२: “किलेसेहाभिभूता ते, तेन तेन विधाविता ।
नरा किलेसवत्थूसु, ससङ्गामेव घोसिते ॥

१३३: “परिच्चजित्वा सद्धम्मं, अज्जमज्जेहि भण्डरे ।
दिट्ठिगतानि अन्वेन्ता, इदं सेय्योति मज्जरे ॥

१३४: “धनञ्च पुत्तं भरियञ्च, छट्ठयित्वान निग्गता ।
कटच्छुभिकखहेतूपि, अकिच्छानि निसेवरे ॥

१३५: “उदरावदेहकं भुत्वा, सयन्तुत्तानसेय्यका ।
कथं वत्तेन्ति [कथा वट्ठेन्ति (सी० क०)] पटिबुद्धा, या कथा सत्थुगरहिता ॥

१३६: “सब्बकारुकसिप्पानि, चित्तिं कत्वान [चित्तीकत्वान (सी०), चित्तं कत्वान (स्या०)] सिक्खरे ।
अवूपसन्ता अज्झत्तं, सामज्जत्थोति अच्छति [तिरिज्जति (?)] ॥

१३७: “मत्तिकं तेलचुण्णञ्च, उदकासनभोजनं ।

गिहीनं उपनामेन्ति, आकङ्क्षन्ता बहुतरं ॥

९३८: “दन्तपोनं कपित्थञ्च, पुष्पं खादनियानि च ।
पिण्डपाते च सम्पन्ने, अम्बे आमलकानि च ॥

९३९: “भेसज्जेसु यथा वेज्जा, किच्चाकिच्चे यथा गिही ।
गणिकाव विभूसायं, इस्सरे खत्तिया यथा ॥

९४०: “नेकतिका वञ्चनिका, कूटसक्खी अपाटुका ।
बहूहि परिकप्पेहि, आमिसं परिभुज्जरे ॥

९४१: “लेसकप्पे परियाये, परिकप्पेनुधाविता ।
जीविकत्था उपायेन, सङ्कट्टन्ति बहुं धनं ॥

९४२: “उपट्ठापेन्ति परिसं, कम्मतो नो च धम्मतो ।
धम्मं परेसं देसेन्ति, लाभतो नो च अत्थतो ॥

९४३: “सङ्गलाभस्स भण्डन्ति, सङ्गतो परिबाहिरा ।
परलाभोपजीवन्ता, अहिरीका न लज्जरे ॥

९४४: “नानुयुत्ता तथा एके, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
सम्भावनंयेविच्छन्ति, लाभसक्कारमुच्छिता ॥

९४५: “एवं नानप्पयातम्हि, न दानि सुकरं तथा ।
अफुसितं वा फुसितुं, फुसितं वानुरक्खितुं ॥

९४६: “यथा कण्टकट्टानम्हि, चरेय्य अनुपाहनो ।
सतिं उपट्ठपेत्त्वान, एवं गामे मुनी चरे ॥

९४७: “सरित्वा पुब्बके योगी, तेसं वत्तमनुस्सरं ।
किञ्चापि पच्छिमो कालो, फुसेय्य अमतं पदं ॥

९४८: “इदं वत्त्वा सालवने, समणो भावितिन्द्रियो ।
ब्राह्मणो परिनिब्बायी, इसि खीणपुनब्भवो”ति ॥

... पारापरियो [पारासरियो (स्या०)] थेरो... ।

वीसतिनिपातो निद्रितो ।

ततुद्धानं —

अधिमुत्तो पारापरियो, तेलकानि रट्टपालो ।
मालुक्यसेलो भद्वियो, अङ्गुलि दिब्बचक्खुको ॥

पारापरियो दसेते, वीसम्हि परिकित्तिता ।
गाथायो द्वे सता होन्ति, पञ्चतालीस [२४४ गाथायोयेव दिस्सन्ति] उत्तरिन्ति ॥

१७. तिसनिपातो

१. फुस्सत्थेरगाथा

१४९ प्रासादिके बहू दिस्वा, भावितत्ते सुसंवुते ।
इसि पण्डरसगोत्तो [पण्डरस्स गोत्तो (सी०)], अपुच्छि फुस्ससव्हयं ॥

१५०: “किंछन्दा किमधिप्पाया, किमाकप्पा भविस्सरे ।
अनागतम्हि कालम्हि, तं मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥

१५१: “सुणोहि वचनं मय्हं, इसिपण्डरसव्हय ।
सक्कच्चं उपधारेहि, आचिक्खिस्साम्यनागतं ॥

१५२: “कोधना उपनाही च, मक्खी थम्भी सठा बहू ।
उस्सुकी नानावादा च, भविस्सन्ति अनागते ॥

१५३: “अज्जातमानिनो धम्मे, गम्भीरे तीरगोचरा ।
लहुका अगरु धम्मे, अज्जमज्जमगारवा ॥

१५४: “बहू आदीनवा लोके, उप्पज्जिस्सन्त्यनागते ।
सुदेसितं इमं धम्मं, किलेसेस्सन्ति [किलेसिस्सन्ति (सी०), किलिसिस्सन्ति (स्या० क०)] दुम्मती ॥

१५५: “गुणहीनापि सङ्गम्हि, वोहरन्ता विसारदा ।
बलवन्तो भविस्सन्ति, मुखरा अस्सुताविनो ॥

१५६: “गुणवन्तोपि सङ्गम्हि, वोहरन्ता यथात्थतो ।
दुब्बला ते भविस्सन्ति, हिरीमना अनत्थिका ॥

१५७: “रजतं जातरूपञ्च, खेतं वत्थुमजेळकं ।
दासिदासञ्च दुम्मेधा, सादियिस्सन्त्यनागते ॥

१५८: “उज्झानसज्जिनो बाला, सीलेसु असमाहिता ।
उन्नळा विचरिस्सन्ति, कलहाभिरता मगा ॥

१५९: “उद्धता च भविस्सन्ति, नीलचीवरपारुता ।
कुहा थद्धा लपा सिङ्गी, चरिस्सन्त्यरिया विय ॥

१६०: “तेलसण्ठेहि केसेहि, चपला अज्जनक्खिका ।
रथियाय गमिस्सन्ति, दन्तवण्णिकपारुता ॥

१६१: “अजेगुच्छं विमुत्तेहि, सुरत्तं अरहद्धजं ।
जिगुच्छिस्सन्ति कासावं, ओदातेसु समुच्छिता [ओदाते सुसमुच्छिता (सी०)] ॥

१६२: “लाभकामा भविस्सन्ति, कुसीता हीनवीरिया ।
किच्छन्ता वनपत्थानि, गामन्तेसु वसिस्सरे ॥

१६३: “ये ये लाभं लभिस्सन्ति, मिच्छाजीवरता सदा ।
ते तेव अनुसिक्खन्ता, भजिस्सन्ति असंयता ॥

१६४: “ये ये अलाभिनो लाभं, न ते पुज्जा भविस्सरे ।
सुपेसलेपि ते धीरे, सेविस्सन्ति न ते तदा ॥

१६५: “मिलक्खुरजनं रत्तं [पिलक्खुरजनं रत्तं (?)], गरहन्ता सकं धजं ।
तित्थियानं धजं केचि, धारिस्सन्त्यवदातकं ॥

१६६: “अगारवो च कासावे, तदा तेसं भविस्सति ।
पटिसङ्घा च कासावे, भिक्खूनं न भविस्सति ॥

१६७: “अभिभूतस्स दुक्खेन, सल्लविद्धस्स रुप्पतो ।
पटिसङ्घा महाघोरा, नागस्सासि अचिन्तिया ॥

१६८: “छद्दन्तो हि तदा दिस्वा, सुरत्तं अरहद्धजं ।
तावदेव भणी गाथा, गजो अत्थोपसंहिता” ॥

१६९: [ध० प० ९; जा० १.२.१४१; १.१६.१२२] “अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिधस्सति [परिदहिस्सति (सी० स्या०)] ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ॥

१७०: “यो च वन्तकासावस्स, सीलेसु सुसमाहितो ।

उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहति ॥

९७१:“विपन्नसीलो दुम्मेधो, पाकटो कामकारियो ।
विब्भन्तचित्तो निस्सुक्को, न सो कासावमरहति ॥

९७२:“यो च सीलेन सम्पन्नो, वीतरागो समाहितो ।
ओदातमनसङ्कप्पो, स वे कासावमरहति ॥

९७३:“उद्धतो उन्नळो बालो, सीलं यस्स न विज्जति ।
ओदातकं अरहति, कासावं किं करिस्सति ॥

९७४:“भिक्षू च भिक्षुनियो च, दुट्ठचित्ता अनादरा ।
तादीनं मेत्तचित्तानं, निग्गण्हिस्सन्त्यनागते ॥

९७५:“सिक्खापेन्तापि थेरेहि, बाला चीवरधारणं ।
न सुणिस्सन्ति दुम्मेधा, पाकटा कामकारिया ॥

९७६:“ते तथा सिक्खिता बाला, अज्जमज्जं अगारवा ।
नादियिस्सन्तुपज्झाये, खळुङ्को विय सारथिं ॥

९७७:“एवं अनागतद्धानं, पटिपत्ति भविस्सति ।
भिक्षूनं भिक्षुनीनञ्च, पत्ते कालमिह पच्छिमे ॥

९७८:“पुरा आगच्छते एतं, अनागतं महब्भयं ।
सुब्बचा होथ सखिला, अज्जमज्जं सगारवा ॥

९७९:“मेत्तचित्ता कारुणिका, होथ सीलेसु संवुता ।
आरद्धवीरिया पहितत्ता, निच्चं दळ्हपरक्कमा ॥

९८०:“पमादं भयतो दिस्वा, अप्पमादञ्च खेमतो ।
भावेथद्वङ्गिकं मगं, फुसन्ता अमतं पद’न्ति ॥

... फुस्सो थेरो... ।

२. सारिपुत्तथेरगाथा

९८१:“यथाचारी यथासतो सतीमा, यतसङ्कप्पज्झायि अप्पमत्तो ।
अज्झत्तरतो समाहिततो, एको सन्तुसितो तमाहु भिक्षुं ॥

१८२. “अल्लं सुखं वा भुञ्जन्तो, न बाळ्हं सुहितो सिया ।
ऊनूदरो मिताहारो, सतो भिक्खु परिब्बजे ॥

१८३. “चत्तारो पञ्च आलोपे, अभुत्वा उदकं पिवे ।
अलं फासुविहाराय, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

१८४. “कप्पियं तं चे छादेति, चीवरं इदमत्थिकं [इदमत्थितं (सी०)] ।
अलं फासुविहाराय, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

१८५. “पल्लङ्केन निसिन्नस्स, जण्णुके नाभिवस्सति ।
अलं फासुविहाराय, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

१८६. [सं० नि० ४.२५३; इतिवु० ५३] “यो सुखं दुखतो अद्द, दुक्खमद्दक्खि सल्लतो ।
उभयन्तरेन [उभयमन्तरे (सी०)] नाहोसि, केन लोकस्मि किं सिया ॥

१८७. “मा मे कदाचि पापिच्छो, कुसीतो हीनवीरियो ।
अप्पस्सुतो अनादरो, केन लोकस्मि किं सिया ॥

१८८. “बहुस्सुतो च मेधावी, सीलेसु सुसमाहितो ।
चेतोसमथमनुयुत्तो, अपि मुद्दनि तिड्डुतु ॥

१८९. “यो पपञ्चमनुयुत्तो, पपञ्चाभिरतो मगो ।
विराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनुत्तरं ॥

१९०. “यो च पपञ्चं हित्वान, निप्पपञ्चपथे रतो ।
आराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनुत्तरं ॥

१९१. [ध० प० ९८] “गामे वा यदि वारज्जे, निन्ने वा यदि वा थले ।
यत्थ अरहन्तो विहरन्ति, तं भूमिरामण्येयकं ॥

१९२. “रमणीयानि अरज्जानि, यत्थ न रमती जनो ।
वीतरागा रमिस्सन्ति, न ते कामगवेसिनो ॥

१९३. [ध० प० ७६] “निधीनं पवत्तारं, यं पस्से वज्जदस्सिनं ।
निग्गह्वादिं मेधाविं, तादिसं पण्डितं भजे ।
तादिसं भजमानस्स, सेय्यो होति न पापियो ॥

१९४. [ध० प० ७७] “ओवदेय्यानुसासेय्य, असब्भा च निवारये ।

सतजिह सो पियो होति, असतं होति अपियो ॥

११५: “अज्जस्स भगवा बुद्धो, धम्मं देसेसि चक्खुमा ।
धम्मे देसियमानमिह, सोतमोर्धेसिमत्थिको ।
तं मे अमोघं सवनं, विमुत्तोमिह अनासवो ॥

११६: “नेव पुब्बेनिवासाय, नपि दिब्बस्स चक्खुनो ।
चेतोपरियाय इन्द्रिया, चुतिया उपपत्तिया ।
सोतधातुविसुद्धिया, पणिधी मे न विज्जति [कथा० ३७८] ॥

११७: “रुक्खमूलं न निस्साय, मुण्डो सङ्घाटिपारुतो ।
पज्जाय उत्तमो थेरो, उपतिस्सोव [उपतिस्सो च (सी० क०)] ज्ञायति ॥

११८: “अवितक्कं समापन्नो, सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हीभावेन, उपेतो होति तावदे ॥

११९: [उदा० २४] “यथापि पब्बतो सेलो, अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु, पब्बतोव न वेधति ॥

१०००: अनङ्गणस्स पोसस्स, निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स, अब्भमत्तं खायति ॥

१००१: नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
निक्खिपिस्सं इमं कायं, सम्पजानो पतिस्सतो ॥

१००२: नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालञ्च पटिकङ्खामि, निब्बिसं भतको यथा ॥

१००३: उभयेन मिदं मरणमेव, नामरणं पच्छा वा पुरे वा ।
पटिपज्जथ मा विनस्सथ, खणो वो मा उपच्चगा ॥

१००४: नगरं यथा पच्चन्तं, गुत्तं सन्तरबाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वो मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति, निरयमिह समप्पिता ॥

१००५: उपसन्तो उपरतो, मन्तभाणी [मत्तभाणी (सी०)] अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे, दुमपत्तं मालुतो ॥

- १००६:उपसन्तो उपरतो, मन्तभाणी अनुद्धतो ।
अप्पासि [अब्बहि (स्या०), अभासि (?)] पापके धम्मे, दुमपत्तंव मालुतो ॥
- १००७:उपसन्तो अनायासो, विप्पसन्नो अनाविलो ।
कल्याणसीलो मेधावी, दुक्खस्सन्तकरो सिया ॥
- १००८:न विस्ससे एकतियेसु एवं, अगारिसु पब्बजितेसु चापि ।
साधूपि हुत्वा न असाधु होन्ति, असाधु हुत्वा पुन साधु होन्ति ॥
- १००९:कामच्छन्दो च ब्यापादो, थिनमिद्धञ्च भिक्खुनो ।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च, पज्जेते चित्तकेलिसा ॥
- १०१०:यस्स सक्करियमानस्स, असक्कारेण चूभयं ।
समाधि न विकम्पति, अप्पमादविहारिनो ॥
- १०११:तं ज्ञायिनं साततिकं, सुखुमदिट्ठिविपस्सकं ।
उपादानक्खयारामं, आहु सप्पुरिसो इति ॥
- १०१२:महासमुदो पथवी, पब्बतो अनिलोपि च ।
उपमाय न युज्जन्ति, सत्थु वरविमुत्तिया ॥
- १०१३:चक्कानुवत्तको थेरो, महाजाणी समाहितो ।
पथवापगिसमानो, न रज्जति न दुस्सति ॥
- १०१४:पज्जापारमितं पत्तो, महाबुद्धि महामति ।
अजळो जळसमानो, सदा चरति निब्बुतो ॥
- १०१५:परिचिण्णो मया सत्था...पे०... भवनेत्ति समूहता ॥
- १०१६:सम्पादेथप्पमादेन, एसा मे अनुसासनी ।
हन्दाहं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तोमिह सब्बधी'ति ॥

... सारिपुत्तो थेरो... ।

३. आनन्दत्थेरगाथा

- १०१७:पिसुणेन च कोधनेन च, मच्छरिना च विभूतनन्दिना ।
सखितं न करेय्य पण्डितो, पापो कापुरिसेन सङ्गमो ॥

- १०१८:सद्धेन च पेसलेन च, पज्जवता बहुस्सुतेन च ।
सखितं करेय्य पण्डितो, भद्दो सप्पुरिसेन सङ्गमो ॥
- १०१९:पस्स चित्तकतं बिम्बं...पे०... यस्स नत्थि धुवं ठिति ॥
१०२०:पस्स चित्तकतं बिम्बं...पे०... वत्थेहि सोभति ॥
१०२१:अलत्तककता ...पे०... नो च पारगवेसिनो ॥
१०२२:अट्टपदकता...पे०... नो च पारगवेसिनो ॥
१०२३:अज्जनीव नवा... पे०... नो च पारगवेसिनो ॥
१०२४:बहुस्सुतो चित्तकथी, बुद्धस्स परिचारको ।
पन्नभारो विसज्जुत्तो, सेय्यं कप्पेति गोतमो ॥
- १०२५:खीणासवो विसज्जुत्तो, सङ्गातीतो सुनिब्बुतो ।
धारेति अन्तिमं देहं, जातिमरणपारगू ॥
- १०२६:यस्मिं पतिट्ठिता धम्मा, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
निब्बानगमने मग्गे, सोयं तिट्ठति गोतमो ॥
- १०२७:द्वासीति बुद्धतो गण्हिं, द्वे सहस्सानि भिक्खुतो ।
चतुरासीतिसहस्सानि, ये मे धम्मा पवत्तिनो ॥
- १०२८:अप्पस्सुतायं पुरिसो, बलिबद्दोव जीरति ।
मंसानि तस्स वड्ढन्ति, पज्जा तस्स न वड्ढति ॥
- १०२९:बहुस्सुतो अप्पस्सुतं, यो सुतेनातिमज्जति ।
अन्धो पदीपधारोव, तथेव पटिभाति मं ॥
- १०३०:बहुस्सुतं उपासेय्य, सुतज्ज न विनासये ।
तं मूलं ब्रह्मचरियस्स, तस्मा धम्मधरो सिया ॥
- १०३१:पुब्बापरज्जू अत्थज्जू, निरुत्तिपदकोविदो ।
सुगगहीतज्ज गण्हाति, अत्थज्जोपपरिक्खति ॥
- १०३२:खन्त्या छन्दिकतो [खन्तिया छन्दितो (?)] होति, उस्सहित्वा तुलेति तं ।
समये सो पदहति, अज्झत्तं सुसमाहितो ॥
- १०३३:बहुस्सुतं धम्मधरं, सप्पज्जं बुद्धसावकं ।
धम्मविज्जाणमाकङ्खं, तं भजेथ तथाविधं ॥

- १०३४ बहुस्सुतो धम्मधरो, कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स, पूजनीयो बहुस्सुतो ॥
- १०३५ धम्मारामो धम्मरतो, धम्मं अनुविचिन्तयं ।
धम्मं अनुस्सरं भिक्खु, सद्धम्मा न परिहायति ॥
- १०३६ कायमच्छेरगरुनो [गरुको (सी०)], हिय्यमाने [हिय्यमानो (सी०)] अनुद्धहे ।
सरीरसुखगिद्धस्स, कुतो समणफासुता ॥
- १०३७ न पक्खन्ति दिसा सब्बा, धम्मा न पटिभन्ति मं ।
गते कल्याणमित्तम्हि, अन्धकारं व खायति ॥
- १०३८ अब्भतीतसहायस्स, अतीतगतसत्थुनो ।
नत्थि एतादिसं मित्तं, यथा कायगता सति ॥
- १०३९ ये पुराणा अतीता ते, नवेहि न समेति मे ।
स्वज्ज एकोव झायामि, वस्सुपेतोव पक्खिमा ॥
- १०४० दस्सनाय अभिक्कन्ते, नानावेरज्जके बहू ।
मा वारयित्थ सोतारो, पस्सन्तु समयो ममं ॥
- १०४१ दस्सनाय अभिक्कन्ते, नानावेरज्जके पुथु ।
करोति सत्था ओकासं, न निवारेति चक्खुमा ॥
- १०४२ प्रणवीसतिवस्सानि, सेखभूतस्स मे सतो ।
न कामसज्जा उप्पज्जि, पस्स धम्मसुधम्मतं ॥
- १०४३ प्रणवीसतिवस्सानि, सेखभूतस्स मे सतो ।
न दोससज्जा उप्पज्जि, पस्स धम्मसुधम्मतं ॥
- १०४४ प्रणवीसतिवस्सानि, भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन कायकम्मेन, छायाव अनपायिनी [अनुपायिनी (स्या० क०)] ॥
- १०४५ प्रणवीसतिवस्सानि, भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन वचीकम्मेन, छायाव अनपायिनी ॥
- १०४६ प्रणवीसतिवस्सानि, भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन मनोकम्मेन, छायाव अनपायिनी ॥

१०४७ बुद्धस्स चङ्कमन्तस्स, पिडितो अनुचङ्कमिं ।
धम्मे देसियमानमिह, जाणं मे उदपज्जथ ॥

१०४८ अहं सकरणीयोमिह, सेखो अप्पत्तमानसो ।
सत्थु च परिनिब्बानं, यो अमहं अनुकम्पको ॥

१०४९ तदासि यं भिंसनकं, तदासि लोमहंसनं ।
सब्बाकारवरूपेते, सम्बुद्धे परिनिब्बुते ॥

१०५० बहुस्सुतो धम्मधरो, कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स, आनन्दो परिनिब्बुतो ॥

१०५१ बहुस्सुतो धम्मधरो, कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सब्बस्स लोकस्स, अन्धकारे तमोनुदो ॥

१०५२ गतिमन्तो सतिमन्तो, धितिमन्तो च यो इसि ।
सद्धम्मधारको थेरो, आनन्दो रतनाकरो ॥

१०५३ परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, नत्थि दानि पुनब्भवो'ति ॥

... आनन्दो थेरो... ।

तिसनिपातो निड्डितो ।

तत्तुद्धानं —

फुस्सोपतिस्सो आनन्दो, तयोतिमे पक्कित्तिता ।
गाथायो तत्थ सङ्घाता, सतं पञ्च च उत्तरीति ।

१८. चत्तालीसनिपातो

१. महाकस्सपत्थेरगाथा

१०५४ न गणेन पुरक्खतो चरे, विमनो होति समाधि दुल्लभो ।
नानाजनसङ्गहो दुखो, इति दिस्वान गणं न रोचये ॥

१०५५ न कुलानि उपब्बजे मुनि, विमनो होति समाधि दुल्लभो ।

सो उस्सुक्को रसानुगिद्धो, अत्थं रिञ्जति यो सुखावहो ॥

१०५६:पङ्कोति हि नं अवेदयुं, यायं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्ल दुरुब्बहं, सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो ॥

१०५७:सेनासनम्हा ओरुह, नगरं पिण्डाय पाविसिं ।
भुञ्जन्तं पुरिसं कुट्ठिं, सक्कच्चं तं उपट्ठहिं ॥

१०५८:सो मे [तं (सी० क०)] पक्केन हत्थेन, आलोपं उपनामयि ।
आलोपं पक्खिपन्तस्स, अङ्गुलिं चेत्य [पेत्य (सी० क०)] छिज्जथ ॥

१०५९:कुट्टमूलञ्च [कुट्टमूलञ्च (सी० स्या०)] निस्साय, आलोपं तं अभुञ्जिसं ।
भुञ्जमाने वा भुत्ते वा, जेगुच्छं मे न विज्जति ॥

१०६०:उत्तिट्ठपिण्डो आहारो, पूतिमुत्तञ्च ओसधं ।
सेनासनं रुक्खमूलं, पंसुकूलञ्च चीवरं ।
यस्सेते अभिसम्भुत्वा [अभिभुञ्जति (?)], स वे चातुदिसो नरो ॥

१०६१:यत्थ एके विहज्जन्ति, आरुहन्ता सिलुच्चयं ।
तस्स बुद्धस्स दायादो, सम्पजानो पतिस्सतो ।
इद्धिबलेनुपत्थद्धो, कस्सपो अभिरूहति ॥

१०६२:पिण्डपातपटिक्कन्तो, सेलमारुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो, पहीनभयभेरवो ॥

१०६३:पिण्डपातपटिक्कन्तो, सेलमारुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो, डय्हमानेसु निब्बुतो ॥

१०६४:पिण्डपातपटिक्कन्तो, सेलमारुह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो, कतकिच्चो अनासवो ॥

१०६५:करेरिमालावितता, भूमिभागा मनोरमा ।
कुञ्जराभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०६६:नीलब्भवण्णा रुचिरा, वारिसीता सुचिन्धरा ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०६७:नीलब्भकूटसदिसा, कूटागारवरूपमा ।

वारणाभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०६८:अभिवुट्ठा रम्मतला, नगा इसिभि सेविता ।
अब्भुन्नदिता सिखीहि, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०६९:अलं झायितुकामस्स, पहितत्तस्स मे सतो ।
अलं मे अत्थकामस्स [अत्तकामस्स (?)], पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

१०७०:अलं मे फासुकामस्स, पहितत्तस्स भिक्खुनो ।
अलं मे योगकामस्स, पहितत्तस्स तादिनो ॥

१०७१:उमापुप्फेन समाना, गगनावब्भछादिता ।
नानादिजगणाकिण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०७२:अनाकिण्णा गहट्टेहि, मिगसङ्घनिसेविता ।
नानादिजगणाकिण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०७३:अच्छोदिका पुथुसिला, गोणङ्गुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥

१०७४:न पञ्चङ्गिकेन तुरियेन, रति मे होति तादिसी ।
यथा एकग्गचित्तस्स, सम्मा धम्मं विपस्सतो ॥

१०७५:क्रम्मं बहुकं न कारये, परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे ।
उस्सुक्को सो रसानुगिद्धो, अत्थं रिज्जति यो सुखावहो ॥

१०७६:क्रम्मं बहुकं न कारये, परिवज्जेय्य अनत्तनेय्यमेतं ।
किच्छति कायो किलमति, दुक्खितो सो समथं न विन्दति ॥

१०७७:ओट्ठप्पहतमत्तेन, अत्तानम्पि न पस्सति ।
पत्थद्धगीवो चरति, अहं सेय्योति मज्जति ॥

१०७८:असेय्यो सेय्यसमानं, बालो मज्जति अत्तानं ।
न तं विज्जू पसंसन्ति, पत्थद्धमानसं नरं ॥

१०७९:यो च सेय्योहमस्मीति, नाहं सेय्योति वा पन ।
हीनो तंसदिसो [तीनोहं सदिसो (स्या०)] वाति, विधासु न विकम्पति ॥

१०८०ःपञ्जवन्तं तथा तादिं, सीलेसु सुसमाहितं ।
चेतोसमथमनुत्तं, तज्जे विज्जू पसंसरे ॥

१०८१ःयस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्धति ।
आरका होति सद्धम्मा, नभतो पुथवी यथा ॥

१०८२ःयेसज्ज हिरि ओत्तप्पं, सदा सम्मा उपट्ठितं ।
विरूळहब्रह्मचरिया ते, तेसं खीणा पुनब्भवा ॥

१०८३ःउद्धतो चपलो भिक्खु, पंसुकूलेन पारुतो ।
कपीव सीहचम्मेन, न सो तेनुपसोभति ॥

१०८४ःअनुद्धतो अचपलो, निपको संवुत्तिन्द्रियो ।
सोभति पंसुकूलेन, सीहोव गिरिगम्भरे ॥

१०८५ःएते सम्बहुला देवा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दसदेवसहस्सानि, सब्बे ते ब्रह्मकायिका ॥

१०८६ःधम्मसेनापतिं वीरं, महाझायिं समाहितं ।
सारिपुत्तं नमस्सन्ता, तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ॥

१०८७ःनमो ते पुरिसाजज्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते नाभिजानाम, यम्पि निस्साय झायति [झायसि (क० अट्ठ०)] ॥

१०८८ः‘अच्छेरं वत बुद्धानं, गम्भीरो गोचरो सको ।
ये मयं नाभिजानाम, वालवेधिसमागता’ ॥

१०८९ःतं तथा देवकायेहि, पूजितं पूजनारहं ।
सारिपुत्तं तदा दिस्वा, कप्पिनस्स सितं अहु ॥

१०९०ःयावता बुद्धखेत्तम्हि, ठपयित्वा महामुनिं ।
धुतगुणे विसिद्धोहं, सदिसो मे न विज्जति ॥

१०९१ःपरिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥

१०९२ःन चीवरे न सयने, भोजने नुपलिम्पति ।
गोतमो अनप्पमेय्यो, मुळालपुप्फं विमलंव ।

अम्बुना नेक्खम्मनिन्नो, तिभवाभिनिस्सटो ॥

१०९३: सतिपट्टानगीवो सो, सद्दाहत्थो महामुनि ।
पज्जासीसो महाजाणी, सदा चरति निब्बुतो'ति ॥

... महाकस्सपो थेरो... ।

चत्तालीसनिपातो निट्ठितो ।

तत्तुद्धानं —

चत्तालीसनिपातम्हि, महाकस्सपसक्कयो ।
एकोव थेरो गाथायो, चत्तासील दुवेपि चाति ॥

१९. पज्जासनिपातो

१. तालपुटत्थेरगाथा

१०९४: कदा नुहं पब्बतकन्दरासु, एकाकियो अद्दुतियो विहस्सं ।
अनिच्चतो सब्बभवं विपस्सं, तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ॥

१०९५: कदा नुहं भिन्नपटन्धरो मुनि, कासाववत्थो अममो निरासो ।
रागञ्च दोसञ्च तथेव मोहं, हन्त्वा सुखी पवनगतो विहस्सं ॥

१०९६: कदा अनिच्चं वधरोगनीळं, कायं इमं मच्चुजरायुपद्दुतं ।
विपस्समानो वीतभयो विहस्सं, एको वने तं नु कदा भविस्सति ॥

१०९७: कदा नुहं भयजननिं दुखावहं, तण्हालतं बहुविधानुवत्तनिं ।
पज्जामयं तिखिणमसिं गहेत्वा, छेत्वा वसे तम्मि कदा भविस्सति ॥

१०९८: कदा नु पज्जामयमुग्गतेजं, सत्थं इसीनं सहसादियित्वा ।
मारं ससेनं सहसा भज्जिस्सं, सीहासने तं नु कदा भविस्सति ॥

१०९९: कदा नुहं सब्भि समागमेसु, दिट्ठो भवे धम्मगरूहि तादिभि ।
याथावदस्सीहि जितिन्द्रियेहि, पधानियो तं नु कदा भविस्सति ॥

११००: कदा नु मं तन्दि खुदा पिपासा, वातातपा कीटसरीसपा वा ।
न बाधयिस्सन्ति न तं गिरिब्बजे, अत्थत्थियं तं नु कदा भविस्सति ॥

- ११०१: कदा नु खो यं विदितं महेसिना, चत्तारि सच्चानि सुदुद्दसानि ।
समाहिततो सतिमा अगच्छं, पञ्जाय तं तं नु कदा भविस्सति ॥
- ११०२: कदा नु रूपे अमिते च सद्दे, गन्धे रसे फुसितब्बे च धम्मे ।
आदित्ततोहं समथेहि युत्तो, पञ्जाय दच्छं तदिदं कदा मे ॥
- ११०३: कदा नुहं दुब्बचनेन वुत्तो, ततोनिमित्तं विमनो न हेस्सं ।
अथो पसत्थोपि ततोनिमित्तं, तुट्ठो न हेस्सं तदिदं कदा मे ॥
- ११०४: कदा नु कट्ठे च तिणे लता च, खन्धे इमेहं अमिते च धम्मे ।
अज्झत्तिकानेव च बाहिरानि च, समं तुलेय्यं तदिदं कदा मे ॥
- ११०५: कदा नु मं पावुसकालमेघो, नवेन तोयेन सचीवरं वने ।
इसिप्पयातम्हि पथे वजन्तं, ओवस्सते तं नु कदा भविस्सति ॥
- ११०६: कदा मयूरस्स सिखण्डिनो वने, दिजस्स सुत्वा गिरिगम्भरे रुतं ।
पच्चुट्ठित्वा अमतस्स पत्तिया, संचिन्तये तं नु कदा भविस्सति ॥
- ११०७: कदा नु गङ्गं यमुनं सरस्सतिं, पातालखित्तं वळवामुखञ्च [बलवामुखञ्च (क०)] ।
असज्जमानो पतरेय्यमिद्धिया, विभिसनं तं नु कदा भविस्सति ॥
- ११०८: कदा नु नागोव असङ्गचारी, पदालये कामगुणेषु छन्दं ।
निब्बज्जयं सब्बसुभं निमित्तं, झाने युतो तं नु कदा भविस्सति ॥
- ११०९: कदा इणट्ठोव दलिद्वको [दळिद्वको (सी०)] निधिं, आराधयित्वा धनिकेहि पीळितो ।
तुट्ठो भविस्सं अधिगम्म सासनं, महेसिनो तं नु कदा भविस्सति ॥
- १११०: बहूनि वस्सानि तयाम्हि याचितो, ‘अगारवासेन अलं नु ते इदं’ ।
तं दानि मं पब्बजितं समानं, किंकारणा चित्तं तुवं न युज्जसि ॥
- ११११: ननु अहं चित्तं तयाम्हि याचितो, ‘गिरिब्बजे चित्रछदा विहङ्गमा’ ।
महिन्दघोसत्थनिताभिगज्जिनो, ते तं रमेस्सन्ति वनम्हि झायिनं ॥
- १११२: कुलम्हि मित्ते च पिये च जातके, खिड्डारतिं कामगुणञ्च लोके ।
सब्बं पहाय इममज्झुपागतो, अथोपि त्वं चित्तं न मय्ह तुस्ससि ॥
- १११३: ममेव एतं न हि त्वं परेसं, सन्नाहकाले परिदेवितेन किं ।
सब्बं इदं चलमिति पेक्खमानो, अभिनिक्खमिं अमतपदं जिगीसं ॥

- १११४:सुयुत्तवादी द्विपदानमुत्तमो, महाभिसक्को नरदम्मसारथि [सारथी (सी०)] ।
‘चित्तं चलं मक्कटसन्निभं इति, अवीतरागेन सुदुन्निवारयं’ ॥
- १११५:कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा, अविद्वसू यत्थ सिता पुथुज्जना ।
ते दुक्खमिच्छन्ति पुनब्भवेसिनो, चित्तेन नीता निरये निराकता ॥
- १११६:“मयूरकोज्जाभिरुतम्हि कानने, दीपीहि ब्यग्घेहि पुरक्खतो वसं ।
काये अपेक्खं जह मा विराधयं”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- १११७:“भावेहि झानानि च इन्द्रियानि च, बलानि बोज्झङ्गसमाधिभावना ।
तिस्सो च विज्जा फुस बुद्धसासने”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- १११८:“भावेहि मग्गं अमतस्स पत्तिया, नित्थानिकं सब्बदुक्खक्खयोगधं ।
अट्ठङ्गिकं सब्बकिलेससोधनं”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- १११९:“दुक्खन्ति खन्धे पटिपस्स योनिसो, यतो च दुक्खं समुदेति तं जह ।
इधेव दुक्खस्स करोहि अन्तं”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- ११२०:“अनिच्चं दुक्खन्ति विपस्स योनिसो, सुज्जं अनत्ताति अघं वधन्ति च ।
मनोविचारे उपरुन्ध चेतसो”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- ११२१:“मुण्डो विरूपो अभिसापमागतो, कपालहत्थोव कुलेसु भिक्खसु ।
युज्जस्सु सत्थुवचने महेसिनो”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- ११२२:“सुसंवुत्ततो विसिखन्तरे चरं, कुलेसु कामेसु असङ्गमानसो ।
चन्दो यथा दोसिनपुण्णमासिया”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- ११२३:“आरज्जिको होहि च पिण्डपातिको, सोसानिको होहि च पंसुकूलिको ।
नेसज्जिको होहि सदा धुते रतो”, इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुज्जसि ॥
- ११२४:रोपेत्त्व रुक्खानि यथा फलेसी, मूले तरुं छेत्तु तमेव इच्छसि ।
तथूपमं चित्तमिदं करोसि, यं मं अनिच्चम्हि चले नियुज्जसि ॥
- ११२५:अरूप दूरङ्गम एकचारि, न ते करिस्सं वचनं इदानिहं ।
दुक्खा हि कामा कटुका महब्भया, निब्बानमेवाभिमनो चरिस्सं ॥
- ११२६:नाहं अलक्ख्या अहिरिक्कताय वा, न चित्तहेतू न च दूरकन्तना ।
आजीवहेतू च अहं न निक्खमिं, कतो च ते चित्त पटिस्सवो मया ॥

११२७:“अपिच्छता सप्पुरिसेहि वणिता, मक्खप्पहानं वूपसमो दुखस्स’ ।
इतिस्सु मं चित्त तदा नियुज्जसि, इदानी त्वं गच्छसि पुब्बचिण्णं ॥

११२८:तण्हा अविज्जा च पियापियच्च, सुभानि रूपानि सुखा च वेदना ।
मनापिया कामगुणा च वन्ता, वन्ते अहं आवमितुं न उस्सहे ॥

११२९:सब्बत्थ ते चित्त वचो कतं मया, बहूसु जातीसु न मेसि कोपितो ।
अज्झत्तसम्भवो कतज्जुताय ते, दुक्खे चिरं संसरितं तया कते ॥

११३०:त्वज्जेव नो चित्त करोसि ब्राह्मणो [ब्राह्मणे (सी०), ब्राह्मणं (?) भावलोप-तप्पधानता गहेतब्बा], त्वं खत्तियो
राजदसी [राजदिसी (स्या० क०)] करोसि ।
वेस्सा च सुद्धा च भवाम एकदा, देवत्तनं वापि तवेव वाहसा ॥

११३१:तवेव हेतू असुरा भवामसे, त्वंमूलकं नेरयिका भवामसे ।
अथो तिरच्छानगतापि एकदा, पेतत्तनं वापि तवेव वाहसा ॥

११३२:ननु दुब्भिस्ससि मं पुनप्पुनं, मुहुं मुहुं चारणिकं व दस्सयं ।
उम्मत्तकेनेव मया पलोभसि, किञ्चापि ते चित्त विराधितं मया ॥

११३३:इदं पुरे चित्तमचारि चारिकं, येनिच्छकं यत्थकामं यथासुखं ।
तदज्जहं निग्गहेस्सामि योनिसो, हत्थिप्पभिन्नं विय अङ्कुसग्गहो ॥

११३४:सत्था च मे लोकमिमं अधिट्ठहि, अनिच्चतो अब्धुवतो असारतो ।
पक्खन्द मं चित्त जिनस्स सासने, तारेहि ओघा महता सुदुत्तरा ॥

११३५:न ते इदं चित्त यथा पुराणकं, नाहं अलं तुय्ह वसे निवत्तितुं [वसेन वत्तितुं (?)] ।
महेसिनो पब्बजितोमिह सासने, न मादिसा होन्ति विनासधारिनो ॥

११३६:नगा समुद्धा सरिता वसुन्धरा, दिसा चतस्सो विदिसा अधो दिवा ।
सब्बे अनिच्चा तिभवा उपद्दुता, कुहिं गतो चित्त सुखं रमिस्ससि ॥

११३७:धितिप्परं किं मम चित्त काहिसि, न ते अलं चित्त वसानुवत्तको ।
न जातु भस्तं उभतोमुखं छुपे, धिरत्थु पूरं नव सोतसन्दनिं ॥

११३८:वराहएण्यविगाळ्हसेविते, पब्भारकुट्टे पकतेव सुन्दरे ।
नवम्बुना पावुससित्थकानने, तहिं गुहागेहगतो रमिस्ससि ॥

११३९:सुनीलगीवा सुसिखा सुपेखुना, सुचित्तपत्तच्छदना विहङ्गमा ।

सुमञ्जुघोसत्थनिताभिगज्जिनो, ते तं रमेस्सन्ति वनम्हि झायिनं ॥

११४०: वुट्ठम्हि देवे चतुरङ्गुले तिणे, संपुष्फिते मेघनिभम्हि कानने ।
नगन्तरे विटपिसमो सयिस्सं, तं मे मुदू हेहिति तूलसन्निभं ॥

११४१: तथा तु कस्सामि यथापि इस्सरो, यं लब्भति तेनपि होतु मे अलं ।
न ताहं कस्सामि यथा अतन्दितो, बिळारभस्तं यथा सुमद्वितं ॥

११४२: तथा तु कस्सामि यथापि इस्सरो, यं लब्भति तेनपि होतु मे अलं ।
वीरियेन तं मय्ह वसानयिस्सं, गजं व मत्तं कुसलङ्कुसग्गहो ॥

११४३: तथा सुदन्तेन अवट्ठितेन हि, हयेन योग्गाचरियोव उज्जुना ।
पहोमि मग्गं पटिपज्जितुं सिवं, चित्तानुरक्खीहि सदा निसेवितं ॥

११४४: आरम्मणे तं बलसा निबन्धिसं, नागं व थम्भम्हि दळ्हाय रज्जुया ।
तं मे सुगुत्तं सतिया सुभावितं, अनिस्सितं सब्बभवेसु हेहिसि ॥

११४५: पज्जाय छेत्वा विपथानुसारिनं, योगेन निग्गह पथे निवेसिय ।
दिस्वा समुदयं विभवञ्च सम्भवं, दायादको हेहिसि अग्गवादिनो ॥

११४६: चतुब्बिपल्लासवसं अधिद्वितं, गामण्डलं व परिनेसि चित्त मं ।
ननु [नून (सी०)] संयोजनबन्धनच्छिदं, संसेवसे कारुणिकं महामुनिं ॥

११४७: मिगो यथा सेरि सुचित्तकानने, रम्मं गिरिं पावुसअब्भमालिनिं [मालिं (?)] ।
अनाकुले तत्थ नगे रमिस्सं [रमिस्ससि (स्या० क०)], असंसयं चित्त परा भविस्ससि ॥

११४८: ये तुह्छन्देन वसेन वत्तिनो, नरा च नारी च अनुभोन्ति यं सुखं ।
अविद्वसू मारवसानुवत्तिनो, भवाभिनन्दी तव चित्त सावका'ति ॥

... तालपुटो थेरो... ।

पज्जासनिपातो निद्वितो ।

तत्तुद्धानं —

पज्जासम्हि निपातम्हि, एको तालपुटो सुचि ।
गाथायो तत्थ पज्जास, पुन पञ्च च उत्तरीति ॥

२०. सट्ठिनिपातो

१. महामोग्गल्लानत्थेरगाथा

- ११४९: आरज्जिका पिण्डपातिका, उज्झापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं, अज्झत्तं सुसमाहिता ॥
- ११५०: आरज्जिका पिण्डपातिका, उज्झापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुज्जरो ॥
- ११५१: रुक्खमूलिका साततिका, उज्झापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं, अज्झत्तं सुसमाहिता ॥
- ११५२: रुक्खमूलिका साततिका, उज्झापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुज्जरो ॥
- ११५३: अट्ठिकङ्कलकुटिके, मंसन्हारुपसिब्बिते ।
धिरत्थु पुरे दुग्गन्धे, परगत्ते ममायसे ॥
- ११५४: गूथभस्ते तचोनद्धे, उरगण्डिपिसाचिनि ।
नव सोतानि ते काये, यानि सन्दन्ति सब्बदा ॥
- ११५५: तव सरीरं नवसोतं, दुग्गन्धकरं परिबन्धं ।
भिक्खु परिवज्जयते तं, मीळ्हं च यथा सुचिकामो ॥
- ११५६: एवञ्चे तं जनो जज्जा, यथा जानामि तं अहं ।
आरका परिवज्जेय्य, गूथट्ठानं व पावुसे ॥
- ११५७: एवमेतं महावीर, यथा समण भाससि ।
एत्थ चेके विसीदन्ति, पङ्कम्हिव जरग्गवो ॥
- ११५८: आकासम्हि हलिद्विया, यो मज्जेथ रजेतवे ।
अज्जेन वापि रङ्गेन, विघातुदयमेव तं ॥
- ११५९: तदाकाससमं चित्तं, अज्झत्तं सुसमाहितं ।
मा पापचित्ते आसादि, अग्गिखन्धं व पक्खिमा ॥
- ११६०: पस्स चित्तकतं बिम्बं, अरुकायं समुस्सितं ।

आतुरं बहुसङ्कपं, यस्स नत्थि धुवं ठिति ॥

११६१: पस्स चित्तकतं रूपं, मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठिं तचेन ओनद्धं, सह वत्थेहि सोभति ॥

११६२: अलत्तककता पादा, मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

११६३: अट्टपदकता केसा, नेत्ता अञ्जनमक्खिता ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

११६४: अञ्जनीव नवा चित्ता, पूतिकायो अलङ्कतो ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

११६५: ओदहि मिगवो पासं, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, कदन्ते मिगबन्धके ॥

११६६: छिन्नो पासो मिगवस्स, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, सोचन्ते मिगलुद्धके ॥

११६७: तदासि यं भिंसनकं, तदासि लोमहंसनं ।
अनेकाकारसम्पन्ने, सारिपुत्तमि निब्बुते ॥

११६४ दी० नि० २.२२१, २७२; सं० नि० १.१८६; २.१४३; अप० थेर १.२.११५; जा० १.१.९५] “अनिच्चा वत
सङ्घारा उप्पादवय धम्मिनो ॥
उपज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं वूपसमो सुखो ॥

११६९: सुखुमं ते पटिविज्झन्ति, वालगं उसुना यथा ।
ये पञ्चक्खन्धे पस्सन्ति, परतो नो च अत्ततो ॥

११७०: ये च पस्सन्ति सङ्घारे, परतो नो च अत्ततो ।
पच्चब्बाधिसु निपुणं, वालगं उसुना यथा ॥

११७१ सं० नि० १.२१, ९७] “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्हमानोव मत्थके ।
कामरागप्पहानाय, सतो भिक्खु परिब्बजे ॥

११७२ सं० नि० १.२१, ९७] “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्हमानोव मत्थके ।
भवरागप्पहानाय, सतो भिक्खु परिब्बजे” ॥

११७३:चोदितो भावितत्तेन, सरीरन्तिमधारिना ।

मिगारमातुपासादं, पादङ्गुलेन कम्पयिं ॥

११७४:नयिदं सिथिलमारब्ध, नयिदं अप्पेन थामसा ।

निब्बानमधिगन्तब्धं, सब्बगन्थ-पमोचनं ॥

११७५:अयञ्च दहरो भिक्खु, अयमुत्तमपोरिसो ।

धारेति अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहिनिं [सवाहनं (क०)] ॥

११७६:विवरमनुपभन्ति विज्जुता, वेभारस्स च पण्डवस्स च ।

नगविवरगतो ज्ञायति, पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥

११७७:उपसन्तो उपरतो, पन्तसेनासनो मुनि ।

दायादो बुद्धसेट्ठस्स, ब्रह्मुना अभिवन्दितो ॥

११७८:उपसन्तं उपरतं, पन्तसेनासनं मुनिं ।

दायादं बुद्धसेट्ठस्स, वन्द ब्राह्मण कस्सपं ॥

११७९:यो च जातिसतं गच्छे, सब्बा ब्राह्मणजातियो ।

सोत्तियो वेदसम्पन्नो, मनुस्सेसु पुनप्पुनं ॥

११८०:अज्झायकोपि चे अस्स, तिण्णं वेदान पारगू ।

एतस्स वन्दनायेतं, कलं नाग्घति सोळसिं ॥

११८१:यो सो अट्ठ विमोक्खानि, पुरेभत्तं अफस्सयि [अपस्सयि (सी० क०), अफुस्सयि (स्या०)] ।

अनुलोमं पटिलोमं, ततो पिण्डाय गच्छति ॥

११८२:तादिसं भिक्खुं मासादि [मा हनि (सी०)], मात्तानं खणि ब्राह्मण ।

अभिप्पसादेहि मनं, अरहन्तमिह तादिने ।

खिप्पं पञ्जलिको वन्द, मा ते विजटि मत्थकं ॥

११८३:नेसो पस्सति सद्धम्मं, संसारेन पुरक्खतो ।

अधोगमं जिम्हपथं, कुम्मग्गमनुधावति ॥

११८४:किमीव मीळहसल्लित्तो, सङ्खारे अधिमुच्छित्तो ।

पगाळ्हो लाभसक्कारे, तुच्छो गच्छति पोडिलो ॥

११८५:इमञ्च पस्स आयन्तं, सारिपुत्तं सुदस्सनं ।

विमुत्तं उभतोभागे, अज्झत्तं सुसमाहितं ॥

११८६: विसल्लं खीणसंयोगं, तेविज्जं मच्चुहायिनं ।
दक्खिण्येयं मनुस्सानं, पुज्जकखेत्तं अनुत्तरं ॥

११८७: एते सम्बहुला देवा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दस देवसहस्सानि, सब्बे ब्रह्मपुरोहिता ।
मोगल्लानं नमस्सन्ता, तिट्ठन्ति पज्जलीकता ॥

११८८: ‘नमो ते पुरिसाजज्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्योसि मारिस’ ॥

११८९: पूजितो नरदेवेन, उप्पन्नो मरणाभिभू ।
पुण्डरीकं तोयेन, सङ्खारेनुपलिप्पति ॥

११९०: यस्स मुहुत्तेन सहस्सधा लोको, संविदितो सब्रह्मकप्पो वसि ।
इद्धिगुणे चुतुपपाते काले, पस्सति देवता स भिक्खु ॥

११९१: सारिपुत्तोव पज्जाय, सीलेन उपसमेन च ।
योपि पारङ्गतो भिक्खु, एतावपरमो सिया ॥

११९२: कोटिसतसहस्सस्स, अत्तभावं खणेन निम्मिने ।
अहं विकुब्बनासु कुसलो, वसीभूतोमि इद्धिया ॥

११९३: समाधिविज्जावसिपारमीगतो, मोगल्लानगोत्तो असितस्स सासने ।
धीरो समुच्छिन्दि समाहितिन्द्रियो, नागो यथा पूतिलतं व बन्धनं ॥

११९४: परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥

११९५: यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥

११९६: म० नि० १.५१३] “कीदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमासज्ज, ककुसन्धज्च ब्राह्मणं ॥

११९७: सतं आसि अयोसङ्को, सब्बे पच्चत्तवेदना ।
ईदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।

विधुरं सावकमासज्ज, ककुसन्धञ्च ब्राह्मणं ॥

११९८: यो एतमभिजानाति, भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमासज्ज, कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥

११९९: मज्झेसरस्मिं [सरस्स (सी०), सागरस्मिं (क०)] तिट्ठन्ति, विमाना कप्पठायिनो ।
वेळुरियवण्णा रुचिरा, अच्चिमन्तो पभस्सरा ।
अच्छरा तत्थ नच्चन्ति, पुथु नानत्तवण्णियो ॥

१२००: यो एतमभिजानाति... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०१: यो वे बुद्धेन चोदितो, भिक्खुसङ्घस्स पेक्खतो ।
मिगारमातुपासादं, पादङ्गुत्तेन कम्पयि ॥

१२०२: यो एतमभिजानाति... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०३: यो वेजयन्तपासादं, पादङ्गुत्तेन कम्पयि ।
इद्धिबलेनुपत्थद्धो, संवेजेसि च देवता ॥

१२०४: यो एतमभिजानाति... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०४: यो एतमभिजानाति... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०५: यो वेजयन्तपासादे, सक्कं सो परिपुच्छति ।
अपि आवुसो जानासि, तण्हक्खयविमुत्तियो ।
तस्स सक्को वियाकासि, प्हं पुट्ठो यथातथं ॥

१२०६: यो एतमभिजानाति... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०७: यो ब्रह्मानं परिपुच्छति, सुधम्मायं ठितो [सुधम्मायां भित्तो (स्या०)] सभं ।
अज्जापि त्यावुसो सा दिट्ठि, या ते दिट्ठि पुरे अहु ।
पस्ससि वीतिवत्तन्तं, ब्रह्मलोके पभस्सरं ॥

१२०८: तस्स ब्रह्मा वियाकासि, प्हं पुट्ठो यथातथं ।
न मे मारिस सा दिट्ठि, या मे दिट्ठि पुरे अहु ॥

१२०९: पस्सामि वीतिवत्तन्तं, ब्रह्मलोके पभस्सरं ।
सोहं अज्ज कथं वज्जं, अहं निच्चोमिह सस्सतो ॥

१२१०: यो एतमभिजानाति... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२११: यो महानेरुनो कूटं, विमोक्खेन अफस्सयि [अपस्सयि (सी० क०)] ।
वनं पुब्बविदेहानं, ये च भूमिसया नरा ॥

१२१२: यो एतमभिजानाति, भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमासज्ज, कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥

१२१३: न वे अग्गि चेतयति, अहं बालं डहामीति ।
बालोव जलितं अग्गिं, आसज्ज नं पडय्हति ॥

१२१४: एवमेव तुवं मार, आसज्ज नं तथागतं ।
सयं डहिस्ससि अत्तानं, बालो अग्गिंव सम्फुसं ॥

१२१५: अपुज्जं पसवी मारो, आसज्ज नं तथागतं ।
किं नु मज्जसि पापिम, न मे पापं विपच्चति ॥

१२१६: करतो ते चीयते [मिय्यते (सब्बत्थ) म० नि० १.५१३ पस्सितब्बं] पापं, चिररत्ताय अन्तक ।
मार निब्बिन्द बुद्धम्हा, आसं माकासि भिक्खुसु ॥

१२१७: इति मारं अतज्जेसि, भिक्खु भेसकळावने ।
ततो सो दुम्मनो यक्खो, तत्थेवन्तरधायथा'ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा महामोग्गल्लानो [महामोग्गल्लानो (क०)] थेरो गाथायो अभासित्थाति ।

सट्ठिनिपातो निट्ठितो ।

ततुद्धानं —

सट्ठिकम्हि निपातम्हि, मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
एकोव थेरगाथायो, अट्ठसट्ठि भवन्ति ताति ॥

२१. महानिपातो

१. वङ्गीसत्थेरगाथा

१२१८: निक्खन्तं वत मं सन्तं, अगारस्मानगारियं ।
वितक्का उपधावन्ति, पगब्भा कण्हतो इमे ॥

१२१९: उग्गपुत्ता महिस्सासा, सिक्खिता दळ्ळधम्मिनो [दळ्ळधन्विनो (सी० अट्ठ०)] ।
समन्ता परिकिरेय्युं, सहस्सं अपलायिनं ॥

१२२०: सचेपि एत्तका [एततो (सं० नि० १.२०९)] भिय्यो, आगमिस्सन्ति इत्थियो ।
नेव मं ब्याधयिस्सन्ति [ब्याथयिस्सन्ति (?)], धम्मे सम्हि [धम्मेस्वम्हि (स्या० क०)] पतिट्ठितो ॥

१२२१ःसक्खी हि मे सुतं एतं, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
निब्बानगमनं मग्गं, तत्थ मे निरतो मनो ॥

१२२२ःएवं चे मं विहरन्तं, पापिम उपगच्छसि ।
तथा मच्चु करिस्सामि, न मे मग्गम्पि दक्खसि ॥

१२२३ःअरतिञ्च [अरतिं (बहूसु)] रतिञ्च पहाय, सब्बसो गेहसितञ्च वितक्कं ।
वनथं न करेय्य कुहिञ्चि, निब्बनथो अवनथो स [निब्बनथो अरतो स हि (सं० नि० १.२१०)] भिक्खु ॥

१२२४ःयमिध पथविञ्च वेहासं, रूपगतं जगतोगधं किञ्चि ।
परिजीयति सब्बमनिच्चं, एवं समेच्च चरन्ति मुतत्ता ॥

१२२५ःउपधीसु जना गधितासे, दिट्ठसुते [दिट्ठे सुते (सी०)] पटिघे च मुते च ।
एत्थ विनोदय छन्दमनेजो, यो हेत्थ न लिम्पति मुनि तमाहु [तं मुनिमाहु (सं० नि० १.२१०)] ॥

१२२६ःअथ सट्ठिसिता सवितक्का, पुथुज्जनताय [पुथू जनताय (सं० नि० १.२१०)] अधम्मा निविट्ठा ।
न च वग्गतस्स कुहिञ्चि, नो पन दुट्ठुल्लगाही [दुट्ठुल्लभाणी (सं० नि० १.२१०)] स भिक्खु ॥

१२२७ःदब्बो चिररत्तसमाहितो, अकुहको निपको अपिहालु ।
सन्तं पदं अज्झगमा मुनि, पटिच्च परिनिब्बुतो कङ्कति कालं ॥

१२२८ःमानं पजहस्सु गोतम, मानपथञ्च जहस्सु असेसं ।
मानपथम्हि स मुच्छितो, विप्पटिसारीहुवा चिररत्तं ॥

१२२९ःमक्खेन मक्खिता पजा, मानहता निरयं पपतन्ति ।
सोचन्ति जना चिररत्तं, मानहता निरयं उपपन्ना ॥

१२३०ःन हि सोचति भिक्खु कदाचि, मग्गजिनो सम्मा पटिपन्नो ।
कित्तिञ्च सुखञ्चानुभोति, धम्मदसोति तमाहु तथत्तं ॥

१२३१ःतस्मा अखिलो इध [अखिलो (सी०), अखिलोध (सं० नि० १.२११)] पधानवा, नीवरणानि पहाय विसुद्धो ।
मानञ्च पहाय असेसं, विज्जायन्तकरो समितावी ॥

१२३२ःकामरागेन डय्हामि, चित्तं मे परिडय्हति ।
साधु निब्बापनं ब्रूहि, अनुकम्पाय गोतम ॥

१२३३ःसज्जाय विपरियेसा, चित्तं ते परिडय्हति ।
निमित्तं परिवज्जेहि, सुभं रागूपसंहितं () [(सङ्खारे परतो पस्स, दुक्खतो मा च अत्ततो । निब्बापेहि महारागं, मा

दह्मिथो पुनप्पुनं ।) (सी० सं० नि० १.२१२) उद्दानगाथायं एकसत्ततीतिसङ्ख्या च, थेरगाथाट्ठकथा च पस्सितब्बा] ॥

१२३४: असुभाय चित्तं भावेहि, एकगं सुसमाहितं ।
सति कायगता त्यत्थु, निब्बिदाबहुलो भव ॥

१२३५: अनिमित्तञ्च भावेहि, मानानुसयमुज्जह ।
ततो मानाभिसमया, उपसन्तो चरिस्ससि ॥

१२३६: तमेव वाचं भासेय्य, यायत्तानं न तापये ।
परे च न विहिंसेय्य, सा वे वाचा सुभासिता ॥

१२३७: पियवाचमेव भासेय्य, या वाचा पटिनन्दिता ।
यं अनादाय पापानि, परेसं भासते पियं ॥

१२३८: सच्चं वे अमता वाचा, एस धम्मो सनन्तनो ।
सच्चे अत्थे च धम्मे च, आहु सन्तो पतिट्ठिता ॥

१२३९: यं बुद्धो भासति वाचं, खेमं निब्बानपत्तिया ।
दुक्खस्सन्तकिरियाय, सा वे वाचानमुत्तमा ॥

१२४०: गम्भीरपज्जो मेधावी, मग्गामग्गस्स कोविदो ।
सारिपुत्तो महापज्जो, धम्मं देसेति भिक्खुनं ॥

१२४१: सङ्घित्तेनपि देसेति, वित्थारेनपि भासति ।
सालिकायिव निग्घोसो, पटिभानं उदिय्यति [उदीरयि (सी०), उदीय्यति (स्या०), उदय्यति (?) उट्ठहतीति तंसंवण्णना] ॥

१२४२: तस्स तं देसयन्तस्स, सुणन्ति मधुरं गिरं ।
सरेन रजनीयेन, सवनीयेन वग्गुना ।
उदग्गचित्ता मुदिता, सोतं ओधेन्ति भिक्खवो ॥

१२४३: अज्ज पन्नरसे विसुद्धिया, भिक्खू पञ्चसता समागता ।
संयोजनबन्धनच्छिदा, अनीघा खीणपुनब्भवा इसी ॥

१२४४: चक्कवत्ती यथा राजा, अमच्चपरिवारितो ।
समन्ता अनुपरियेति, सागरन्तं महिं इमं ॥

१२४५ एवं विजितसङ्गामं, सत्थवाहं अनुत्तरं ।
सावका पयिरुपासन्ति, तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥

१२४६ सव्वे भगवतो पुत्ता, पलापेत्थ न विज्जति ।
तण्हासल्लस्स हन्तारं, वन्दे आदिच्चबन्धुनं ॥

१२४७ प्रोसहस्सं भिक्खून्, सुगतं पयिरुपासति ।
देसेन्तं विरजं धम्मं, निब्बानं अकुतोभयं ॥

१२४८ सुणन्ति धम्मं विमलं, सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
सोभति वत सम्बुद्धो, भिक्खुसङ्घपुरक्खतो ॥

१२४९ नागनामो'सि भगवा, इसीनं इसिसत्तमो ।
महामेघोव हत्त्वान, सावके अभिवस्ससि ॥

१२५० दिवा विहारा निक्खम्म, सत्थुदस्सनकम्यता ।
सावको ते महावीर, पादे वन्दति वङ्गिसो ॥

१२५१ उम्मगपथं मारस्स, अभिभुय्य चरति पभिज्ज खीलानि ।
तं पस्सथ बन्धपमुच्चकरं, असितं भागसो पविभज्ज ॥

१२५२ ओघस्स हि नितरणत्थं, अनेकविहितं मगं अक्खासि ।
तस्मिञ्च अमते अक्खाते, धम्मदसा ठिता असंहीरा ॥

१२५३ पज्जोतकरो अतिविज्झ [अतिविज्झ धम्मं (सी०)], सब्बठितीनं अतिक्कममदस [अतिक्कममद (सी० क०)]
।
अत्वा च सच्छिक्त्वा च, अगं सो देसयि दसद्धानं ॥

१२५४ एवं सुदेसिते धम्मे, को पमादो विजानतं धम्मं ।
तस्मा हि तस्स भगवतो सासने, अप्पमत्तो सदा नमस्समनुसिक्खे ॥

१२५५ बुद्धानुबुद्धो यो थेरो, कोण्डज्जो तिब्बनिक्कमो ।
लाभी सुखविहारानं, विवेकानं अभिण्हसो ॥

१२५६ यं सावकेन पत्तब्बं, सत्थु सासनकारिना ।
सव्वस्स तं अनुप्पत्तं, अप्पमत्तस्स सिक्खतो ॥

१२५७ महानुभावो तेविज्जो, चेतोपरियकोविदो ।

कोण्डञ्जो बुद्धदायादो, पादे वन्दति सत्थुनो ॥

१२५८ःनगस्स पस्से आसीनं, मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
सावका पयिरुपासन्ति, तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥

१२५९ःचेतसा [ते चेतसा (सं० नि० १.२१८)] अनुपरियेति, मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
चित्तं नेसं समन्वेसं [समन्नेसं (सं० नि० १.२१८)], विप्पमुत्तं निरूपधिं ॥

१२६०ःएवं सब्बङ्गसम्पन्नं, मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
अनेकाकारसम्पन्नं, पयिरुपासन्ति गोतमं ॥

१२६१ःचन्दो यथा विगतवलाहके नभे, विरोचति वीतमलोव भाणुमा ।
एवम्पि अङ्गीरस त्वं महामुनि, अतिरोचसि यससा सब्बलोकं ॥

१२६२ःकावेय्यमत्ता विचरिम्ह पुब्बे, गामा गामं पुरा पुरं ।
अथद्वसाम सम्बुद्धं, सब्बधम्मान पारगुं ॥

१२६३ःसो मे धम्ममदेसेसि, मुनि दुक्खस्स पारगू ।
धम्मं सुत्वा पसीदिम्ह, सद्धा [अद्धा (सी० अट्ठ०)] नो उदपज्जथ ॥

१२६४ःतस्साहं वचनं सुत्वा, खन्धे आयतनानि च ।
धातुयो च विदित्वान, पब्बजिं अनगारियं ॥

१२६५ःबहूनां वत अत्थाय, उप्पज्जन्ति तथागता ।
इत्थीनां पुरिसानञ्च, ये ते सासनकारका ॥

१२६६ःतेसं खो वत अत्थाय, बोधिमज्झगमा मुनि ।
भिक्षूनां भिक्षुनीनञ्च, ये निरामगतदसा ॥

१२६७ःसुदेसिता चक्खुमता, बुद्धेनादिच्चबन्धुना ।
चत्तारि अरियसच्चानि, अनुकम्पाय पाणिनं ॥

१२६८ःदुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥

१२६९ःएवमेते तथा वुत्ता, दिट्ठा मे ते यथा तथा ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

१२७०ःस्वागतं वत मे आसि, मम बुद्धस्स सन्तिके ।

सुविभत्तेसु [सविभत्तेसु (सी० क०)] धम्मेषु, यं सेट्ठं तदुपागमिं ॥

१२७१ःअभिज्जापारमिप्पत्तो, सोतधातु विसोधिता ।

तेविज्जो इद्धिपत्तोमिह, चेतोपरियकोविदो ॥

१२७२ःपुच्छामि सत्थारमनोमपज्जं, दिट्ठेव धम्मे यो विचिकिच्छानं छेत्ता ।

अग्गाळवे कालमकासि भिक्खु, जातो यसस्सी अभिनिब्बुतत्तो ॥

१२७३ःनिग्रोधकप्पो इति तस्स नामं, तथा कतं भगवा ब्राह्मणस्स ।

सो तं नमस्सं अचरि मुत्यपेखो, आरद्धवीरियो दळ्हधम्मदस्सी ॥

१२७४ःतं सावकं सक्क मयमि सब्बे, अज्जातुमिच्छाम समन्तचक्खु ।

समवट्ठिता नो सवनाय सोता [हेतुं (सी० स्या०) सुत्तनिपातट्ठकथा पस्सितब्बा], तुवं नो सत्था त्वमनुत्तरोसि' ॥

१२७५ःछिन्द नो विचिकिच्छं ब्रूहि मेतं, परिनिब्बुतं वेदय भूरिपज्ज ।

मज्झेव नो भास समन्तचक्खु, सक्कोव देवान सहस्सनेत्तो ॥

१२७६ःये केचि गन्था इध मोहमग्गा, अज्जाणपक्खा विचिकिच्छठाना ।

तथागतं पत्वा न ते भवन्ति, चक्खुज्झि एतं परमं नरानं ॥

१२७७ःनो चे हि जातु पुरिसो किलेसे, वातो यथा अब्भघनं विहाने ।

तमोवस्स निवुतो सब्बलोको, जोतिमन्तोपि न पभासेय्युं [न जोतिमन्तोपि नरा तपेय्युं (सु० नि० ३५०)] ॥

१२७८ःधीरा च पज्जोतकरा भवन्ति, तं तं अहं वीर तथेव मज्जे ।

विपस्सिनं जानमुपागमिह, परिसासु नो आविकरोहि कप्पं ॥

१२७९ःखिप्पं गिरं एरय वग्गु वग्गुं, हंसोव पग्गह सणिकं निकूज ।

बिन्दुस्सरेन सुविकप्पितेन, सब्बेव ते उज्जुगता सुणोम ॥

१२८०ःपहीनजातिमरणं असेसं, निग्गह धोनं वदेस्सामि [पटिवेदियामि (सी० क०)] धम्मं ।

न कामकारो हि [होति (सी० क०)] पुथुज्जनानं, सङ्खेय्यकारो च [व (बहूसु)] तथागतानं ॥

१२८१ःसम्पन्नवेय्याकरणं तवेदं, समुज्जुपज्जस्स समुग्गहीतं ।

अयमज्जलि पच्छिमो सुप्पणामितो, मा मोहयी जानमनोमपज्ज ॥

१२८२ःपरोपरं अरियधम्मं विदित्वा, मा मोहयी जानमनोमवीरिय ।

वारिं यथा घम्मनि घम्मतत्तो, वाचाभिकङ्कामि सुतं पवस्स ॥

१२८३: यदत्थिकं ब्रह्मचरियं अचरी, कप्पायनो कच्चिस्सतं अमोघं ।

निब्बायि सो आदु सउपादिसेसो [अनुपादिसेसा (सी०), अनुपादिसेसो (क०)], यथा विमुत्तो अहु तं सुणोम ॥

१२८४: अच्छेच्छि तण्हं इध नामरूपे,

(इति भगवा) कण्हस्स सोतं दीघरत्तानुसयितं ।

अतारि जातिं मरणं असेसं, इच्चब्रवि भगवा पञ्चसेट्ठो ॥

१२८५: एस सुत्वा पसीदामि, वचो ते इसिसत्तम ।

अमोघं किर मे पुट्ठं, न मं वज्जेसि ब्राह्मणो ॥

१२८६: यथा वादी तथा कारी, अहु बुद्धस्स सावको ।

अच्छेच्छि मच्चुनो जालं, ततं मायाविनो दळ्हं ॥

१२८७: अद्दस भगवा आदिं, उपादानस्स कप्पियो ।

अच्चगा वत कप्पानो, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥

१२८८: तं देवदेवं वन्दामि, पुत्तं ते द्विपदुत्तम ।

अनुजातं महावीरं, नागं नागस्स ओरसं'न्ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा वङ्गीसो थेरो गाथायो

अभासित्थाति ।

महानिपातो निट्ठितो ।

ततुद्धानं —

सत्ततिमिहि निपातमिहि, वङ्गीसो पटिभाणवा ।

एकोव थेरो नत्थज्जो, गाथायो एकसत्ततीति ॥

निट्ठिता थेरगाथायो ।

ततुद्धानं —

सहस्सं होन्ति ता गाथा, तीणि सट्ठिसत्तानि च ।

थेरा च द्वे सता सट्ठि, चत्तारो च पकासिता ॥

सीहनादं नदित्वान, बुद्धपुत्ता अनासवा ।

खेमन्तं पापुणित्वान, अग्गिखन्धाव निब्बुताति ॥

થેરગાથાપાઠિ નિઢિતા ।